

ಸೀತಾಯನ

ರಾಮಾಯಣದ ಮೇಲೆ 'ಸೀತಾಯನ'ದಲ್ಲಿ ಬಂದ
ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ

ಕೆ. ಹಯವದನ ಪ್ರಾಣಿಕ, ಎಂ.ಎ. ವಿದ್ವಾನ್

ಬೆಂಗಳೂರು

1987

ŚĪTĀYANĀ:—by K. Hayavadana Puranik, M.A.,
Vidwan: Published by Ananda Tirtha Pratishthana,
Poorna prajna Vidyapeeta, Bangalore-560 028
Crown octave Pp : viii+152 Price Rs. 10—00

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 1987 ಪುಟಗಳು : viii + 152

ಹಕ್ಕುಗಳು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ ಸೇರಿವೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಆನಂದ ತೀರ್ಥ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ
ಬೆಂಗಳೂರು-560 028

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಬೆಂಗಳೂರು-560 005

ಚಿಲಿ : ರೂ. 10-00

ಆಶೀರ್ವಚನ

ಸೀತಾರಾಮರ ಜೀವನವು ವಿಶ್ವದ ನರನಾರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾದ ಉದಾತ್ತ ಉಜ್ವಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿಗಳು ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ “ರಾಮಾಯಣ” “ಸೀತಾಚರಿತ” “ರಾವಣವಧ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಆದರ್ಶ ಮಹಿಳಾಮಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ರಾವಣನ ವಧೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಜನರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಹುದಾದ ದುಷ್ಟತನವನ್ನು ಉಚ್ಛಾಟಿಸುವುದೇ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ. ನರನಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕೌರ್ಯ, ಆಕ್ರಮಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸೀತೆಯರ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದೇ ರಾಮಾಯಣದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಇಂಥಹ ಗುಣಶೀಲ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಸೀತಾರಾಮರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಕೆದಕಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಈಗಲೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸೀತೆಯ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಯು ರಾಮಾಯಣದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಟ್ಟ ರಾಮಸೀತೆಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ಪ್ರಕಾಶವೂ ಆಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮಸೀತೆಯರ ಪರಿಶುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಢಿ

ಎರಚುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಪರ ಜೀವನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅಪರ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿದೆಯೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕರು ರಾಮಸೀತೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದಿರುವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ರಚಿಸಿದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ. ವೈದ್ಯವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಗಳೂ, ಉತ್ತಮ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಆದ ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕರ ಈ ಕೃತಿಯು ರಾಮಾಯಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಲೇಖಕರಿಂದ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಸೇವೆಯು ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆಗಳು,
ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ವಿಶ್ವೇಶ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು

ಎರಡು ಮಾತು

ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಳಿದು ಅದರ ಅಂತಃ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ ವಿಮರ್ಶಕನು ಸಹೃದಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಸಹೃದಯನೆಂದರೆ ಅಭಿನವಗುಪ್ತರು ಹೇಳುವಂತೆ —

ಯೇಷಾಂ ಕಾವ್ಯಾನುಶೀಲನಾಭ್ಯಾಸವಶಾದ್ ವಿಶದೀಭೂತೇ
ಮನೋಮುಕುರೇ ವರ್ಣನೀಯ ತಸ್ಮಯಿಾಭವನ ಯೋಗ್ಯತಾ
ತೇ ಹೃದಯ ಸಂವಾದ ಭಾಜಃ ಸಹೃದಯಾಃ ।

ಅಂದರೆ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಉಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕು, ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ವರ್ಣಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚದ ನೈಜ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮೂಡಿ ಬರುವಂತಿರಬೇಕು, ಮತ್ತು ಹೃದಯ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕರಗುವಂತಿದ್ದು ಆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ವಿಮರ್ಶೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರಾದಿಸಂಗೀತಪ್ರಿಯರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾದಿ, ದಕ್ಷಿಣಾದಿಸಂಗೀತಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಉತ್ತರಾದಿ ಬೇಸರ ತರಿಸುವಂತೆ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೋದಿ ಅಭ್ಯಾಸ ವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನುಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಕಳಪೆ ಎಂದು ಅನಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳು ವರ್ಣಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಬಹುದು, ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯದ ಅನುಭವ ವಿಗಲಿತ ವೇದ್ಯಾಂತರವಾಗಿ ರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸದಿರಬಹುದು.

ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಓದಿ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಪರ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂಥ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅನುಭವಿಸ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕೃತಿ ಎಂದೂ ಬತ್ತದ ಆನಂದದ ಸೆಲೆ. ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿಕಾವ್ಯ ಪೆನಿಸಿದುದು, ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಹೃದ್ಯವಾದುದು.

‘ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೇವೆ.’ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರೂ, ಅದರ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳೆದು ತೂಗಿ ನೋಡಿದರೂ ಅದು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿರುವ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಅದಕ್ಕೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ‘ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಪ್ರೀತಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಇವು ಗಂಡುಸಾದ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣಾದ ಸೀತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ನಂಬಿಕೆ.’ ಈ ನಂಬಿಕೆಗೂ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವೀಯ ಸ್ಪಂದನ ಎರಡರ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬಂದ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೇ ಸಂಕೇತವಾದ ಹೆಣ್ಣು, ಸೀತೆ ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಜೀವನದ ಲೈಂಗಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂಥವಳು ಎಂಬುದೂ ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದು.

ನಮ್ಮವರು ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಬರೆದು ದೈವತ್ವಕ್ಕೇರಿ ಸಲ್ಲಿ. ಆದರ್ಶಮಾನವಳಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಹೇಗೆ ಬಾಳಿದಳೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳೊಬ್ಬಳು ಸ್ತ್ರೀಯೆ ಅಲ್ಲ, ಯುವತಿಯಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೂ ಒಂದು ಮನಸ್ಸೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಬಯಕೆಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಲೈಂಗಿಕ

ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವಿಕೃತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ತೋರುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಅದು ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಗೇ ಮಾಡುವ ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪಚಾರ.

‘ಪ್ರತಿಭಾದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಚಾರವಂತರೆನಿಸಿದವರ ಪ್ರಜ್ಞಾ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ರಾಮಾಯಣದೊಳಗಿನ ‘ಅಂತರ್ ವಿಸಂಗತಿ’ ಆ ಕಾವ್ಯ ದಿಂದಲೇ ನೇರ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ’ ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಸಂಬಲನರ್ಹ. ಋಷಿ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ ವಿಸಂಗತಿ ಇದೆ ಎಂದರೆ ಅದುವೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಸಂಗತಿ.

ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ನಾವು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದಲ್ಲ, ಉಗ್ರ ವಿರೋಧ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ.

‘ನಮಗೆ ಹಿಡಿಸದೆ ಇರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೂ ಯಾವ ಭಾವಾ ವೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಓದುವುದು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರ ಲಕ್ಷಣ. ಸತ್ಪುರುಷರು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಕಾಳಿದಾಸನ ನಿಲುವು, ಈ ವಿಚಾರವಾದಿ ನಿಲುವು, ಇಂದು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು.’ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಉಗ್ರ ಟೀಕೆಗಳೂ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವೆ. ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅವು ಒಂದು ವಿಧದಿಂದ ಸಹಾಯಕವೆ. ಈ ನೆಪದಿಂದಲಾದರೂ ಸಹೃದಯರು ಕಾವ್ಯದ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯ ವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಈ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೇ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕು’ ಎನ್ನುವ ಮನೋ ಭಾವನೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಾವು ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರ ವೆಸಗಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮನೋಭಾವನೆ ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ವೈಚಾರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಈ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆ’ನ್ನು ವುದಂತೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿದವರಿಗೇ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ನನ್ನ ವಿನಮ್ರ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಡಾ|| ಪೋಲಂಕಿ ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಅವರ ‘ಸೀತಾಯಣ’ ನನಗೆ ಅದೊಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಮೇಲಿನ ಸಹೃದಯರ ವಿಮರ್ಶೆ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ, ರಾಮಾಯಣ ಪೂರ್ತಿ ಓದದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕ ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರುಡರ ಆನೆಯ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅರಿಯದ ವಾಚಕರ ಮುಂದಿರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಸರಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ವಾದ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ವಾದಿಗಳು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಹೃದಯ ವಿಮರ್ಶಪ್ರಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪೂಜ್ಯ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಪಾದರು ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಹರಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಆನಂದ ತೀರ್ಥ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದವರಿಗೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯದವರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

—ಕೆ. ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕ

ಸೀತಾಯನ

ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಾ ನಿತ್ಯಶ್ರೀರಜಯ್ಯ : ಶಾಶ್ವತೋ ಧ್ರುವ : ।

ಮಾನುಷಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ವಿಷ್ಣು : ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ : (ಯು. 111-13)

ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಭವಾನ್ ವಿಷ್ಣು : (ಯು 117-27)

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರೇ ಸೀತಾರಾಮರಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಆದರ್ಶ ಮಾನವರಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ,

ಮಹರ್ಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ರಾಮಾಯಣವೂ ಹೌದು, ಸೀತಾಯನವೂ ಹೌದು. 'ಸೀತಾಯಣ' ಅಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಕಾರ 'ಸೀತಾ' 'ಅಯನ' ಪದಗಳು ಜತೆ ಸೇರಿದಾಗ 'ಸೀತಾಯನ' ಎಂದಾಗುವುದೆ ಹೊರತು 'ರಾಮಾಯಣ' ದಂತೆ 'ಸೀತಾಯಣ' ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

'ಸೀತಾಯಣ' ಎಂಬ ಕೃತಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು, ತಾನು ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಕಾರ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದು, ಸಪ್ತದಯರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ರಾಮಾಯಣದ ಓದಿನ ಸಾಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕೃತಿಯೂ ತಪ್ಪೆನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕೃತಿಗೆ ಆ ಹೆಸರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ.

‘ಮಾನಿಷಾದ’- ಶಾಪ?

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಯಣ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಬೀಜದಂತಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶ್ಲೋಕ ಇದು—

ಮಾ ನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಮಗಮು : ಶಾಶ್ವತೀ : ಸಮಾ : ।

ಯತ್ ಕ್ರೌಂಚ ಮಿಥುನಾದೇಕಮಪಧೀ : ಕಾಮ ಮೋಹಿತಂ ॥

(ಬಾಲ. 2.15)

“ಏಲೈ ಬೇಡನೆ, ಕ್ರೌಂಚ ವೃಕ್ಷಗಳ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಮೋಹಿತವಾದ ಒಂದನ್ನು ಕೊಂದೆ. ನೀನು ಬಹುಕಾಲ ಇರಬೇಡ.”

‘ಈಗ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ? ಶೋಕವಿದೆಯೆ, ಕರುಣವಿದೆಯೆ, ಅಥವಾ ಆದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕೋಪವಿದೆಯೆ, ಕ್ರೌರ್ಯವಿದೆಯೆ, ? ಹಿಂಸೆ ಇದೆಯೆ ? ಎಂಬುದೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಓದಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಓದು ಬರಹ ಬಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದ, ಓದಿನ, ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ’

ಹೌದು, ಏನೂ ಅರಿಯದ ಬೇಡನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುನಿ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ !

ಆದರೆ ವಸ್ತುತಃ ಕ್ರೌಂಚವೃಕ್ಷಗಳ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಬೇಡನೊಬ್ಬ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದ. ಗಂಡುಹಕ್ಕಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ಹೆಣ್ಣುಹಕ್ಕಿ ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿ ಆಕ್ರಂದನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದುಃಖಿಸಿದ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ. ಈಗ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಬೇಡನೆ ಆಗಿದ್ದನಾತ. ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಈಗ ಅದನ್ನು ನೆನೆದರೇ ದುಃಖ ಆತನಿಗೆ. ಬೇಡನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ನುಡಿದ, ‘ಅಯ್ಯಾ ಬೇಡನೆ, ಬೇಡ. ಇಂಥ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಡ. ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು, ನೀನು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬಹುಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದವನು ತಾನೆ ? ಆ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದವ ನೀನು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಪಕ್ಷಿಗೂ ಆ ಸುಖವನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವಿ. ಸಾವಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿ, ಇನ್ನಾದರೂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ

ವನಾಗು. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನೀಗ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಬಹಳ ಕ್ರೂರವಾದುದು, ಜತೆಯಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕೈಯ್ಯಾರೆ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿರುವಿ. —ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಮುನಿ'ಯ ಕ್ರೂರ ಶಾಪ ಇಲ್ಲ. ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಉಪದೇಶವಿದೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಕೆಲವರು ಶಾಪ ಪಚನವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ 'ಮುನಿ' ವೃಂದವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಮುನಿಗೇ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಳಬೇಕೊ ನಗಬೇಕೊ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಇದು ಶಾಪಪಚನವೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಪ್ಪಿಯೂ ಒಪ್ಪಿಯಾದರೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. 'ಇದಂ ಪಚನಮಬ್ರವೀತ್' — ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು. 'ವಿವಂ ಬ್ರುವತಃ' — ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ, 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ' — ನಾನೇನು ಹೇಳಿದೆ? ಇಲ್ಲಿ 'ಶಾಪ' ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. 'ಮಾ' ಎಂಬ ಮೊದಲಿನ ಶಬ್ದ ಶಾಪದ್ದು ಎನ್ನುವುದೂ ಭ್ರಮೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ತಾಯಿ ಮೇನಕೆ, ಮಗಳು ಕಠೋರತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಲಾರದೆ 'ಉ' ಮಗಳೆ, 'ಮಾ' ಬೇಡ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಡ' ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗ ಪಾರ್ವತಿಗೆ 'ಉಮಾ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಮಾ' ಶಬ್ದ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಬ್ದ. ಶಾಪದ್ದಲ್ಲ, ಕೋಪದ್ದಲ್ಲ, ಕ್ರೂರದ್ದಲ್ಲ, ಹಿಂಸೆಯದ್ದಲ್ಲ !

'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಮಾ ಅಗಮಃ' 'ಬದುಕಿರಬೇಡ' ಎಂದರೆ ಶಾಪವಲ್ಲವೆ ? ಅಲ್ಲ. 'ಮಾ' ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ 'ಅಗಮಃ' ಶಬ್ದ ಸೇರಿಸುವ ವಿವಕ್ಷೆ ಇದ್ದಾಗ 'ಅಗಮಃ' ಎಂಬುದು 'ಗಮಃ' ಎಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಪಾಣಿನಿವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮವಿದೆ. ಆ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿಲ್ಲ. ಮಾ — ಬೇಡ, ಇಂಥ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಡ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಅಗಮಃ — ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿರುವಿ, ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಪವಿಲ್ಲ, ಸಂತಾಪ ವಿದೆ. 'ಮಾಽಽಽಽ' ಎಂಬ ಒಂದು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶೋಕವಿದೆ. ಆಕ್ರಂದಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆಯಿದೆ, ಬೇಡನೆ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರದ ಮಮತೆಯ ಕಾಳಜಿ ಇದೆ — ಗಂಡು

ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಾಯಿಸಬೇಡ, ಹೆಣ್ಣುಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೂಗಿಸಬೇಡ, ಇಂಥ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮದಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಪಾಪ ಸುಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಎಂದು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಮುನಿ'ಯಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೌನವಿರುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಅರಿಯದ ಬೇಡನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕು.

'ಮೌನ'ದಿಂದ 'ಮುನಿ' ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನನದಿಂದ ಚಿಂತನದಿಂದ 'ಮುನಿ' ಆಗುತ್ತಾನೆ. 'ಮುನಿ'ಯಿಂದ 'ಮೌನ' ಆಗುತ್ತದೆ. 'ಭಾವಿತಾತ್ಮ' ಎಂದೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಾತು 'ಮೌನ' ಮೂಕ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ಮೌನ'ವೆಂದರೆ ಮಾತಿಲ್ಲದಾಗುವುದು, ಮನನ ಚಿಂತನಗಳಿಂದಲೇ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ- ರಸದ್ರಷ್ಟಾರ

'ಭಾವಿತಾತ್ಮ' ಎಂದರೆ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಾವನಾವ್ಯಾಪಾರ, ರಸಾ ನುಭವಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಹಂತದ ಕವಿಹೃದಯದ ಸ್ವಂದನವೂ ಹೌದು. 'ಮುನಿ' ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕವಿಯಾದುದು ರಸದ್ರಷ್ಟಾರನಾದುದು ಹೀಗೆ. ಕವಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಆಗಿ ಹೋದ ಒಂದು ಘಟನೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕಲಿಕೆ ಭಾವನಾ ವ್ಯಾಪಾರಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಸಮಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಅಯತ್ನವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಆ ಗಾಢವಾದ ರಸಾನುಭವ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಕವಿ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ಈಗ ಸಹೃದಯನಾಗಿ ಹೊಕ್ಕು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಾನೇ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ!' ಎಂಥ ಸುಂದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನನ್ನ ಈ ಮಾತು! ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡನು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಜೋಡಿಯನ್ನು ಅಗಲಿಸಿದ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕಂಡು 'ಭಾವಿತಾತ್ಮ'ನಾಗಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ 'ಮಾನಿಷಾದ' ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅಯತ್ನವಾಗಿ ಶನಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಡನೆ ತಾನೇ ಸಹೃದಯನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಹೇಳಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ೨ ಪುಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕದೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಧ್ವನಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಳ

ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ!' ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಶ್ಲೋಕೋ ಭವತು ನಾನ್ಯಥಾ' ಸಹೃದಯರೆಲ್ಲರೂ ತಿರುಗಿ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ರಸಾನುಭವದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡಲಿ ಎಂದು ಅಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಆನಂದದ ಅನುಭವದ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಸಹೃದಯ ರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ತಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಅರಿತಿದ್ದ ರಾಮಸೀತೆಯರ ಜೋಡಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ನಾರದರ ಮುಖದಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಜೋಡಿಯ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ಕಂಡಾಗ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕವಿ ಹೃದಯ ಎಚ್ಚತ್ತಿತು. ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆಯೇ 'ಚಾರು ನಿಷ್ವಸ'ರು, ಮಧುರವಾದ ಬಾಳ ಸಂಗೀತ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ರಾಮಸೀತೆಯರು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ದುಷ್ಟ ಜನತೆ ಬೇಡನಂತೆ 'ವೈರ ನಿಲಯ'ವಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಅಗಲಿಸಲು ಕಾದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇಡನ ಕುಲಕಸಬು ವೈರಪೂರಿತವಾದ ಬೇಟೆ.

ಮೃಗವಿನ ಸಜ್ಜ ನಾನಾಂ ತೃಣಜಲಸಂತೋಷವಿಹಿತವೃತ್ತಿನಾಂ ।

ಲುಬ್ಧಕ ಧೀವರ ಪಿಶುನಾ ನಿಷ್ಕಾರಣವೈರಿಣೋ ಜಗತಿ-ಭರ್ತೃಹರಿ.

ಜಿಂಕೆ ಮೀಸು ಸಜ್ಜನ—ಈ ಮೂವರು, ಹುಲ್ಲು, ನೀರು, ಸಿಕ್ಕಿದುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ—ಈ ಮೂರರಿಂದ ಬದುಕುವವರು. ಇವರಿಗೂ ವೈರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ, ನಿಷ್ಕಾರಣವೈರಿಗಳು—ಬೇಡ, ಬೆಸ್ತ, ದುರ್ಜನ ಈ ಮೂವರು.

ನಿರುವದ್ರವಿಯಾವ, ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಮಾಟದಿಂದಲೇ ಹಬ್ಬ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬೇಡ ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ನಿಷ್ಕಾರಣ ವೈರಿ. ಆತನಿಗೆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದ. ಹೀಗೆ ದುರ್ಜನರು ಪರರ ಸುಖಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಳಿಹಿಂಡಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡುತ್ತಾರೆ, ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಜನತೆ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿತು. ತಮ್ಮ ಸುಂದರವಾದ ಬಾಳನ್ನೇ ಲೋಕಾರಾಧನೆಗಾಗಿ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಮಸೀತೆಯರನ್ನು ಅಗಲಿಸಿತು. ಕೆಟ್ಟಮಾತಾಡಿತು, ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಬಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮ ತಿರುಗಿ ಕೂಡಿದನೆಂದು. ಬಾಣದಂತೆ ಮೃಮುವೇಧಕವಾದ ಮಾತು. ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಆಗಿತ್ತು.

ಅದರೂ ಸುಳ್ಳು ಅಪವಾದ ಹಾಕುವುದು ದುರ್ಜನರ ಸ್ವಭಾವ. ಈ ಬಾಣದ ಏಟಿಗೆ ತತ್ತರಿಸಿ ರಾಮನೊಬ್ಬ ಹಕ್ಕಿ ಕುಸಿದು ಬಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದಾಗ 'ತಿರುಗಿ ರಾಮನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣಲಿ' ಎಂದುಕೊಂಡ—

ಸೀತಾ ಸಂತಾಪಜಂ ದುಃಖಂ ಪಶ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾರಥೇ ।

ತತೋ ದುಃಖಿತರಂ ಕಿಂನು ರಾಘವಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ ?

(ಉ. 50-3)

'ಸುಮಂತ್ರ, ನೋಡು, ಇನ್ನು ಸೀತೆಗಾಗಿ ಸಂತಪಿಸುತ್ತ ರಾಮ ಎಷ್ಟು ದುಃಖಪಡಬಹುದು ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖ ರಾಮನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇದ್ದೀತೆ ?' ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು, ರಾಮ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ದೀನನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡ. ಎದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಸದಾ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ. ಕಾಳಿದಾಸನ ದಿಲೀಪನಂತೆಯೇ 'ಗೋಧಾಕಾರೇಂಗಿತ' ನಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗಾಗಿ ವಿಲಾಪಮಾಡಿದಂತೆ ವಿಲಾಪ ಮಾಡದೆ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತು ಆಲೋಚನಾಮಗ್ನನಾದವನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೆಣ್ಣುಹಕ್ಕಿ ಸೀತೆ. ಒಂದೆಡೆ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನ ವಿಯೋಗದ ದುಃಖ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಿಯತಮ ಬಾಣದೇಟೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ದೊರಕಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ಸಹಿಸಲಾರದಂಥ ಪೇದನೆ. ಸೀತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ—

ಮಾಮಿಕೇಯಂ ತನುರ್ನೂನಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ದುಃಖಾಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ।

(ಉ. 48-3)

'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನನ್ನ ಜನ್ಮವೇ ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.' ಇಷ್ಟು ದುಃಖದಿಂದ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳು ಹೇಳುವ ಮಾತು—

ಅಹಂ ತ್ರಕ್ತಾ ತ್ವಯಾ ವೀರ ಅಯಶೋಭೀರುಣಾ ಜನೇ |

ಯಜ್ಞ ತೇ ವಚನೀಯಂ ಸ್ಯಾದಪವಾದ ಸಮುತ್ಥಿತಂ |

ಮಯಾ ಚ ಪರಿಹರ್ತವ್ಯಂ ತ್ವಂ ಹಿ ಮೇ ಪರಮಾ ಗತಿಃ ||

(ಉ. 48-13, 14)

‘ಪತಿದೇವ, ಜನಾಪವಾದ ಭಯದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪರಿ ತ್ಯಜಿಸಿ
ರುವೆ. ನಿನಗೆ ಬಂದ ಆ ಅಪವಾದವನ್ನು ತೊಡೆಯುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೂ
ಹೌದು. ನೀನೇ ನನಗೆ ಪರಮ ಗತಿ ’

ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ವೀರ’ನೆಂದರೆ ಪತಿ-‘ಅವೀರಾ ನಿಷ್ಪತಿ ಸುತಾ’ ಎಂದು
ಅಮರಕೋಶ.

ಸೀತೆ ರಾಮನನ್ನು ‘ಪತಿ’ ಎಂದೂ ‘ಪರಮ ಗತಿ’ ಎಂದೂ ಅನ್ನುತ್ತ
ಅವನಿಗೆ ಬಂದ ಅಪವಾದವನ್ನು ಕಳೆಯುವಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಸಹ ಭಾಗಿನಿ ಎಂದು
ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಕುಂತಲೆಯಾದರೂ ‘ಅನಾಯ್’ ಎಂದು
ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ಕರೆದಳು, ‘ಧರ್ಮದ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ವಂಚಕ,
ಹುಲ್ಲು ಮುಸುಕಿದ ಭಾವಿಯಂತೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ’ ಎಂದೆಲ್ಲ ಮನಸಾರೆ ಬೈದಳು.
ಸೀತೆ ‘ಪತಿ ದೇವ’ನೆನ್ನುತ್ತ ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಯಾದರೂ ಅವನ ಸೇವೆ ಎಂದು ದೂರ
ಉಳಿದಳು !

ನ ಖಿಲ್ವದ್ಯೈವ ಸೌಮಿತ್ರೇ ಜೀವಿತಂ ಜಾಹ್ನವೀಜಲೇ |

ತ್ಯಜೇಯಂ ರಾಜವಂಶಸ್ತು ಭರ್ತುರ್ಮೇ ಪರಿಹಾಸ್ಯತೇ

(ಉ. 48-8)

‘ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಾನೀಗಲೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದು
ಸರಿಯಲ್ಲ, ಪತಿದೇವನ ವಂಶದ ಕುಡಿ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದೆ, ಅದು ನಾಶ
ವಾದೀತು.’

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ‘ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೋದರರಂತೆ ಕಾಣು. ಇನ್ನೂ ಕೀರ್ತಿ
ಶಾಲಿಯಾಗು’ ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಹಾರೈಸಿ,

ಪ್ರಾಣೈರಪಿ ಪ್ರಿಯಂ ತಸ್ಮಾದ್ ಭರ್ತುಃ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಶೇಷತಃ |

(ಉ. 48-18)

‘ಪತಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಯ, ಅವನ ಹಿತ, ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲು’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅನಾಥೆಯಾಗಿ ಕೊರಗುತ್ತಾಳೆ. ತನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ರಾಮನಿಗಾಗಿ.

ರಾಮನ ದುಃಖ ಅಸದಳವಾದುದು. ಎರಡು ಬಾರಿ ಅತನಿಗೆ ಸೀತಾ ವಿಯೋಗವಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ರಾವಣನಿಂದ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ದುಷ್ಟ ಜನತೆಯಿಂದ. ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದಾಗಿ ಎರಡು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬೇಡ ಹಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಎಸೆದಿದ್ದಾನೆ. ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಾಗ ರಾಮನಿಗೆ ಒಂದೆಡೆ ವಿಯೋಗ ದುಃಖ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾರದಂಥ, ಗಂಡುವೇಷದ ಹೆಣ್ಣೆಂಬ ಅಪವಾದದ ಭಯ. ಸೀತೆ ಮೊದಲೆ ಅದನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಳು—‘ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಪುರುಷ ವಿಗ್ರಹಂ’ ಈ ಅಪವಾದ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೀತೆ ರಾವಣನನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುವುದಾಗಲಿ, ಹನುಮಂತ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಆತನ ಹೆಗಲೇರಿ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಲಂಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಯಾದ ಸೀತೆಗಿಂತ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ರಾಮನ ಅಳಲು ಅಧಿಕ. ಸೀತೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ದೋಹದಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಬರಲೆಂದೆ ಆಶಿಸಿದವಳು. ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವಾಸ ದೊರಕಿದೆ. ಘೋರ ವನವಾಸ ಅದಲ್ಲ. ತಂದೆಯಂತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕಾಣುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಆರೈಕೆ. ಮುದ್ದಾದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ಪತಿವಿಯೋಗದ ದುಃಖ ಮರೆಸುವಂಥವು, ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಸುಖಪ್ರಸವ. ಆಗ ಶತ್ರುಘ್ನ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ‘ಮಾತರ್ದಿಷ್ಟಾ’ ‘ಅಮ್ಮ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ವಂದಿಸಿದ. ಇದರಿಂದ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಾಗ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೈಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಎಡೆ ಇದೆ. ಮುಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಲವಕುಶರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದ, (ಅಯೋ. 16-7). ಕೈಕಯಿ ಮಾತೆ ಎಂದು ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಾನೂ ತಡೆದುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂ (ಅಯೋ. 22-30) ಭರತನಿಗೂ (ಅಯೋ. 107-10) ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ರಾಮನೆ ವಿರಾಧವಧ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ (ಅರ. 2-20) ಮತ್ತು ಸೀತಾವಹರಣ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ (ಅರ. 58-7) ಕೈಕಯಿಯನ್ನು ತಾನೆ ನಿಂದಿಸಿದ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಂದೆ. ಅಂದರೆ, ತೋರಿಕೆಗೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ವನವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ದುಃಖ ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಕೈಕಯಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಏನೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಳಗೆ ದುಃಖದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮರೆಯಲು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶ್ರೀಜಟಾಂಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೃದ್ಧ, ನಿರ್ಗತಿಕ, ಕಡು ದರಿದ್ರ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ದಾನ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮ ವಿನೋದ ಮಾಡಿದ. 'ನಿನ್ನ ದಂದವನ್ನು ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಸೆ. ಅಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗೋವುಗಳೂ ನಿನ್ನವಾಗುವವು' ಎಂದ. ಕೂಡಲೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತನ್ನ ಹರಕುವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ ದಂಡಕಾಪ್ಪವನ್ನು ಗಿರನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಎಸೆದ. ಆ ದಂಡಕಾಪ್ಪ ಸರಯೂನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಸಾವಿರಾರು ಹಸುಗಳಾಚೆ, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಜಟಾಂಜಿಗೆ ಆ ಗೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ರಾಮ ನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ—'ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ, ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆಹೇಳಿದೆನು' ಇದನ್ನು—

‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದುರಾಸೆ, ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ದೋಷಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುವ ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ಪರವಾವಧಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಬಿಡುವಂಥಹುದು, ರಾಮನಿಗೇ ಈ ದುರಾಸೆ ಮುಜಗರ ಗೊಳಿಸಿತು’

ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪು, ರಾಮ ಅವನ ದುರಾಸೆಗೆ ಮುಜಗರ ಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ‘ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ವಿನೋದ ಮಾಡಿದೆ’ ಎಂದು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು,

‘ನನ್ನ ಸಂವತ್ಸರ ಇರುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ. ಅದನ್ನು ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯಾವ ತಡೆ ಶರತ್ತುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ (ಅಯೋ. 32-42) ಎನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ‘ಯಶಸ್ಸು ಬಲ ಪ್ರೀತಿ ಸುಖಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪಾಗಲಿ’ ಎಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮ ತನ್ನ ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೊರಟವನು, ತನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರ್ಶ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ದೇಹ ಬಲದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶೀರ್ವಾದದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ, ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಕ್ಷಾತ್ರ ಬಲ ಇವೆರಡರ ಸಮಾವೇಶದಿಂದಲೇ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪರಿಹಾಸ ಅಪಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಭ್ರಮೆ ವಿನಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆ ಎಂಬ ಆತಂಕದಿಂದ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತಾನೆ.

ವಸ್ತುತಃ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ರಾಮನೆಷ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನೆಂದು. ಆದರೂ ವನವಾಸದ ದುಃಖ ಮರೆಯಲು ಒಂದು ವಿನೋದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ತಾನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿ ಅವನ ದುಃಖವನ್ನು ಅರೆಕ್ಷಣವಾದರೂ ಮರಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ರಾಮನಿತ್ತ ಪಂಥಾದ್ವಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ, ಅದನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ, ಆ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ರಾಮನಲ್ಲಿರುವ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಹೃದಯತೆ ನಮಗೆ ಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ರಾಮ ತನ್ನೆಲ್ಲ ದುಃಖವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರ್ವಿಕಾರಚಿತ್ತದವ ನೆಂಬಂತೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಆತ್ಮಬಲ ಉಳ್ಳವನೆ ಹೊರತು ಕಠಿಣ ಹೃದಯ ಯಲ್ಲ, ನಿಷ್ಕರುಣಿಯಲ್ಲ. ಅಸಂಸ್ಕೃತನಲ್ಲ. ಸೀತೆ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ‘ಪ್ರಾಕೃತ’ನೆಂದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ‘ಅಸಂಸ್ಕೃತ’ನೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಅಜ್ಞ, ಅಮಾಯಕನಾದವನೆಂದರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡಿದೆ, ಉದಾ ;

ರಾಜಾನೋ ಬಹು ದರ್ಶನಾ : । ಭವಂತಿ ಪರಿಹಂತಾರ—

ಸ್ತೇಜ್ಞಯಾ : ಪ್ರಾಕೃತೈರ್ನರೈ : (ಕಿ. 2. 23)

‘ರಾಜರು ನಾನಾ ಉಪಾಯ ಬಲ್ಲವರು. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಕೆಡಿಸಬಲ್ಲವರು. ಅವರನ್ನು ಅಮಾಯಕ ಅಜ್ಞ ವೇಷದಿಂದಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಜನರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.’

ತೌ ತ್ವಯಾ ಪ್ರಾಕೃತೇನೇವ ಗತ್ವಾ ಜ್ಞೇಯೌ ಪ್ಲವಂಗಮ

(ಕಿ. 2-24)

‘ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಅಜ್ಞ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಂತೆ ಸಂಧಿಸಿ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ನೀನು’ ಎಂದು ಸುಗ್ರೀವ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಿಂ ತ್ವಯಾ ತಪ್ತತೇ ವೀರ ಯಥಾನ್ಯ : ಪ್ರಾಕೃತಸ್ತಥಾ (ಯು. 2-2)

ಸುಗ್ರೀವ, ಸಮುದ್ರದಾಟುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದು ಶೋಕಿಸುವ ರಾಮನನ್ನು ಸಂತೈಸುವಾಗಿನ ಮಾತು, ‘ರಾಮ, ಅಜ್ಞನಂತೆ ಏಕೆ ನೀನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವಿ ?’ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಾಕೃತ’ನೆಂದರೆ ಅಸಂಸ್ಕೃತ, ಬರ್ಬರ, ನಿಷ್ಕರುಣೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗದು. ಸೀತೆ ಆಗ ರಾಮನನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಠೋರವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಲಿಲ್ಲ. ‘ಬೇರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ನಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಶಂಕಿಸುತ್ತಿರುವೆಯ ? ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ’ ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶಕುಂತಲೆಯಂತೆ ‘ಅನಾರ್ಯ’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಬಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೀರ, ಮಹಾಬಾಹು, ಪ್ರಭು. ಮಾನದ, ನೃಪಶಾರ್ದೂಲ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಗೌರವದಿಂದಲೆ ಸಂಭೋಧಿಸಿ ‘ಹೃದಯಂ ತ್ವಯಿ ವರ್ತತೇ’ ‘ನನ್ನ ಹೃದಯ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ’ ಎಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆ ಬೇಡ ?

ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ವರ್ತನೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಬರ್ಬರವಾಗೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಆತನ ಬಹಿರಂಗದ ವರ್ತನೆ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೃದುಹೃದಯಿ ಆತ.

‘ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ರಾಮ ಸೀತೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸದೆ ರಾವಣನ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಬಳಿಕ ಸೀತೆಗೆ ತನ್ನ ವಿಜಯವಾರ್ತೆ ಕಳಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಹನುಮಂತ ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಸೀತೆಗೆ ಅಭ್ಯಂಗ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮಧ್ಯೆ ದೊಂಬಿ ಗದ್ದಲಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸುಗ್ರೀವರು ವ್ಯಥೆ ಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೆ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೊಡ್ಡಿ ಅವಳು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಗಿಹೋಗುವಳೊ ಎಂಬಂತೆ ನಾಚುತ್ತ ಸೆರಗಿಂದ ಮುಖ ಮರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಪತಿ ಸಮಿಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆರ್ಯಪುತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳತೊಡಗಲು ರಾಮ ಕೋಪದಿಂದ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟೆಕ್ಕಿ ಓರಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹುಣ್ಣಿನಂತಿರುವಿ ಹೋಗು ಎಂದು ಪರುಷ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರದುರು ಅವಮಾನಿಸಿ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯ ಪರಮ ಸುಮ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.’

ವಾಲ್ಮೀಕೀಯ ರಾಮನ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಪ್ರಾಕೃತ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಓದುಗರಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

‘ವ್ಯಸನೇಷು ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಭೃಶಂ ಭವತಿ ದುಃಖತಃ ;

(ಅಯೋ 2-40)

‘ಇತರರ ದುಃಖ ಕಂಡು ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಿಸುವವ ರಾಮ’ ಎಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ರಾಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಕೆಯ ರಣಭೂಮಿ ರುದ್ರ ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಶವಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಬಿದ್ದು ಅಳುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಮ ಅದೆಂತು ಆತುರದಿಂದ ಸೀತೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಬಲ್ಲ ?

ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಮನ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ ರಾಮ ಪರಿತಪಿ ಸುತ್ತಾನೆ—‘ಇನ್ನು ನಾನು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿದಂತಾಗು

ವುದಿಲ್ಲ.' (ಯು. 49-22) 'ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ರಾಮ, 'ವಿಜ್ಞರ'ನಾದನಂತೆ. (ಬಾಲ 1-85) ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನೇ ಕೊಡುವಂಥ ರಾಮ ಅದನ್ನು ಮರೆತು ಸೀತೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸುವನೆ ?

ರಾವಣ ಅಧರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದರೂ ರಾಮನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ತೇಜಸ್ವಿ, ಬಲವಾನ್, ಶೂರ, ಮಹಾತ್ಮ. ಒಬ್ಬ ವೀರ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವೀರನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಗೌರವವನ್ನು ರಾಮ ರಾವಣನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಲು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಆಗ್ರಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಮರಣಾಂತಾನಿ ವೈರಾಣಿ' 'ಸತ್ತ ಮೇಲೇನು ವೈರ ?' ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ಧೀರೋದಾತ್ತ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು ರಾವಣನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರವಾಗದೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುವನೆ ? ಸೀತೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸುವನೆ ?

ರಾವಣನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರವಾದ ಮೇಲೆ ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಲಂಕೆ ಹೊಸ ಆನಂದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿರುವಾಗ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಲಂಕೇಶ್ವರ ವಿಭೀಷಣ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಅಪಹರಿಸಿದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಗೌರವ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ರಾಮನಿಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದರೇ ಅದು ರಾಮನ ಘನತೆಗೆ ಒಪ್ಪುವುದು. 'ನಾಯಿ ತನ್ನೊಡೆಯನ ಮುಂದೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆಮೂತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಅನ್ನಬೇಡಿದರೆ ಆನೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಾವುತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು ಅವನಾಡುವ ಲಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಭರ್ತ್ಯಹರಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡುವವನಲ್ಲ. ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ವೀರೋಚಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಶತ್ರುವಿನ ತಮ್ಮನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ಅಪಹೃತಕಾದ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡ. ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿದೆ ಎಂದು ಅನುಚಿತ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂತೋಷ ಸಮಾರಂಭದ ಸಡಗರದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದು ಕೊಂಡ, ರಾಮ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಹನುಮಂತನ ಮೂಲಕ ರಾಮ ತನ್ನ ವಿಜಯದ ಸಿಹಿ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಅವಳಿಗಿದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆನಂದಗೊಳಿಸುವುದ ಕ್ಯಾಗಿ. 'ಸೀತೆ, ನೀನಿನ್ನೂ ವೈರಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಇಡಿ ಲಂಕೆಯನ್ನು ನಾನೀಗ ವಿಭೀಷಣನ ಪಶ ಮಾಡಿ ದ್ದೇನೆ, ವಿಭೀಷಣ ನಮ್ಮವ, ಅವನ ಮನೆ ನಮ್ಮದು. ನೀನೀಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಿ. ದುಗುಡ ಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ತಪಕದಿಂದ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ'

ಸೀತೆ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆನಂದದಿಂದ ಮೂಕಳಾದಳು. ಅವಳಿಗೇ ರಾಮನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಯ ಶಂಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಮಗೇಕೆ ಆ ಶಂಕೆ ?

ಗುಪ್ತ ವೇದನೆ

ಮುಂದೆ ಹನುಮಂತ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ 'ಪ್ರಭು, ದೇವಿ ಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗೋಣ' ಪಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ರಾಮನ ವರ್ತನೆ ಬದಲಾಗಿತ್ತು, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ.

ಆಗಚ್ಛೇತ್ ಸಹಸಾ ಧ್ಯಾನಂ ಈಷದ್ ಬಾಷ್ಟಪರಿಪ್ಲತ : ।

ಸ ದೀರ್ಘಮಭಿನಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತೀಮವಲೋಕಯನ್ ॥

(ಯು, 114.5)

'ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ರಾಮ ಆಲೋಚನಾಪರನಾದ, ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡ, ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ನೆಲವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದ' ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಕರೆದು 'ಸೀತೆಯನ್ನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದು ತಾ' ಎಂದ. ಮುಂದೆ ನಡೆದುದೆಲ್ಲ ಸೀತೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯದ ಅಪಮಾನದ ಪರಂಪರೆಯೇ, ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆ. ರಾಮನಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅನಿಸದಿರದು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸುಗ್ರೀವ ಹನುಮಂತರು ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಸೀತೆಗೆ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸುವಾಗಿನ ಮಾರ್ದವ ತಟ್ಟನೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಠೋರತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸ ಬೇಕೆಂದರೆ ಇದು ರಾಮನ ನಟನೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ವಾಸಮಾಡಿದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮ ಏನೂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಮೋಹದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ಮುಂದೆ ಜನಾಪವಾದ ಬರಕೊಡದೆಂದೆ ಈ ರೀತಿ ನಟಿಸಿದ.

ಈಗ ರಾಮನ ಹೃದಯದೊಳಗಿದ್ದ ತುಮುಲ ಅಂದೋಲನ ಕರುಣಾಜನಕವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸೀತೆ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತವಳೆ,

ವಿಸ್ಮಯಾಚ್ಚ ಪ್ರಹರ್ಷಾಚ್ಚ ಸ್ನೇಹಾಚ್ಚ ಪತಿ ದೇವತಾ ।

ಉದ್ಯಕ್ಷತ ಮುಖಂ ಭರ್ತುಃ ಸೌಮ್ಯಂ ಸೌಮ್ಯತರಾನನಾ ॥

(ಯು 114-35)

‘ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ತಾನು ದೇವತೆಯೆಂದೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಪತಿಯ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಳು, ಬಹು ಸೌಮ್ಯ ಮುಖದ ಸೀತೆ,’ ಸೀತೆಯೂ ಆನಂದದಿಂದ ಸೌಮ್ಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ರಾಮನೂ ಸೌಮ್ಯ ಮುಖದಿದ್ದ. ಅನಂತರ ರಾಮ, ‘ನೋಡು. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಗೆದ್ದು ತಂದೆ. ನನ್ನ ಪೌರುಷ ತೋರಿಸಿದೆ’ ಎಂದು ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಹೊರತು, ಸೀತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸೀತೆಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ಆಗ,

ಪಶ್ಯತ ಸ್ತಾಂ ತು ರಾಮಸ್ಯ ಸಮೀಪೇ ಹೃದಯ ಪ್ರಿಯಾಂ ।

ಜನವಾದ ಭಯಾದ್ರಾಜ್ಞೋ ಬಭೂವ ಹೃದಯಂ ದ್ವಿಧಾ

(ಯು, 115-11)

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಹೃದಯಪ್ರಿಯೆ ಒಂದು ಕಡೆ, ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಜನಾಪವಾದ ಭಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ—ರಾಮನ ಹೃದಯ ದೋಲಾಯಮಾನವಾಯಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂಥ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಾನನ್ನು ಜನಾಪವಾದ ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಒಡೆದು ಇಬ್ಭಾಗವಾಯಿತು, ರಾಮನಿಗೆ. ಇಂಥವ ಹೃದಯ ಶೂನ್ಯನೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಮುಂದೆ ತನ್ನ ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಾನೆ ರಾಮ. ‘ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನೀ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಯವನಿಗೆ ದೀಪವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಆಗುವ ವೇದನೆ

ನೀನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತರೆ ಆಗುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುವಷ್ಟೂ ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಮಾತೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ 'ವಿಸ್ಮಯಾಚ್ಚ ಪ್ರಹರ್ಷಾಚ್ಚ' ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕದ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಅಧಿಕ ಪಾಠ ಒಂದಿದೆ—

ಸಾ ವಸ್ತ್ರ ಸಂರುದ್ಧ ಮುಖೀ ಲಜ್ಜಯಾ ಜನಸಂಸದಿ ।

ರುರೋದಾಸಾದ್ಯ ಭರ್ತಾರಮಾರ್ಯಪುತ್ರೇತಿ ಭಾಷಣೀ ॥

'ಜನಗಳ ನಡುವೆ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಸೆರೆಗಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಪತಿಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆರ್ಯಪುತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು' — ಈ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸೀತೆ ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯ ಪ್ರೀತಿವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಲುಸೌಮ್ಯಮುಖದಿಂದ ಸೌಮ್ಯ ಮುಖದ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ. ವಸ್ತುತಃ ಸೀತೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡಳು. ರಾಮ 'ನನ್ನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಗೆದ್ದು ತಂದುದಾಯಿತು, ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. 'ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತೆಂದು ಸೀತೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮನಿಗೆ ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವೆದ್ದಿತು, ಶೋಕ ದಿಂದ ಹೃದಯ ಒಡೆಯಿತು.

'ಸಾ ವಸ್ತ್ರಸಂರುದ್ಧ ಮುಖೀ' ಎಂಬ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಾಖ್ಯಾನಕಾರರೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾಧಕ ವಿಲ್ಲ.

'ಪಶ್ಯತಸ್ತಾಂ ತು ರಾಮಸ್ಯ ಸಮೀಪೇ ಹೃದಯಪ್ರಿಯಾಂ'
ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಬದಲಿಗೆ,

'ಪಶ್ಯತಸ್ತಾಂ ತು ರಾಮಸ್ಯ ಭೂಯಃ ಕ್ರೋಧೋ ವ್ಯವರ್ಧತ ।
ಪ್ರಭೂತಾಜ್ಞಾವಸಿಕ್ತಸ್ಯ ಪಾವಕಸ್ಯೇವ ದೀಪ್ಯತಃ ।

ಸ ಬದ್ಧಾಭ್ಯುಕ್ತುಕುಟೀಂ ಪಕ್ತ್ರೀ ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತ ಲೋಚನಃ
ಅಬ್ರವೀತ್ ಪರುಷಂ ಸೀತಾಂ ಮಧ್ಯೇ ವಾಸರ ರಕ್ಷಸಾಂ ||

‘ಅಳುತ್ತಿರುವ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೊಡನೆ ರಾಮನ ಕೋಪ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಬೆಂಕಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಕ್ಕಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಠೋರ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿದನು.’ – ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಉಳಿದುವು ಕೈಬಿಟ್ಟು ‘ಪಶ್ಯತಸ್ತಾಂ ತು ರಾಮಸ್ಯ ಸಮೀಪೇ ಹೃದಯಪ್ರಿಯಾಂ’ ಎಂದುಮುಂತಾದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿವೆ. ಅಳುತ್ತಿರುವ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ರಾಮನಿಗೆ ಕೋಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ತಾನೇ ! ‘ನಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗು’ ಎಂದು ರಾಮ ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ನಿಂತರೆ ತಪ್ಪೆ ? ರಾಮ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ತಡಮಾಡದೆ ಸೀತೆ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದಳು, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಾಗಲಿ ರಾಮ ಹೃದಯಶೂನ್ಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿದ.

‘ಅಪ್ಯಹಂ ಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂ ತ್ವಾಂ ವಾ ಸೀತೇ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂ’

(ಅರ 10-18)

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ತಾನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಪದೇಪದೇ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಆತ ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗೇ ನಡೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ಊಹಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾಣನಾದ ವರಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿರುವ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗವೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಂಥ ಮಾತನ್ನು ರಾಮನ ಬಾಯಿಂದ ಆಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೇಲಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ‘ಜೀವಿತವನ್ನೇ ತೊರೆದೇನು, ಸೀತೆ, ನಿನ್ನನ್ನೂ ತೊರೆದೇನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ತೊರೆದೇನು,’ ಎಂದುಬೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜವಾಯಿತು ! ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನೂ

ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ, ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನೂ ತೊರೆದ.

ಸ್ನೇಹಂ ದಯಾಂ ಚ ಸೌಖ್ಯಂ ಚ ಯದಿವಾ ಜಾನಕೀಮಪಿ ।

ಅರಾಧನಾಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಮುಂಚಿತೋ ನಾಸ್ತಿಮೇ ವೃಥಾ ॥

‘ಲೋಕಾರಾಧನೆಗಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ದಯೆ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಏಕೆ ಜಾನಕಿ ಯನ್ನಾಗಲಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ, ನನಗೇನೂ ವೃಥೆ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಭವ ಭೂತಿಯ ರಾಮನೂ ನಿಷ್ಕರುಣೆ ಹೃದಯ ಶೂನ್ಯನೆ ?

ವಸ್ತುತಃ; ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಬಿಡಬಲ್ಲೆನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸ ಬೇಕು. ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನ.

ಯಾರೊ ಒಬ್ಬ ಅಗಸ ಸಲ್ಲದ ಮಾತಾಡಿದನೆಂದು ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ತೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹಾಗನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ವನ ಉಪವನ ನಗರಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜನರಾಡುವಂತಾಯಿತು (ಉ. 43-20) ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ರಾಮ ? ರಾಜನಾದವನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಖ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಿರಬಲ್ಲ ? ‘ಸಂಭಾವಿತಸ್ಯ ಚಾಕೀರ್ತಿಮರಣಾದತಿರಿಚ್ಯತೇ’ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಮರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೋವು ತರುವಂಥದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ,

ಅಕೀರ್ತಿಯಸ್ಯ ಗೀಯೇತ ಲೋಕೇ ಭೂತಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ ।

ಪತತ್ಯೇವಾಧಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಯಾವಚ್ಛಬ್ದಃ ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥

(ಉ. 45-12)

‘ಅಪಕೀರ್ತಿ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನರಕ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.’ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪ ಕೀರ್ತಿ ನಿವಾರಣೆ ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮ. ‘ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ’ ಎಂಬಂತೆ ರಾಜನಾದವನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸ ಬೇಕು, ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಹೆದರದೆ ಅಕಾರ್ಯಪರರಾಗಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದಾರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂತೆ

ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ಮಹಾಭಾರತದ ದುಷ್ಯಂತ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ರಾಮನೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಜನಾಪವಾದ ಬರಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟವನು. ರಾಮನೂ ಅಪವಾದ ಬಂದಿತೆಂದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಳಿದಾಸನ ದುಷ್ಯಂತ ದೂರ್ವಾಸ ಶಾಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಅದು ಕ್ಷಮ್ಯವಾದರೆ, ರಾಮನೂ ಭೃಗುಶಾಪ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪರವಶನಾಗಿ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಈ ಶಾಪದ ಪ್ರಸಂಗ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೆ ಬಂದಿದೆ (ಉ. 51)

ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಮಾರುವುದು, ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲವೆ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದುಷ್ಯಂತ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾಡಿದರೆಂದು ರಾಮನೂ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆ ? ಎಂದರೆ ರಾಮನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಉಪದೇಶ ಹೀಗಿದೆ—

ನೃಶಂಸಮನೃಶಂಸಂ ವಾ ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಣಕಾರಣಾತ್ ।

ಪಾತಕಂ ವಾ ಸದೋಷಂ ವಾ ಕರ್ತವ್ಯಂ ರಕ್ಷತಾ ಸದಾ

ರಾಜ್ಯಭಾರನಿಯುಕ್ತಾನಾಮೇಷ ಧರ್ಮಃ : ಸನಾತನಃ :

(ಬಾಲ. 25-18)

‘ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಥ ಅಧರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ರಾಜನಾದವನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ರಾಜನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮ’ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ರಾಪಣಸನ್ನು ರಾಮ ಕೊಂದುದು ಲೋಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ. ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ಲೌಟಕೆಯನ್ನು ಕೊಂದುದೂ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಮಡದಿಯನ್ನು ತೊರೆದುದೂ ಲೋಕದ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿ.

ರಾಮ ಸೀತೆಗೇನಾಗಬೇಕು ?

ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸದಾ ದೇವತೆಯಂತೆ ರಮಿಸಿದವನು. ಪೂರ್ವಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪರಾಹ್ನವೆಲ್ಲ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದವನು

(ಉ. 42-27) ಸೀತೆಯ ವಿರಹದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತದಂತೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಭೂಕಂಪದಿಂದ ಬೆಟ್ಟ ಅದುರು ವಂತೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ (ಸು. 35-45, 47) ಮೈಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ನೋಣ ಸೊಳ್ಳೆ ಕೀಟಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮೈಮೇಲೆ ಹಾವು ಹರಿದರೂ ಸರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸದಾ ಧ್ಯಾನಪರ. ಶೋಕಪರ. ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಸೀತೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಎದ್ದೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಹೂಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ವೃಕ್ಷಲತೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಉನ್ಮತ್ತನಂತೆ 'ಸೀತೆ!' ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ (ಸುಂ. 36-42, 45)

ಸೀತೆಗೂ ರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಅಮಿತವಾದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಕಾರಣ ಅವಳೇ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ—'ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನ, ನೈಗ್ರೋಧಪರಿಮಾದವ, ಮಹಾ ಬಾಹು, ವಿಶಾಲ ಎದೆಯವ, ಸಿಂಹದಂಥ ನಡಿಗೆಯವ (ಅರ. 47-34) ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಅನುರಾಗ ಉಳ್ಳವ, ಧರ್ಮಾತ್ಮ, ತಂದೆ ತಾಯಿ ಗಳಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವ' (ಅಯೋ. 118-4) ಇಲ್ಲಿ 'ರಾಮ ಸೀತೆಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಂತಾಗುತ್ತಾನೆ' ಎಂದರೆ ಇದನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು,

'ಕಾಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಾದ, 'ತಂದೆ'ಯಂತಹ ಕಾಮವಿಲ್ಲದ ಪ್ರೇಮ ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ'

ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರವದನೆ ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಇರುವ ಕುರೂಪಿ ಹೆಂಗಸು ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಆರು ಪರ್ಷದ ಹಸುಳೆ ಸೀತೆ ರಾಮನ ವಧುವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತವರಿನ ಯೋಜನೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡವ ರಾಮ. ಆಕೆಗೆ ಪತಿಗೃಹದಲ್ಲಿಯೆ ತವರಿನ ಆನಂದವೂ ಸಿಗಬೇಕು. ಪತಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಭೋಗವಸ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು.

ಕಾರ್ಯೇಷು ದಾಸೀ ಕರಣೇಷು ಮಂತ್ರೀ
ರೂಪೇಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕ್ಷಮಯಾ ಧರಿತ್ರೀ ||

ಭೋಜ್ಯೇಷು ಮಾತಾ ಶಯನೇಷು ವೇಶ್ಯಾ
ಪಾಡುಣ್ಯಯುಕ್ತಾ ಕುಲ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ ||

ಎಂಬಂತೆ ಪತಿಗೆ ಪತ್ನಿ, ದಾಸಿ ಮಂತ್ರಿ ಮಾತೆ ವೇಶ್ಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ ಆಗಿರಬೇಕೋ ಹಾಗೇ ಪತ್ನಿಗೆ ಪತಿಯೂ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಪ್ರಿಯತಮ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಯಸದಿರಬೇಕು. ಪತ್ನಿ ಯಲ್ಲಿಯೆ ಸ್ಥಿರ ಅನುರಾಗ ಉಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು. ಇಂಥ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಇವೆ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಸೀತೆ ಅನಸೂಯೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ.

ರಾಮನ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ 'ರೂಪಾದಾರ್ಯಗುಣೈಃ ಪುಂಸಾಂ ದೃಷ್ಟಿ ಚಿತ್ತಾಪಹಾರಿಣಂ' (ಆಯೋ 3-29) 'ರೂಪ ಔದಾರ್ಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪುರುಷರ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುವವನು' ಎಂದಾಗ 'ಪುಂಸಾಂ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಗಂಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಮನ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯ ಗಂಡಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಕ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಲ್ಲ ಎಂದು ಟೀಕಿಸುವುದು ಬರಿಯ ಆಗ್ರಹವೇ ಸರಿ. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಗೇ ಆಕರ್ಷಕವಾದುದು ರಾಮನ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯ ಎನ್ನಬೇಕು. 'ನರಪತಿ' ಎಂದರೆ, ರಾಜನಾದವನು ನರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜ. ನಾರಿಯರಿಗೆ ರಾಜನೆ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೆ ?

'ಪುಂಸಾಂ' ಎಂದರೆ ಗಂಡಸರೆಂದೆ ಅರ್ಥ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳಬಹುದು—ರಾಮನ ಶರೀರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಗಂಡಸರು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ತಾವೇಕೆ ಹೆಂಗಸಾಗಿರಬಾರದಿತ್ತು ? ಆಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾಮನ ದರ್ಶನ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಎಂದು ಅವರು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಶರೀರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸಿದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ—

ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಕ್ಷಾಃ ; ಸ್ನಾಯಂತ್ಯಾ ಜಘನಂ ಘನಂ

ಯಾಃ ಸ್ಮ್ರಿಯೋ ದೃಷ್ಟವತ್ಯಸ್ತಾಃ ಪುಂಭಾವಂ ಮನಸಾ ಯಯುಃ ||

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಶರೀರದ ಸೌಂದರ್ಯ ಕಂಡ ರಾಣೀವಾಸದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಾವು ಗಂಡಸಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ! ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ !

ವಸ್ತುತಃ ಪುಮಾನ್ ಪುರುಷ ಎಂದೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ 'ಆತ್ಮ' 'ಜೀವ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಪುರುಷ-ಪ್ರಕೃತಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾದೆಡೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ದೇವ ಮಾನವ ದಾನವ ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಗಳೆಂಬ ಭೇದ ವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯೂ ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

'ರಮತಾಂ ವರ'ನೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಬಿರುದು. ರಾಮನ ದರ್ಶನ ಯಾರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾರನ್ನು ರಾಮ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಹೀನಮಾನವರು. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಅವರನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಹುದು, ಏಕೆ, ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಅಯೋಗ್ಯರೆಂದು ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. (ಅಯೋ. 17-14) ಸೀತೆ ರಾಮನನ್ನು 'ರಮಿಸುವವರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಉತ್ತಮ'ನೆಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. (ಉ-42-22, ಉ-46-31) ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತನಗೂ ರಾಮನಿಗೂ ಇರುವ ಪ್ರೇಮಾನುಬಂಧ ಸೂರ್ಯ ನಿಗೂ ಅವನ ಪ್ರಭೆಗೂ ಇರುವಂಥದ್ದು, ಅಷ್ಟು ಗಾಢವಾದುದು (ಸುಂ. 21-15) ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನೂ ಈ ಮಾತನ್ನೇ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಉ 118-19)

ಸೀತಾರಾಮರ ದಾಂಪತ್ಯ ಮಧುರ ದಾಂಪತ್ಯ

'ರಾಮಸೀತೆಯರ ದಾಂಪತ್ಯ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾನದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಭರತನಿಗೆ ಒಂದು ಮಗುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಇರಬಹುದು'

ಎಂದು ಶಂಕಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಸೀತೆಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಆರುವರ್ಷದ ಮಗುವಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಿತ್ತು. ಹದಿನೆಂಟರ ಹರೆಯದಲ್ಲಿಯೇ ವನವಾಸ ಪ್ರಾರಂಭ. ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು

ಬಾಳಿದವಳು. ಹದಿನೆಂಟು ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದು ಸಂಭವವೆ ? ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮರಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರಿಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನಲ್ಲೇನು ವಿಶೇಷ ? ಭರತ ನಿಗೆ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸೂಚನೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಭರತ ಬಂದಾಗ ರಾಮ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುವ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು— 'ನಿನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಸಫಲವಾಗಿದೆ ತಾನೇ ?'. ದಾಂಪತ್ಯದ ಫಲ ಸುಖ ಮತ್ತು ಸಂತಾನ. ಸಂತಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಖ ಇದೆ ತಾನೆ ಎಂಬುದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ, ವಿರಸವೇನಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು. ಅಂದರೆ, ಸತಿಪತಿಯರು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ರಾಮ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಆ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದೇ ? ಗೃಹಸ್ಥನ ಧರ್ಮವೆ ಅದು.

ಕಾಮನಾಪೂರಣಾತ್ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಧರ್ಮಃ; ಸ್ಯಾದನ್ಯಥಾನ್ಯಥಾ |
 ದೋಷಾಭಾವೇ ವೃಷಸ್ಯಂತೀಂ ಸ್ವಪತ್ನೀಂ ಯೋಽವಮಾನಯೇತ್ ||
 ವಿಷ್ಣುಕೃಮಿಃ ಸ ಜಾಯೇತ ಸ್ತ್ರೀಹೀನೋ ಜನ್ಮಜನ್ಮನಿ :
 ಭಾವಂ ವಿತರ್ಕಯೇತ್ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತತೋ ಭುಂಜೀತ ತಾ
 ಪುಮಾನ್ ||

ವೃಥಾ ರೋಪಂ ನ ಕುರ್ವೀತ ವೃಥಾ ಕಾಮಂ ನ ವರ್ಜಯೇತ್ |
 ನಾನುರಕ್ತಾಂ ವಿರಜ್ಯೇತ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಾಂ ಚ್ಯಾವಯೇನ್ನ ತು ||

ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಂ ಸದಾ ಬ್ರೂಯಾತ್ ನ ಸ್ತ್ರೀಮುದ್ವೇಜಯೇತ್
 ಕ್ವಚಿತ್ |

ಸಾಪರಾಧಾಮಪಿ ಸ್ತ್ರೀಂ ನೋ ಹನ್ಯಾದ್ಧನ್ ಪತಿತೋ ಭವೇತ್ ||

“ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಮಡದಿಯ ಪ್ರಣಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಅವನ ಧರ್ಮ. ಪೂರೈಸದಿರುವುದು ಅಧರ್ಮ. ನಿಷಿದ್ಧ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಅವಳ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಡದಿಯ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿ ಮಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಭಾವವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಬೇಕು. ವಿನಾಕಾರಣ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕೋಪಮಾಡಬಾರದು,

ಅವಳಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ಬಯಕೆಯನ್ನೂ ವರ್ಜಿಸಬಾರದು. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವವಳನ್ನು ಧರ್ಮಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಬಾರದು. ಸದಾ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ ಅವಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಅವಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಉದ್ವೇಗ ಉಂಟುಮಾಡಬಾರದು. ಅವಳು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದರೂ ಹೊಡೆಯಕೂಡದು, ಹೊಡೆಯುವವನು ಪತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.” — ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೈದಿಕನ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ರಾಮ ಧಾರ್ಮಿಕನೆಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಎರಡಿಲ್ಲ—

ಸನಾತನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಮನ ಬಲಿದಾನಗಳ ಬೃಹತ್ಪ್ರಥೆಯೇ ರಾಮಾಯಣ.

ಅಲ್ಲವೆ ?

ವೈದಿಕಧರ್ಮ ಎಂದೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ‘ಸನಾತನ ಬರ್ಬರತೆ’ಯನ್ನು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಆರೋಪಿಸುವುದುಂಟೆ ? ರಾಮ ಚಿತೇಂದ್ರಿಯ ಹೌದು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

‘ಚಿತ್ರಕೂಟದಂಥ ಸುಂದರ ವನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಸೀತೆಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಕುರಿತು ಅದರ ಹೂಹಣ್ಣುಗಳ ಗಿಡಪಕ್ಷಿಗಳ ಜೇನು ಜಿಂಕೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನಾಗಲಿ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಯಾವ ಪ್ರಣಯ ಅಥವಾ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ’

—ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರೆ,

ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಣಯ ಅಥವಾ ಶೃಂಗಾರದ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸೀತೆ ಮಾತ್ರ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಎನ್ನುತ್ತಿರುವುದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ.

‘ರಾವಣನಿಂದ ಸೀತೆ ಅಪಹೃತಳಾದಾಗ ಸೀತೆಯ ಬಗೆಗಿನ ರಾಮನ ಸಂವೇಷ ಭೋಗಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಕಾಮದಿಂದ ಉದ್ದೀಪನಗೊಂಡುದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮದ ಆಯಾಮ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅಳವಡುವುದಿಲ್ಲ.’

ಈ ಮಾತು 'ರಾಮನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಉಪೇಕ್ಷೆ' ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುವ ಮಾತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ.

ರಾಮನ ಪ್ರಲಾಪ ತನಗೆ ಸೀತೆ ಇಲ್ಲವಾದಳಲ್ಲ. ಅವಳ ಜೊತೆಗಿನ ಶೃಂಗಾರದ ಒಡ ನಾಟದ ವಿಲಾಸಗಳು ಇಲ್ಲವಾದವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೊರತು ಸೀತೆ ಅಪಹೃತಳಾಗಿ ಯಾವ ಕೋಛಿಗೋ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ಬಗೆಗಿನ ಸಂತಾಪದ್ದಲ್ಲ.'

ಎನ್ನುವ ಮಾತೂ ರಾಮಾಯಣದ ಅಕ್ಷರ ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. 'ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವಾಗ 'ಹಾ ನಾಥ' ಎಂದು ಕೂಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಸದಾ ಸ್ವದೇಯಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದು ವಿಷದಂತೆ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಸುಡುತ್ತಿದೆ. (ಯು. 5-7) ಸೀತೆಗೆ ನಾನೆ ಗತಿ. ಅಂಥವಳು ರಾಕ್ಷಸರ ನನುವೆ ಈಗ ಅನಾಥಳಂತೆ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದವಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. (ಯು. 5-15) ಸೀತೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಶರೀರದವಳು. ಇನ್ನು ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಉಪವಾಸದಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟು ಕೃಶಳಾಗಿರಬಹುದು ! (ಯು. 5-18)- ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಸಂವೇದನೆ ಎಷ್ಟು ನಿಸ್ಸಾರ್ಥ ಶುದ್ಧ ಪ್ರೇಮದ್ದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

'ಸೀತೆಯ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ಅವಳ ಚೆಂದುಟಿಯ ಸವಿಯನ್ನೆಂದು ಸವಿಯು ವೆನೊ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ರಾಮ ಹೇಳಿದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಎಂದು ನನ್ನ ಸೀತೆ ನನ್ನನ್ನಾಲಿಂಗಿಸಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಸುವಳು ? (5-20)' ಎಂದು ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಮನ ಸಂವೇದನೆ ಕಾಮದಿಂದ ಉದ್ದೀಪನ ಗೊಂಡದ್ದಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಗಿಡಮರ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಸಾದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದು ಕಾಮೋದ್ರೇಕಿತವೆನ್ನುವುದೂ ಉಚಿತ ವಲ್ಲ. 'ಈ ವಸಂತಮಾಸ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸೀತೆ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗವನ್ನೇ ಮಾಡಿಯಾಳು' (ಕಿ 1-50) ನನ್ನ ವಿರಹ ತಡೆದುಕೊಂಡು ಸೀತೆ ಒದುಕಿರಲಾರಳು. (ಕಿ. 1-51) ನಾನಿಲ್ಲದೆ ಅವಳೆಂತು ಬದುಕಿದ್ದಾಳು ? (ಕಿ. 1-105) ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿಯೂ ರಾಮ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ.

ವಸ್ತುತಃ ವಿರಹಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಶೃಂಗಾರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಕೂಡದೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅದು ವಿಪ್ರಲಂಭ ಶೃಂಗಾರ ರಸವಾಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾಗದ ಸಂಗತಿ. ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಯ ವಿರಹದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಿದ ?

ಕಾಳಿದಾಸನ ದುಷ್ಯಂತ ತಾನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡಿಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತ ಶಕುಂತಲೆಯ ಬಾಯಿಂದ 'ಅನಾರ್ಯ'ನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿಯೂ, ಅದು ದೂರ್ವಾಸ ಶಾಪ ಪ್ರಭಾವ ದಿಂದಂಟಾದ ಮರೆವಿನಿಂದ ಎಂದರೂ ಮುಂದೆ ಸ್ಮೃತಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನಿಂದಾದ ಅಪಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿತಪಿಸದೆ, ಆಕೆ ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಏನು ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಆತಂಕಗೊಳ್ಳದೆ, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ—'ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನವೇನೋ ತೊಲಗಿತು' ಆದರೆ ಜೊತೆಗೆ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣ ನನ್ನ ಮೇಲೆರಗಿತು!' ವಿದೂಷಕನ ಮುಂದೆ ಅಪನಿಗೆ ಮುಜುಗರ ಉಂಟಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಶೃಂಗಾರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ—'ರತೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವಳ ಎಳೆಯ ಚಿಗುರಿನಂತೆ ಮೋಹಕವಾದ ಅಧರದಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾದೀತೆಂಬ ಭಯ ದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಚುಂಬಿಸಿದ್ದೇನೆ....' ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ತಾನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಆತ ಪರಿತಪಿಸುವುದು—'ನನ್ನ ಪಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡೋದಕ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಪುತ್ರ ನನಗಿಲ್ಲದಂತಾದನಲ್ಲ!'

ಆದರೂ ಕಾಳಿದಾಸ ಆದರ್ಶ ಶೃಂಗಾರ ಕವಿ! ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಅಲ್ಲ! ಅಲ್ಲವೆ ?

ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ

'ರಾಮ ಸೀತೆಯರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಕಾಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಹೇಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೀತೆ ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ರಾಮನನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ರಾಮನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಮಿಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಯಂತೆ ರಾಘವ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ ಮಹಾ ಬಾಹು ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೆ ಸಂಬೋಧಿತನಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ

ಪರಾಕ್ರಮ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಅವನು ಮುಂದೆ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದ ಮತ್ತು ಆ 'ಗುಬ್ಬಿ'ಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಅಂಶ ಮಾತ್ರ ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಮಾಡುವ ಕ್ಷುಲ್ಲಕದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುದರಿಂದ ಅವು ಕೇವಲ ಐರನಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳಾಗಿ ಸೀತೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರ ಬಿದ್ದಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸೀತೆ ನಾಚಿಕೆ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವಾಗ ರಾಮ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷೆ ತೋರುತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿ ಉಪಶಮನ ಮಾಡುವವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸುಮ್ಮಾನದಿಂದಲೇ ಆನಂದಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಲೈಂಗಿಕ ದುರಾಕ್ರಮಣಿಗೆ ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಹಿಂದೆ 'ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಶೈಲೂಷ ನಟನನ್ನುವ ಮಾತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

—ಈ ಆಪಾದನೆ ಬರಿ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದುದು.

ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಗೆಯಂತೆ ಕಾಕಾಸುರ ಬಂದು ಸೀತೆಯ ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಕುಕ್ಕಿದಾಗ ಅದನ್ನು ರಾಮ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಸೀತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ರಾಮ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಒಂದು ಕಾಗೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಲಾಗದೆ ಅದರಿಂದಲೇ ಕುಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಸೀತೆ ಎಂದು ರಾಮ ನಕ್ಕನಷ್ಟೆ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಸೀತೆ ಅಪಮಾನವೆನಿಸಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದುಡನ್ನು ಕಂಡು, ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಮಲಗಿಸಿ ನಿದ್ರೆ ಬರಿಸಿದ. ಆಕೆ ನಿದ್ರೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ತಾನೂ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ ಸೀತೆ ಎದ್ದೊಡನೆ ತಿರುಗಿ ಕಾಗೆ ಬಂದು ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕುಕ್ಕಿ ರಕ್ತ ಬರಿಸಿತು. ಈ ಮೊದಲು ಕುಕ್ಕಿದುದು ತೀವ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೀತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಈಗ ಅದೇ ಕಾಗೆ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕುಕ್ಕಿದುದು ಇದೇನೋ ಅಸುರರ ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸಾಚಾರವಿರಬಹುದೆಂದು ಶಂಕಿಸುವಂತಾದ್ದು. ಆದರೆ ರಾಮನಿದನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಆತ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸೀತೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡಿ ತಟ್ಟನೆ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಊಹಿಸಿ, ಕುಪಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ, ರಾಮ. ಕಾಕಾಸುರ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ

ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹಾರಿಹಾರಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸರೆ ಗಾಣದೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ರಾಮನ ಪಾದಗಳಿಗೇ ಶರಣಾಗಿ ಬಿದ್ದ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ಬೇಕೆ ? ಆದರೂ ಈ ಶರಣಾಗತಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರಬಾರದೆಂದು ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದ, ಶೂರ್ಪಣಖಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿದಂತೆ.

ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ರಾಮನ ಸ್ವಭಾವ. ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ಸೀತೆಯ ಸ್ವಭಾವ. ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು, ರಾಕ್ಷಸಿಯರು. ಆದರೂ ರಾವಣ ವಧೆಯಾದೊಡನೆ ಬಂದ ಹನುಮಂತ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ಬಿಡಲೆ ಎಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆಕೆ ಅನ್ನುವ ಮಾತು—‘ನಾನು ರಾಕ್ಷಸಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಅನುಭವಿಸಿದುದು ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ. ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ? ಅವರೆಷ್ಟೆ ದುಷ್ಟೆಯರಾಗಿರಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕರುಣೆದೋರಬೇಕು. ಇದು ಆರ್ಯ ಸ್ವಭಾವ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾರು ತಾನೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ? (ಯು. 113-45)’ ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತಾ ರಾಮರು ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಕಾಸುರನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದರು.

ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿ ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಣೆ ದಯೆ ಅನುಕಂಪೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು, ಹೊರತು, ಕ್ಷುಲ್ಲಕದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸೀತೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ—‘ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಗೆಯ ಮೇಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಎಸೆದ, ರಾಮ. ಪಥೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಕಾಕಾಸುರನನ್ನು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲದೇ ಬಿಟ್ಟಿ’ ರಾಮ ಪರಾಕ್ರಮಿ, ಕರುಣೆ ಎಂದು ಈ ಎರಡು ಗುಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿ, ಆತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಇಟ್ಟು ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿ ನನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುದು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಎಂದುದರಿಂದ. ಸೀತೆಯ ಮೇಲಿನ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಾಚಾರ ದರ್ಶನದ ಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ. ‘ಪರಾಕ್ರಮಿ ನೀನು. ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೇಕೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ? ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿ. ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೆ ಉಳ್ಳವ, ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ

ಪ್ರಭುವಾಗಬಲ್ಲವ, ಇಂದ್ರನಂಥವ, ಅಸ್ಮಜ್ಞರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವ, ಸತ್ಯ ಉಳ್ಳವ, ನಾಗ ಗಂಧರ್ವ ಸುರ ಮರುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇದಿರಲ್ಲದವ, ಇಂಥ ಪರಾಕ್ರಮಿ ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನಾದೇಶದಂತೆ ನಡೆವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಇದಿರಿಸಲಾರರು. ಇಂಥವರೂ ನನ್ನನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಲು ಏನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು ? ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಪಾಪವಿರಬಹುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ಸೀತೆ. ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮ ವಿಶೇಷಣ ಗಳೆಲ್ಲ ಐರನಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಈ ಪರಿತಾಪಕ್ಕೆ ಏನು ಅರ್ಥ ? ಲೈಂಗಿಕ ದುರಾಕ್ರಮಣಿ ಕಾಕಾಸುರನೆಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಆತ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಟ್ಟಿಸಿ, ಆತ ಮೂಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ ಸ್ವತಃ ದೇವೇಂದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಆಸರೆಪಡೆಯಲಾರದೆ ತನ್ನ ಕಾಲಿಗೇ ಬಂದು ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ರಾಮ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ಮೆರೆಸಿಲ್ಲವೆ ? ಶರಣಾಗತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆರುಗು ತಂದು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ಇಂಥ ರಾಮ, ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ ಸದ್ಗುಣಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರಾಮಾಯಣ, ಯಾವ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಯೂ ನಾಯಕನನ್ನು ಹಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲ.

“ಶಕುಂತಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಹೋದ ದುಷ್ಯಂತನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ಸಲು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅತ್ಮೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಂತೆ ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವ ಗುರುತು-ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ-ಅತ್ಮೀಯವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಮರೆವೂ ಇಲ್ಲದ ರಾಮನನ್ನು ಸೀತೆ ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ನಂಬಿಸುವಷ್ಟೆ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ವಿಶೇಷ, ರಾಮನ ಸಾಧಾರಣ ಉಪೇಕ್ಷಾ ಮನೋ ಭಾವ ದುಷ್ಯಂತನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರೆವಿನದಷ್ಟೆ ಘೋರ ಅಭೇದ್ಯ ಸಂವೇದನಾ ಶೂನ್ಯ !”

—ಇಂಥ ಮಾತುಗಳೂ ‘ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ’ದ ಆಣೆ ಮುತ್ತುಗಳು ! ‘ವಿಚಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ’ದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕಾಣಿಕೆ ! ದುಷ್ಯಂತ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಏನು ಹೋಲಿಕೆ ? ದುಷ್ಯಂತನಂತೆ ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ‘ನೀ ನನ್ನ ಸತಿಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯವೆ

ನನಗಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೇನು ? ಸೀತೆ ~~ನನ್ನಿಗಿಲ್ಲ~~ ಈ ಜಡದ ಹೆಂಡತಿ' ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೇನು ? ರಾಜಮನೆಗೆ ಹನುಮಂತ ಹೊಸಬ. ಹನುಮಂತ ನಿಗೆ ಸೀತೆ ಹೊಸಬಳು, ಸೀತೆಯನ್ನು ಥಾ ಮೋಡಿ ಬಂದನೆಂದು ಹನುಮಂತ ಹೇಳಿದರೆ ರಾಮ ಹೇಗೆ ನಂಬಿಬೇಕು ? ಎಂದೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡರಿಯದ ಹನುಮಂತ ಈಗ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದು ದು ನಿಜವೆ ? ಸೀತೆ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಒಬ್ಬ ~~ಪುಟ್ಟ~~ ~~ಕುಳಿ~~ ~~ಕುಳಿ~~ ~~ರೊ~~ ಆಕೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾಯೆ ಯಾಕಿರಬಾರದು ? ಈ ಸಂದೇಹ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ರಾಮ ಗುರುತನ್ನು ಬಯಸ ಬಾರದೆ ?

“ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ನಂಬಿಸಲು ಹೇಳಿದುದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ನೀರು ಕುಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ. ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದುದು ಕಾಮ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸಂದರ್ಭ. ಇದರಿಂದ ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತರ ಸಂಬಂಧದ ಧಾತುವಿನಂತೆ ರಾಮಸೀತೆಯರ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರೇಮ ಮೂಲದ್ದಾಗಿರದೆ ಪ್ರಬಲ ಕಾಮ ಪರಿವೃತವಾದದ್ದು’.

—ಇದೂ ಸರಿಯಾದ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ಗುರುತು ಹೇಳುವುದು ನಂಬಿಕೆಗಾಗಿ. ಇನ್ನಾರೂ ನೋಡದಿದ್ದ, ರಾಮ ಮಾತ್ರ ನೋಡಿರಬಹುದಾದ ಯಾವುದಾದ ರೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಾಮ ದ್ದಾದರೇನು, ಬೇರಾದರೇನು ? 'ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ನಂಬಿಕೆ ಬರಬಹುದು. ಇಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧಧಾತುವನ್ನು ಅದರಿಂದಲೆ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದುಷ್ಯಂತ ಶಕುಂತಲೆಯರ ಸಂಬಂಧಧಾತು ಪ್ರೇಮ ಮೂಲ ಹೇಗೆ ? ಶಕುಂತಲೆ ಜಿಂಕೆ ಇವರೊಳಗಿನ ಪ್ರೇಮವೆ ದುಷ್ಯಂತ ಶಕುಂತಲೆಯರ ಸಂಬಂಧ ಧಾತುವೆ ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವನ್ಯಮೃಗದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಂಥ ಪ್ರೀತಿ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ದುಷ್ಯಂತನಲ್ಲಿ ಎನ್ನಬೇಕಾದೀತು.

ವಸ್ತುತಃ ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ ಕಾಕಾಸುರನ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಸನ್ನಿವೇಶ. ರಾಮಸೀತೆಯರೊಳಗಿನ ಕಾಮದ ಸನ್ನಿವೇಶವೆ ಅಲ್ಲ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರ ಪುರುಷರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದ ರಾಮನ ಪೌರುಷದ ಉತ್ತಮ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದು.

ರಾಮಸೀತೆಯರ ಸಂಬಂಧಧಾತು ಪ್ರೇಮ ಮೂಲವಾದುದು. ಎಂಥ ಕಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂಥ ವೀರ್ಯ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಬೆರೆತ ಗಾಢಪ್ರೇಮ ಮೂಲವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶೋಕ ಪಾರಾಯಣ ?

‘ವಿರಾಧನು ಸೀತೆಯನ್ನು ತೊಡೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಎಳೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ ರಾಮನು ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಾದದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶೋಕವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾದರೂ ಒಡನೆಯ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ವಿರಾಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೀತೆ ಮುಂದೆ ರಾವಣನು ತನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಹಾಬಾಹು ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನನ್ನಾದರೂ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.’

—ರಾಮಾಯಣದ ಅಕ್ಷರ ಸಾಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ. ಈ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥ ಹೀನವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ರಾಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೋಡು ಸೀತೆಯನ್ನು. ವಿರಾಧನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ! ಕೈಕಯಿಯ ಅಭೀಷ್ಟ ಫಲ ಸಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೂ ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದಳು. ಈಗ ಸೀತೆಗೆ ಪರಪುರುಷ ಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖ ನನಗಿನ್ನೇನಿದೆ? ಪಿತೃವಿಯೋಗದಿಂದಲಾಗಲಿ ರಾಜ್ಯಭ್ರಂಶದಿಂದಲಾಗಲಿ ಇಷ್ಟು ದುಃಖ ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ.’ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಕೋಪಗೊಂಡ ಹಾವಿನಂತೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಹೇಳಿದ ‘ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಥನಾದ ನೀನೆ ಅನಾಥನಂತೆ ದುಃಖಿಸುವೆ ಏಕೆ? ನಾನಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ ಸೇವಕನಾಗಿ? ನಾನೀಗಲೆ ವಿರಾಧನನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೆಡವುತ್ತೇನೆ. ಭರತನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ಕೋಪ ಬಂದಿತ್ತೋ ಅದನ್ನೀಗ ವಿರಾಧನ ಮೇಲೆ ತೀರಿಸುವೆ.’ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಮೊದಲು ವಿರಾಧ ಸೀತೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ‘ಏಯ್, ನೀವಾರು? ಜಟಾವಲ್ಕಲಧಾರಿಗಳಾಗಿ ತಾಪಸರಾಗಿದ್ದೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೊತೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವಿರಿ,

ಇದು ಧರ್ಮವೆ ? ನೀವು ಪಾಪಿಗಳು. ಮುನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರುವವರು, ಈ ಕಾಡು ನನ್ನದು. ನಾನು ವಿರಾಧ. ಇಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತ ನಿತ್ಯ ಸಂಚರಿಸುವವನು. ಈ ಹೆಂಗಸು ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಪಾಪಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತಪಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬನ್ನಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ' ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಶೋಕವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಿದ. ಅದು ತಪ್ಪು ! ತಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬೇಕಿತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತೆ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ವಿರಾಧ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಪಾಪಿಗಳೆಂದು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತ ? ರಾಮನ ಸುದೀರ್ಘ ಶೋಕ ಭಾಷಣವನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಏಕೆ ನಿಂತ ? ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಏಕೆ ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸಿದ ? ಬಳಿಕ ರಾಮನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡ ಹೊರಟಿದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ ? ವಿರಾಧನನ್ನೀಗಲೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೆ ತೋರಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ? ಇಂಥ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಿಜವಾಗಿ ಮಹಾ ಬಾಹುವೆ, ಇಲ್ಲ ಉತ್ತರಕುಮಾರನೆ ? ರಾಮನದೇನು ವಿಶೇಷ ತಪ್ಪಿದೆ ? ತಿರುಗಿ ವಿರಾಧ ತನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿಕೊಂಡು 'ಸೀತೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗಿ, ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದಾಗ 'ಇಗೋ, ನೀನಿನ್ನು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲಾರೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹಗ್ಗಕಟ್ಟಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಬಾಣ ಎಸೆದವನು, ರಾಮ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಆತ ಹೇಳಿದುದೂ.. ಭರತನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿದ್ದನಂತೆ, ಅದನ್ನೀಗ ವಿರಾಧನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನಂತೆ ! ಇಂಥ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು 'ಮಹಾ ಬಾಹು' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳಂತೆ ಸೀತೆ. ರಾವಣ ತನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ! ಇದುವೆ ಐರನಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿರಬಾರದೇಕೆ ? ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು 'ಮಹಾ ಬಾಹು' ಎಂದು ಮಾತ್ರ, ಹೊರಗೆ ಕಾಣುವ ಆಕಾರದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದರೆ ರಾಮನನ್ನು 'ಮಹಾಬಾಹು' 'ಮಹಾಬಲ' ಎಂದು, ತೋಳುಉದ್ದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ ಎನ್ನು ತ್ತಾಳಲ್ಲವೆ ಸೀತೆ ? (ಅರ. 49-35)

ವಸ್ತುತಃ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಸೀತೆಯಂಥ ಸಾಧ್ವಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಐರಣ್ಯ ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ತಪ್ಪು. ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನದು ಉಪೇಕ್ಷೆಯ ಮನೋಭಾವವೆನ್ನುವುದೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಪ್ಪು. ರಾಮ ಶೋಕವನ್ನು ಮೆಲುಕುಹಾಕುವುದೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಪ್ರದರ್ಶನವೇ? ಇಲ್ಲಿ ರಾಮ ಅತ್ತರೆ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಆನಂದದ ಸುಮ್ಮಾನ ! ಏಕೆ ಇಂಥ ಆಗ್ರಹ, ದುರಭಿಮಾನ ?

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ, ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವಿರಾಧನ ನಡೆ ಯಿಂದ ಉದ್ವೇಗವುಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರು, ಕಾಡಿನ ಮೃಗಗಳಂತೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ತೊಡೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾವಣನೂ ಸೀತೆಯ ತೊಡೆಗೇ ಕೈಹಾಕಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆಗ ಅದು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕ್ರಮಣವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನಿಗೆ ಶಾಪದ ಭಯ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲಾರದೆ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರಾಧನ ವರ್ತನೆಗೆ ರಾಮ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗದೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಏನೂ ಸಂಭ್ರಮ ಆತನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅವನೊಬ್ಬ ಯಾಕೆತ್ತಿತು ! ರಾಮನ ಪೌರುಷದ ಮುಂದೆ ಆತನೊಬ್ಬ ಹುಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ರಾಮ ದೇವೇಂದ್ರನಂಥ ಪರಾಕ್ರಮಿ (ಅರ. 2-23) ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ, 'ಇಂಥ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಿರುಕುಳಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವನವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ ! ಕೈಕೇಯಿ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು ? ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಲ ದಿತ್ತೆ ?' ಎಂದು ರಾಮ, ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ತನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಅದುಮಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದ ದುಃಖವನ್ನು ಈಗ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ತಡೆಯದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಭರತನ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಕೋಪ ಆಗಲೇ ಬಂದಿತ್ತು, ರಾಮ ತಡೆದುಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕೋಪ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಆಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೋಪತಾಪ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಂಥ ರಾಕ್ಷಸರ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಬಾಪ್ಪ ಶೋಕ ಪರಿಪುಷ್ಕಿತ'ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ

ವಿರಾಧನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಲ್ಲ, ಭರತನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪವನ್ನೇ ವಿರಾಧನ ಮೇಲೆ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನಷ್ಟೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ವನವಾಸದ ದುರವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೆ ಆಲೋಚನೆ ! ಆದೂ, ಅಲ್ಪ ವಿರಾಧನ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಇರುವಾಗ ! ಇದು ಉವೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ಅಸದೃಶವಾದ ಅತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ನಿರ್ಭೀತಿ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಈ ರಾಕ್ಷಸ, ನಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ? ಜೀವಂತನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ ? ಎಂದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ರಾಮ ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (ಅರ. 3-9)

ಸೀತೆಗೆ ರಾಮ ಮನೋಭಿರಾಮ

ಆದ್ದರಿಂದ 'ಸೀತೆಗೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೇಲೆಯೇ ಆಶಾಭಾವನೆ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಮಹಾಬಾಹೋ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದು ನಿರಾಧಾರ. ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೇ ಕೂಗಿದುದು. ಆತನಿಗೆ ತಾನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕಠೋರ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ದೂರ ತೊಲಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆ, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ, ಅದರ ಫಲವಿದು ಎಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ.

'ಹನುಮಂತನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಸೀತೆ ಕಳಿಸುವುದು ರಾಮನಿಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಶ್ಲೋಕದ ಲೋಕಾಭಿರಾಮದ ಸಂದೇಶ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗಾದರೋ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳ ವಿಸ್ತಾರದ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಗುಣಗಾನ. ಮನೋಜ್ಞ ದೇಹಾಂಗ ಗುಣಗಾನ, ವಿಶೇಷಾಂಗಗಳ ಶಾರ್ಯ ರೂಪಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಶೃಂಗಾರ ಚಿಂತನ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ತನಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿರುವ ಗುಪ್ತ ಅನುರಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊರ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.'

—ಇದು ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು, ಹನುಮಂತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, 'ದೇವಿ, ನೀನಿಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಮುಂದೆ, ರಾಕ್ಷಸಿಯರ ಮುಂದೆ, ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಮುಂದೆ, ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿ, ಹೇಳಿದ ಮಾತು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಏನಾದರೂ ಹೇಳು

ಸೀತೆ ಈಗ ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಿದೆ ? ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳುವುದು ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ 'ರಾಮನಿಗೆ ಸಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿದನನ್ನು.' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ಹೇಳುವುದೇನಿದ್ದರೂ ರಾಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕೇವಲ ಕ್ಷೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಬೇಕಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತು ತಾನು ಆತನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯದ ಬಿರುಸುಡಿ ಆಡಿ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೆನೆದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಹನುಮಂತನ ಮುಂದೆ ಆತನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಗುಣಗಾನಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಾದರೆ ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡುವಂಥ ಕಾಕಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ ಮೂವತ್ತೈದು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಒಂದು ಇಡೀ ಸರ್ಗವೇ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದಾಡಲು ಕಾರಣ ಆತ ಮಾಡಿದ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಳಿಂದ ಹೇಳಬೇಕು ಹೊರತು, ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಎಂದಲ್ಲ. 'ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸುವಿವನ್ನು ತೊರೆದು ರಾಮನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ರಾಮನನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದಾಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಎನ್ನುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ 'ನನ್ನನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸೀತೆ ದುಃಖದಿಂದಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ತಾಯಿಯಂತಿರುವ ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು 'ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ' ಎಂದುದು ತಪ್ಪೆ ? ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅವಳ ಶೀಲದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯೇ ? ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೂ ತಿರುಗಿ, ತನ್ನ ನಾಥನಾದ ಶೂರನಾದ ರಾಮನಿಗೆ (ಸು. 38-64) ಈ ಮಾತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಳಿನ್ನುತ್ತ ತಾನು ಒಂದು ಲಿಂಗಕಾಲ ಮಾತ್ರ ರಾಮನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇರುತ್ತೇನೆ, ಆ ಕಾಲ ಮೀರಿದರೆ ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದೂ ಲೋಕಾಭಿರಾಮದ ಸಂದೇಶವೇ ?

ಸೀತೆಗೆ ರಾಮ ಅಭಿರಾಮನಾದ್ದರಿಂದಲೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ನಿಷ್ಕುರವಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ಬೈದಳು—‘ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲೊಲ್ಲ ? ನೀನೇನು ಗಂಡುವೇಷದ ಹೆಣ್ಣೊ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆರವರಿಗೆ ಮಾರುವ ಜಾಯಾ ಜೀವಿಯೊ ?’ ಎಂದಳು. ಅವಳಿಗೆ ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಮೋಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನಿಲ್ಲದ ಸ್ವರ್ಗವೂ ನರಕ ಸಮಾನವೆಂದೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವನವಾಸವೆಂದರೆ ಮೋಜಿನ ವನವಿಹಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭೀಕರ ವನವಾಸವನ್ನಾದರೂ ಗಂಡನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ವನವಿಹಾರವೆಂದೆ ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ವಿ ಆಕೆ. ಇಂಥವಳನ್ನು ರಾಮ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನಷ್ಟೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಊರ್ಮಿಳೆ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು. ಊರ್ಮಿಳೆಯೂ ಸೀತೆಯಂತೆಯೆ ಪ್ರಣಯಿನಿ, ಪತಿ ಪ್ರತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬಯಸಿದ್ದ ಸೀತಾರಾಮರ ಸೇವೆಯ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಪೂರೈಸಬೇಕಾದರೆ ಊರ್ಮಿಳೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಬೇಕು. ತಾನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಾರದು ಎಂದು ದೂರ ಉಳಿಯಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು.

ರಾಮನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬೇರೆ. ಆತ ವನವಾಸದ ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾಂಗಿನಿಯಾದ ಸೀತೆ ಭಾಗಿಯಾಗಲೇಬೇಕು. ಸೀತೆ ಅದಕ್ಕೇ ತಾನೂ ಬರುವೆನೆಂದು ಆಗ್ರಹ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರೀತಿ ಕರುಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ರಾಮ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಮಸೀತೆಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಸೀತೆಗೆ ತನ್ನ ಸತೀಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೊಂದು ಅನಿಷ್ಟ. ತನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದಿನ್ನೊಂದು ಅನಿಷ್ಟ. ರಾಮನಿಗಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಧೈರ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನರಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಯ, ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯ ಕುರಿತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಎಂದೂ ಜನ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಸೇರಿ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಗಿದೆ. ಸೀತೆ

ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಣಯ ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದಳು (ಅಯೋ. 27.1) 'ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದು ಸತೀಧರ್ಮ ವಾಲಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸುವಿಯೆ ? ಸತೀಧರ್ಮ ಹೇಗೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.' ಎಂದಳು. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮ 'ವನವಾಸ ಬಲು ಕಷ್ಟ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ 'ಪತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸತಿ ಬದುಕುವುದೆ ಇಲ್ಲ. ವಿಷ ಅಗ್ನಿ ಜಲಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಇಷ್ಟು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ 'ವನವಾಸ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ' ಎಂದೆ ರಾಮ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೀತೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? 'ವಿಪುಲಪಕ್ಷ'ನಾದ ತನ್ನ ರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರದೆ ಪ್ರಣಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಕಠೋರವಾಗಿ ನುಡಿದಳು (ಅಯೋ. 30-2) ಆಗ ನುಡಿದ ಮಾತು .. 'ಗಂಡು ವೇಷದ ಹೆಣ್ಣು', 'ಜಾಯಾ ಜೀವಿ.' ಜನರು ಆಡಬಹುದಾದ ಮಾತನ್ನೇ ತಾನು ಹೇಳಿ ರಾಮನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇದು ನಿಜವಾದ ಕೋಪವಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಳುತ್ತ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಳು ಸೀತೆ (ಅಯೋ. 30-22)

ರಾಮ ಸೀತೆಯ ಈ ಪ್ರೀತಿ ದುಗುಡಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. 'ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವನದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ 'ನನಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಯಾವುದರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ, ನೀನು ದುಃಖಿನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೂ ಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸೀತಾ ಕಲ್ಯಾಣ

'ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆ ರಾಮನು ಬಿಟ್ಟು ಮುರಿದಂದಿನಿಂದಲೆ ತುರು ವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ರಾಮನು ಆಗಲೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನರಿಯದೆ ವಿವಾಹ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಸೀತೆ ಅನಸೂಯೆಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ರಾಮನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ವೀರ್ಯಶುಲ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ಸುಂದರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೇಮ ಸಂವೇದನೆ ವಯೋ

ಧರ್ಮದ ಅಕರ್ಷಣೆ ಸೇತೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಮಾನವೀಯ ಅನುರಾಗವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅನುಕಂಪ ಕೆಂಪು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತಂದೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗತಿ ಏನು ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ಕಳಕಳಿ ಅಥವಾ ಕಳವಳ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸೀತೆಯು ವೇಳುವ 'ಪ್ರತಿ ಜಗ್ರಾಹ' ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಆಗ್ರಹದ ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ ಬರಸೆಳೆದು ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರೇಮಾಗ್ರಹದ ಸೂಚನೆಯ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೆ ರಾಮನಿಂದಾದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರೇಮ ವಂಚನೆಯ ದೆಗ್ಗುರುತು ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ'

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪದೊಳಗೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವೂ ಬಂದಿರುವುದೊಂದು ಸೋಜಿಗ. 'ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ದಶರಥನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ವಿವಾಹವಾಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ' ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪ ವೆಲ್ಲಿದೆ ? ಪಿತೃಭಕ್ತಿ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದರೆ ಆ ಪ್ರೇಮ ಎಷ್ಟರದು ಎಂದು ಶಂಕಿಸುವುದಾದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಅನುರಾಗವನ್ನು ರಾಮನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ ಮೀರಿಸಿತೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಮನಿಗೆ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅಥವಾ ಅನುರಾಗ ಶೂನ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬಹುದೆ ? ರಾಮನ ಪಿತೃ ಭಕ್ತಿ ವೃದ್ಧನಾದ ಆ ಪಿತನನ್ನೇ ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇದು ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯೇ ? ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬಹುದೆ ? ಇಂಥ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ 'ಒಂದು ವೇಳೆ ತಂದೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗತಿ ಏನು ?' ಎಂದು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೈಹಿಡಿಯದಿರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವುದೆ ? ಭರತ ರಾಮನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ರಾಮ ದುಃಖ ತಡೆಯದೆ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಗತಿಸಿದ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಸತ್ಯವಾದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಛಲ ರಾಮನದು, ಭರತನಿಗೂ ಹಾಗೇ ಮಾಡಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಅನುರಾಗ ಅನುಕಂಪ ಇದ್ದರೂ ಅದೆಲ್ಲ ಈ ನಿಷ್ಕರ ಧರ್ಮದ ಮುಂದೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನುರಾಗ ಅನುಕಂಪಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಕೆಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ, ಪಿತನ ಸಾವಿಗೇ ಕಾರಣವಾದ ಪಿತೃಧಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡ ಬಲ್ಲ ಸನಾತನ ಬರ್ಬರತೆ ನಮಗೆ ಅದರ್ಶವಾಗಬೇಕೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಸನಾತನ 'ಬರ್ಬರ'ತೆ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಒರಟಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿತಕರವೆ. ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂಥವರ ಕಥೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. 'ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ' ಎಂಬುದೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಂದೇಶ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂತಃ ಸತ್ವವೆ ಈ ಸನಾತನ 'ಧರ್ಮ' ಎಂದಿಗೂ ವಿಫಲವಾಗದ ಧಾರಕ ಶಕ್ತಿ. ಈ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋದಾಗ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಬಲ್ಲ ಪಿತನ ಉಳಿವು, ಹೆಣ್ಣಿನ ನಲಿವು ಇವೆರಡೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಳಿವಾಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ದಶರಥ ಅಸತ್ಯವಾದಿ ಎಂಬ ಅಪ ಕೀರ್ತಿ, ಆತ ಸತ್ತರೂ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ನಲಿವೂ ಮುಂದೆ ಗಂಡಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬಂಧು ಬಳಗದಿಂದ ದೂರ ಓಡಲು ಪ್ರಯೋದಕವಾಗಬಹುದು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ, ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವಳನ್ನು ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಂತತಿಗಾಗಿ ಪತ್ನಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ತನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಸಾಕೆ ಸಲಹಿದ 'ಆತ್ಮಾವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ' ಎನ್ನು ಮಂಥ ಪ್ರೀತಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು 'ಭ್ರಾತಾ ಸ್ವಾಮೂರ್ತಿರಾತ್ಮನಃ' ಎಂಬಂಥ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳದೆ ಕೃತಘ್ನನೆನಿಸುವಷ್ಟು ಆತುರಪಡುತ್ತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವನು ಮುಂದೆ ಆ ಬಂಧುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ದೂರ ಹೋಗಲು ಹೇಸುವವನಲ್ಲ. ಕೃತಘ್ನತೆಯ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೆ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಹೆಣ್ಣೂ ಹೀಗೆ ಗಂಡಿನ ಮನೆ ಒಡೆಯುವವಳಾಗುವುದು ಹಿತಕರವಲ್ಲ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಶಾಶ್ವತ ಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಎದೆಗೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬಿಡಲು ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಧರ್ಮ. ಇದನ್ನು 'ಬರ್ಬರ'ತೆ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಇಂಥ ಬರ್ಬರತೆಯೇ ಇರಲಿ.

ಧರ್ಮ ಕೇವಲ ಹಿತ ಒಂದನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಜೊತೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗದಂಥ ರೀತಿಯ ಸುಖಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. . ತಂದೆ

ತಾಯಿ ಬಂಧು ಬಳಗದವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಆನಂದವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳೊಡನೆ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ, ವೀರ್ಯಶುಲ್ಕದಲ್ಲಿ ತಾನು ಗೆದ್ದಿರುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಸುಖ, ಬಂಧುಬಳಗದವರನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರಪಾಡಿ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೊತ್ತು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕೀತೆ ? ಸೀತೆಗೂ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಂಧುಬಳಗದವರೆಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವೈಭವದ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುತ್ತದೆಯೇ ? ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನಸೂಯೆಯ ಮುಂದೆ 'ಕಿಂಪುನರ್ಯೋ ಗುಣೈಃ ಶ್ಲಾಘ್ಯಃ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, 'ಬಿಲ್ಲು ಮುರಿದು ವೀರ್ಯ ಶುಲ್ಕಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡೂ ತಂದೆಯ ಅನುಮತಿಗೆ ಕಾದು ಅವನ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಹೀಗೆ ಗುರುಹಿರಿಯರೆದುರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿವಾಹ ನಡೆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ (ಅಯೋ. 118-54)' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಸೀತೆ. ರಾಮನಿಗೂ ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುರಾಗವಂತೆ- 'ಪ್ರಿಯಾ ತು ಸೀತಾ ರಾಮಸ್ಯ ದಾರಾಃ ಪಿತೃಕೃತಾ ಇತಿ' (ಬಾಲ 77-26) ಹೀಗೆ ರಾಮ ಬಿಲ್ಲು ಮುರಿದಂದಿನಿಂದಲೇ ಸೀತೆಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೆ ಮಾಡಿ, ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಮದುವೆಯಾದ. ಇದು ರಾಮನ ಪ್ರೇಮ ಪಂಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಸೀತೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಅತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ನೋವಿನ ಘಟನೆಯೂ ಅಲ್ಲ.

ಸೀತೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು - 'ದೀಯಮಾನಾಂ ನ ತು ತದಾ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ರಾಘವಃ' ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ಎಂದರೆ 'ಆಗ್ರಹದ ಪ್ರೇಮಾಗ್ರಹದ ಬರಸೆಳೆದು ಹಿಡಿದ ಕ್ರಿಯೆ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಕೊಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ್ರಹ ಎಂಬ ಅರ್ಥ 'ಆ' ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವಿದ್ದಾಗ ಸಿಕ್ಕೀತು. ಅದು ಇಲ್ಲ. 'ಪ್ರತಿ' ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗ ಮಾತ್ರವಿದೆ. 'ಪ್ರತಿಗ್ರಹ'ದೊಳಗೆ 'ಆಗ್ರಹ'ಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ ? ಇದು ಆಗ್ರಹವಲ್ಲವೆ ?

“ಮಾರೀಚನು ‘ಹಾ ಸೀತೆ ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ’ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಸತ್ತಾಗ ರಾಮ ಭಯ
ಗೊಂಡು ಕೂಕಲೆ ಓಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಅದರ ಮಾಂಸ
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅನಂತರ ತ್ವರೆಯಿಂದ (!) ಓಡಿಬರುತ್ತಾನೆ!”-

-- ಈ ಆಕ್ಷೇಪ ಹುರುಳುಬಿಡುವುದು. ರಾಮನಿಗೆ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಬರುವಷ್ಟು
ಆತಂಕವೇ ? ‘ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀನಿಲ್ಲೆ ಇರು. ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆ
ಯಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರು. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕೈತೃವು ಇವಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ
ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ’ (ಅರ. 43-46) ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು
ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಆತ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರಹೋದಾನೆಂದು ರಾಮ
ಭಾಷಿಸಲು ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಧರ್ಮದಂತೆ ಮಾರೀಚ ಕೂಗಿದುದರಿಂದ ಅವರಿ
ಬ್ಬರೂ ಕೇಳಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ರಾಮ ತ್ವರಮಾಡಿದ, ಮಾಂಸವನ್ನೂ
ತಂದು ತಾನು ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಆಸಂದಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಗಿದೆ.

ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯಿಂದೇನು !

ಲಂಕೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ರಾವಣನಿಂದಾದ ಪೆಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೋಕಿಸುತ್ತ
‘ಗೇಯ, ಏನಾದರೂ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಗತಿ ಏನು ? ಆಗ ನನಗೆ ಸೀತೆ
ಯಿಂದಾಗಬೇಕಾದದ್ದೇನು ?’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ನಿಜ. ಇದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯ
ಬಾರದು. ‘ಒಂದನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ತೆಗಳು
ವುದೆಂದು ಹೇಳುವ ‘ನಹಿ ನಿಂದಾ’ ನ್ಯಾಯ ಒಂದಿದೆ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಇದಕ್ಕೆ ದೇರಳ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ‘ಯಾಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿ ಇಡಬೇಕು.
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಸಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ತಮೇಲೆ
ಸ್ವರ್ಗ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಉಂಟೆ ಇಲ್ಲವೆ, ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ?’ ಎನ್ನುತ್ತದೆ.
‘ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಗ ಮಾಡಿರಿ’ ಎನ್ನುವ ವೇದ ! ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಅಸ್ತಿತ್ವ
ಪನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮಾತಿಗೆ ಕಿಟಕಿ ಇಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೊಗಳುವ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಹೊರತು ಸ್ವರ್ಗ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾಗ

ಏಕೆ ? ಯಾಗಶಾಲೆ ಏಕೆ ? ಅದರಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿ ಏಕೆ ? ಪ್ರಕೃತ ಸುಗ್ರೀವ ನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮ ಈ ಮಾತನಾಡಿದ್ದ. ಇದು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ, ಸೀತೆಗಿಂತಲೂ ತಾಳೆ ಹೆಚ್ಚು ರಾಮನಿಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಆತ ಹೆಡ್ಡೆ ನಲ್ಲ.

ಲಂಕೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ 'ಸೀತೆಯಂತಹ ನಾರಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ದೊರೆತಾಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂಥ ತಮ್ಮ ದೊರೆತಾನೆ ?' ಎಂದು ರಾಮ ಹೇಳಿದ.

ಇದರಿಂದಲೂ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮೊದಲು, ಅನಂತರ, ಸೋದರಿಯರು. ಅನಂತರ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು. ಇದು ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಡತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತ ಸೋದರನನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ರಾಮ ಸಿದ್ಧನಲ್ಲ. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾನಿಷಾದದ ಧ್ವನಿ ಪ್ರಪಂಚ

ಹೀಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ರಾಮಸೀತೆಯರೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧಧಾತು ಶುದ್ಧ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇಮ ಮೂಲವಾದುದು, ಗಾಢವಾದುದು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಾಗಲಿ ರಾಮ ಹೃದಯ ಶೂನ್ಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆಗಿದ್ದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ. ಬಾಣದಂತೆ ಮರ್ಮವೇಧಕವಾದ ಸುಳ್ಳು ಅಪವಾದವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಿಸಿ ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದೆ. ಅದರ ಏಕೆಗೆ ತತ್ತರಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ತ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತಪ್ಪು ಯಾರದು ? ಇಬ್ಬರದೂ ಅಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕಾರಣ 'ವೈರನಿಲಯ'ವಾದ ಪ್ರಚಾರಿಸಿ ಎಂಬ ಬೇಡನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವಿದು. ಅವನಾದರೂ

ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಏಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ? ಅದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕ. ಕರುಳು ಕತ್ತರಿಸುವಂಥ ಘಟನೆ. ಕೋಪುಲವಾದ ಕರುಣರಸಪೂರಿತವಾದ ಸಹೃದಯರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿಸುವ ವಿಸಿತ್ರ ರಾಮಾಯಣದ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೊದಲಲ್ಲಿ 'ಮಾನಿಷಾದ' ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದಿ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಸ್ತೋತ್ರವು ಈ ಪುಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ. ಮಹತ್ವದ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದ ಧ್ವನಿ ಪ್ರಪಂಚ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಕಾಂಡ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ. ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ವರೆಗಿನ ಆರು ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬರೆದನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಧ್ವನಿ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಆನಂದ ವರ್ಧನನೇ ಅನ್ನುವಂತೆ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯ ಕರುಣರಸ ಪ್ರಧಾನವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣಯಿಗಳ ಜೋಡಿ ತಿರುಗಿ ಒಂದಾಗದಂತೆ ಪೂರ್ತಿವಿಯೋಗ ಹೊಂದಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಕರುಣರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಸುಖ ಬರುವ ಸಂಭವವಿದ್ದರೆ ಕಷ್ಟದ ಮೊನೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತಾವಿಯೋಗ ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡರೆ, ಸುಖಾಂತವಾದರೆ ಕರುಣರಸವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನಿಷಾದ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಜೋಡಿಯ ಪೂರ್ತಿವಿಯೋಗ ರಾಮಸೀತೆಯರ ಪೂರ್ತಿವಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗೂ ಉತ್ತರ ಕಾಂಡದ ಕಥೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾವಣ ವಧೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದುಂಟು. 'ರಾವಣ ಮಂಡೋದರಿಯರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಜೋಡಿ. 'ಮಾನಿಷಾದ' ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸನಾದ ರಾಮನೇ ಬೇಡ,' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾವಣ ಮಂಡೋದರಿಯರ ಜೋಡಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೋಡಿಯೇ ಅಲ್ಲ. ಮಂಡೋದರಿ ಪತಿವಿರಹಕ್ಕೆ ಶೋಕಿಸುವಳಾದರೂ, ಅವಳಂತೆ ಅಂತಃಪುರದ ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾರೆ. ರಾವಣನಂತೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಾಮಿ, ಈ ಜೋಡಿ 'ಚಾರು ನಿಶ್ವಸ'ವೂ ಅಲ್ಲ, 'ರಾವಣ', ಅಂದರೆ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದದ ಜೋಡಿ. ಮತ್ತು ಕರುಣಾಮಯನಾದ ರಾಮನನ್ನು

ಇಲ್ಲಿ ವೈರನಿಲಯನಾದ ಬೇಡನೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಶ್ಲೋಕದ ವಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಶಾಪವೆಂದು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಬೇಡನು 'ಮಾನಿಷಾದ'ನಾದ ರಾಮನಾದ್ದರಿಂದ, ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ, ಅಶೀರ್ವಾದವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೋಕ ಶ್ಲೋಕವಾದರೂ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ರಾವಣ ನಾಶಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಶೋಕ ಪಡುವ ವ್ಯಸಂಗವಿಲ್ಲ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಶಾಪವಿತ್ತು ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ತಪಃಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯವಾದುದಕ್ಕೆ ದುಃಖವಡುತ್ತ 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ?' ತಪಃಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿದ ಈ ಹಾಳು ಶಾಪ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಏಕಾದರೂ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೆನೋ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ 'ಶ್ಲೋಕೋ ಭವತು' ಅಂದರೆ, ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮಾತಾಗಲಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸಿ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಲಾರದು. ಛಂದಸ್ಸು ಒಂದಿದೆ ಎಂಬ ಒಂದೆ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅನಿಷ್ಟ ಶಾಪ ವಾಕ್ಯ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯಾದೀತೆ? ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಲ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇಡನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಗೊಳ್ಳುವುದೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಂಥ ಮುನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ. ಆ ಕೋಪದಿಂದ ತಪಃ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯ ಮಾಡುವಂಥ ಶಾಪ ವಾಕ್ಯ ಒಂದು ಹೊರಡುವುದೂ ಅನಿಷ್ಟ, ಆ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಬೇಡ ತುತ್ತಾಗುವುದೂ ಅನಿಷ್ಟ. 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ?' ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಗಲಿ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಕ್ರಂದನ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಯ ಕುರಿತಾಗಲಿ ಶೋಕಿಸದೆ ತಪಃಶಕ್ತಿ ವಿಚಾರಯಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುವುದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ಏನೂ ಅರಿಯದ ಬೇಡನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡದೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ತಪಃಶಕ್ತಿ ಹಾಳಾಯಿತೆಂದು ಶೋಕಿಸುವುದು ಬರಿಯ ಹುಡುಗುತನವಾದೀತು.

'ಮಾನಿಷಾದ' ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಾಪ ವಾಕ್ಯವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅದು ವಾಸ್ತವ ಶಾಪವಲ್ಲ, ಭರ್ತ್ಯಹರಿ ತನ್ನ ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—'ಎಲೆ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮೋಡಗಳಿರಬಹುದು,

ಎಲ್ಲ ಮೋಡಗಳೂ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಬಂದಿರಡು ಮಾತ್ರ. ಉಳಿ ದುವು ಸುಮ್ಮನೆ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತವೆ, ಅಷ್ಟೆ. ನೀನು ಪ್ರರ್ಥವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮೋಡಗಳ ಮುಂದೆಯೂ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಯಾವುದೇನಿಲ್ಲ. ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಇದು ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಉಪದೇಶ. ವಸ್ತುತಃ ವಿನೂ ದಾನ ಮಾಡದೆ ಉದಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೋಭಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗಿದು ಕಿವಿಮಾತು. ಹಾಗೇ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಡನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ರಾಮನಿಗೆ ಬಂಧು ವಿಯೋಗ ಉಂಟುಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕವಿಯು ತೋರುವ ಆಕ್ರೋಶದ ಸಂಕೇತ. ತಪಶಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯ ಉಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲ ವಾಸ್ತವ ಶಾಪ ವಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕ.

ಹಕ್ಕಿಗಳ ಜೋಡಿಯ ಸಂಕೇತವನ್ನು ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ದಶರಥರಾಮರ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಜೋಡಿ, ದಶರಥ ಮತ್ತು ರಾಣಿಯರ ಪತಿ ಪತ್ನಿಯರ ಜೋಡಿ. ರಾಮ ಭರತರ ಮತ್ತು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಸೋದರರ ಜೋಡಿ ಇವುಗಳ ವಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕವಿಯು ಆಕ್ರೋಶ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೀತಾ ರಾಮರ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದ ನಾಥರ ದಾಂಪತ್ಯ ಕವಿಗೆ ಅನುಪಮ ಸುಂದರವಾಗಿ 'ಚಾರುನಿಸ್ಸನ' ವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸಿದವರ ಮೇಲಂತೂ ಕವಿ ಮಹಾ ಆಕ್ರೋಶ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ರಾಕ್ಷಸವಧೆ, ಶೂರ್ಪಣಖಿ ಆಯೋಮುಖಿಯರ ಕಿವಿಮೂಗು ಕೊಯ್ಯುವುದು, ಲಂಕಾದಹನ, ರಾಕ್ಷಸಿದುರ ವಿಲಾಪ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲ ಕವಿಯು ಆಕ್ರೋಶದ್ದೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಇಡೀ ರಾಮಾಯಣದ ವಿಶ್ವರೂಪ ವನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ರಾಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವ

ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೋದರನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಬೇಡ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದರೆ ನನಗೆ ಅನಮಾಧಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ತೋನಾಣ ನೀವು ಪ್ರತಿ ನುಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೆಗಗಳೆಂದೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಭರತನಿಗೆ ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿರಲು ಉಪ

ದೇಶಿಸಿದ ರಾಮನೆ ಈಗ ತಮ್ಮಂದಿರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟುವುದಲ್ಲದೆ ನಮಸ್ತೆ ಭಕ್ತ ಸಂದೋಹ ವಿಮರ್ಶಕರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ'

ಈ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ಅನುಚಿತ. ರಾಮ ಭರತನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು ರಾಜ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. 'ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರದೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಾ ಗುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ನೀನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಅಥವಾ ಮುಗಿಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಪರರಾಜರು ತಿಳಿಯುವಂತಿರುತ್ತದೆ ತಾನೇ ? ನೀನು ಮಾಡಬಯಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಅವರು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ತಾನೆ? ' ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆಯೆ ರಾಮನ ಉಪದೇಶ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ರಾಮನ ವೈಯಕ್ತಿಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟದು. ವಿಭೀಷಣ ಸ್ವೀಕಾರ, ಶಂಬುಕವಧೆ ಮುಂತಾದ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ರಾಮ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದೆಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರೂ, ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ನೀಡಬಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಮನಿಗೆ ಸಿಗಲಾರರು. ಅವನ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ರಾಮನ ಪಕ್ಷವಾತಿಗಳು, ರಾಮನ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಲಾರರೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ದಶರಥ ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಆಸೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಆ ವಿಚಾರ ಮಂಡಿಸಿದ, 'ಅನ್ಯಾ ಮಧ್ಯಸ್ಥಚಿಂತಾತು ವಿಮರ್ದಾಭ್ಯಧಿಕೋದಯಾ' (ಅಯೋ 2-16) ತಟಸ್ಥರಾದ ನೀವು ಆಲೋಚನೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದ. ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಜ್ಯೇಷ್ಠನೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆ ? ಅಥವಾ ಗುಣವಂತನೆಂದು ಭರತನಿಗೂ ಉಳಿದ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೂ ಕೊಡಬೇಕೆ ? ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದ ಬರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಭರತನ ಸೋದರ ಮಾವ ಮತ್ತು ತಾತರಿಗೂ ರಾಮನ ಮಾವ ಜನಕನಿಗೂ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಗೆ ಕರೆ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಶರಥನಿಗೆ ಆಪ್ತಬಂಧುಗಳು, ತನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನೆಂದೂ ವಿರೋಧಿಸಲಾರರು ಅಥವಾ ತಟಸ್ಥರಾಗಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ 'ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಶ್ರೋಷ್ಯತಃ ಪ್ರಿಯಂ'

ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂತೋಷದ ಸಮಾಚಾರ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ, ಸಾಕು, ಎದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದಶರಥ. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಗೆ ತಟಸ್ಥರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬೇಕು, ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ಸಲಹೆ ನೀಡಬಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಲ್ಲ.

ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ್ದರಿಂದ ದಶರಥ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿದ. ಆದರೆ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿಗ ಅಟ್ಟುವುದು ದಶರಥನ ಪ್ರಿಯಕ್ರಿಕವಾದ ವರದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡದೆಯೇ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ರಾಮನೂ ತನಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಮಾನಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಇದು ಆತನಿಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಂಥ ಕಾರ್ಯ. ಪ್ರಿಯಕ್ರಿಕವೂ ಹೌದು, ಯಾವ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಒಪ್ಪಲಾಗದುದೂ ಹೌದು, ಹೀಗೆ ರಾಮ ತಮ್ಮಂದಿರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಹೊರತು ವಿಮರ್ಶಕರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊಲ್ಲುವ ಹಕ್ಕು

‘ಸೀತೆ ವನವಾಸದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ‘ನಿನಗೆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಏನಾ ಕಾರಣ ಕೊಲ್ಲಲು ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ? ನೀನು ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿ? ನೀನೇಕೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ರಾಕ್ಷಸರ ಪ್ರಪಂಚ ದುರಾಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿ? ಜಟಾವಲ್ಕಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ತಾಪಸಿ ಧನುರ್ಬಾಣ ತಂದದ್ದೇಕೆ? ಎಂದು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ತನ್ನ ಭೂತ ದುರ್ಮಯನ್ನು ಸಾರುವಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ರಾಮನಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಕಾಸತೆಯನ್ನೂ ಆ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನೂ ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ’

—ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ಆತ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಲು ಸೀತೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ರಾಮನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆ ವಿರಾಧನೂ

ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ 'ಒಬ್ಬಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಏಕೆ ಜೊತೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಅಧರ್ಮವೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನಿಯ ? ಅವನಿಗಿಂತ ರಾಕ್ಷಸರೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಶ್ರೀಮಂತರೇ ? ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ? ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂದರೇನು ?

ರಾಮ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತಾಪಸಧರ್ಮ ಆಚರಿಸಲು ಅಲ್ಲ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ದೃಢವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ ಅದು. ಆ ಕಟ್ಟುಪಾಡನ್ನು ಒಲ್ಲದ ವಿರಾಧ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಅಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಸೀತೆ ಅಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯೇ ಇತ್ತು. ವಿರಾಧನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಹೆದರಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಈ ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಅಧರ್ಮ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೀತೆಯು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದವರೆಗೆ ಬರುವತನಕವೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಈಗ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು ಅಧರ್ಮವೆನ್ನಲು ಏನೋ ಕಾರಣವಿದೆ. ವಿರಾಧನ ಪ್ರಸಂಗ ಈಗ ತಾನೆ ಆಗಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ವಿರಾಧಸಂಘ ರಾಕ್ಷಸರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಂದಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಬರುವರೊ ಎಂದು ಆತಂಕ ಸೀತೆಗೆ. ರಾಮನ ವಿರಹದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಸಹಿಸಲಾರಳು. ಅದನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಮನಿಗೆ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಆಚರಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಮ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಲಿ, ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರಲಿ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲೇ ಬೇಕು. (ಅರ. 1-20) ಆದ್ದರಿಂದ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು ಬೇಕು. ತನಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ರಾಮ ತಾನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ರಾಮ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮುನಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಅವರ ವೈರಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವೈರಿಗಳೆಂದೆ ಬಗೆದು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದೇನೋ ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಆ ಹಕ್ಕು. ಹಿಂಸಾನಿರತರಾದವರಿಗೆ ಆ ಹಕ್ಕು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳನ್ನು ಶಿನ್ನುತ್ತ ವನದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಂಚರಿಸುವವನೆಂದು ವಿರಾಧ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥವರನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದವನು ದಂಡಿಸಲೇಬೇಕು.

‘ವೈದಿಕರು ಸ್ವತಃ ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ದೊರೆತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಣೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಇಡೀ ರಾಮಾಯಣದ ಹಿಂಸಾಗಾಢಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.’

—ಇಲ್ಲಿ ವೈದಿಕರೆಲ್ಲ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು, ರಾಮ ಸ್ವಭಾವತಃ ಹಿಂಸಾಚಾರಿ ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಇದು ತಪ್ಪು. ವೈದಿಕರು ತಮ್ಮ ತಪಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸವಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಂತರ್ಮುಖರಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖರಾದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರಿಂದ ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಕಾಲಂಶ ಅವರಿಗೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. (ಆರ. 6-24) ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಶಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಹೊರತು ಹಿಂಸಾಚಾರ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣದ ಹಿಂಸಾಗಾಢಕ್ಕೆ ರಾಮ ಕಾರಣನಾದುದೇನೋ ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವೈದಿಕರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಈ ಹಿಂಸಾ ಗಾಢವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ರಾಮನ ವೈದಿಕ ನಿಷ್ಠೆ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿನ ಅನುರಕ್ತತೆಯನ್ನು ಗೌಣಗೊಳಿಸುವಷ್ಟರದ್ದು. ಏಕೆ, ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದರ್ಭಹಿಡಿದು ಓಕಾರ ಜಪಿಸುತ್ತ ತನ್ನನ್ನು ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ’ -

ಇದನ್ನು ಅಕ್ಷೇಪವೆಂದು ಬಗೆಯಲಾಗದು. ಆದರ್ಶ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಜನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಗುಣವಿರಬೇಕು ಎಂದೆ ನಾವು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ

‘ನಾನು ಶೂದ್ರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಶಂಬೂಕ. ರಾಮ, ಈ ಶರೀರ ಸಹಿತವಾಗಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಬಯಸಿ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ,’ ಎಂದು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮನು ಯಾವ ಒಂದು ಮಾನವೀಯವಾದ ಅಳುಕು ಆತನ ಅನುಕಂಪದ ಲವಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕರ್ತವ್ಯದ ಕೀಲು ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಶಂಬೂಕನ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭವಭೂತಿಯ ರಾಮ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಚಿಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ, ಕೊಲ್ಲುವೇಕೆಂದಿದ್ದ ಬಲಗೈ ಏಳದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದ ಕೈಗೆ ಕರುಣೆ ಎಲ್ಲಿ ಏನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಭವಭೂತಿಯ ಮಾನವೀಯ ರಾಮನೇನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮ ಒಬ್ಬ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕೊಲೆ ಗಡುಕನಾಗಿ ನಿಲ್ಲತಾನೆ.’

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪ ಆಕ್ಷೇಪಣೀಯವಾದುದು. ಭವಭೂತಿ ತನ್ನ ರಾಮ ನನ್ನು ಮಾನವೀಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮನನ್ನು ಕೊಲೆಗಡುಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ‘ಇದುಂ ಕವಿಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವೇಭ್ಯಃ ನಮೋ ವಾಕಂ ಪ್ರಶಾಸ್ಮಹೇ’ ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ನಮನಮಾಡಿ ಉತ್ತರ ರಾಮ ಚರಿತ್ರ ನಾಟಕದ ಕೃತಿ ರಚಿಸಲು ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಗುಣಗಾನಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುವನೆ? ವಸ್ತುತಃ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮ ಸಹಜವಾಗಿ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆ ಧರ್ಮದಂತೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಕರುಣೆ ತೋರದೆ ಕೊಂದವ ರಾಮ. ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಗೆ ಅಸಹಜವಾದ ಕರುಣೆ ತುಂಬಿದ್ದರೆ ರಣರಂಗಕ್ಕೇ ಕಾಲಿಡಲಾರ. ಶೌರ್ಯ ದಿಂದ ಕಾದಾಡಲಾರ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಎಂಬುದೇ ಇರಬಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಅಧರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ಧಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಕರುಣೆ ಇರಬೇಕು. ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ ಅಧರ್ಮಿ ಎಂದಮೇಲೆ ಭವಭೂತಿಯ ರಾಮ ಕರುಣೆ ತೋರು

ವುದು ಅವನ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ತರುವಂತಹದು. ಶೂದ್ರನೊಬ್ಬ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಅಧರ್ಮವಾಗುವುದೆಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ರಾಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಒಪ್ಪುವವರು. ಆಗಿನ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮನ ವರ್ತನೆ ಸಮರ್ಥನೀಯವೆ ಸರಿ. ಭವಭೂತಿಯ ರಾಮ ಅತ್ತ ಪೂರ್ತಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕಾಲದವನೂ ಅಲ್ಲ, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವನೂ ಅಲ್ಲದ ತ್ರಿಶಂಕು ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಧರ್ಮಿಯಾದ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ, ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು ಅಧರ್ಮವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ತೋರುತ್ತ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎರಡನೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ !

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣ ಓದಿದರೂ ರಾಮ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕೊಲೆ ಗಡುಕನಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಕೊಂದುದು ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದನೆಂಬ ಕಾರಣ ದಿಂದಲ್ಲ, ಆತ ದುರ್ಮತಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು. (ಉ. 74-30) ಆತ 'ದುರ್ಮತಿ' ಎನ್ನಲು ಕಾರಣ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಶರೀರನಾಗಿ ದೇವತ್ವ ಪಡೆಯಲು ಆಶಿಸಿದುದು (ಉ. 76-2) ಈ ಆಸೆ ದುರಾಸೆ. ದೇವತೆಗಳು ಒಪ್ಪುವಂಥಹುದಲ್ಲ. ರಾಮನ ಪೂರ್ವಜನೆ ಆದ ತ್ರಿಶಂಕು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂಥ ಉಗ್ರ ತಪೋಬಲ ಉಳ್ಳವನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಸಶರೀರವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರದೆ 'ತ್ರಿಶಂಕು' ಆದ ! ಅಲ್ಪ ಮಾನವನಾದ ಶಂಬೂಕ ದೇವತೆಗಳ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಶರೀರವಾಗಿ ದೇವತ್ವ ಪಡೆಯಲು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾರ್ಥಿ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ದುಃಖ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಸುಖ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಲೋಕ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನೆ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡುವ ರಾಮನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮ ಶಂಬೂಕನನ್ನು ಕೊಂದ. ಇದು ಹೊಮಳೆಗರೆದ ದೇವತೆಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು 'ರಾಮ, ನೀನು ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ' ಎಂದಿಲ್ಲ. 'ಸ್ವರ್ಗ ಭಾಷ್ಯ ಹಿ ಶೂದ್ರೋಽಯಂ' 'ಈ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗನಿಗದಂತೆ

ಮಾಡಿದಿ' ಎಂದರು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವೆಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಶಂಬೂಕನ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಶರೀರ ಸ್ವರ್ಗ.

ಪಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬರಿ ಸಶರೀರ ಸ್ವರ್ಗವೂ ಅಲ್ಲ, ಶಂಬೂಕನ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇವತ್ವ, ಮಹಾದೇವತ್ವ ಅಂದರೆ ರುದ್ರದೇವರ ಪದವಿ ಸಿಗಬೇಕು. ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಕೂಡಬೇಕು ಎಂಬ ದುರ್ಮುಖಿಯವ ಈ ಶಂಬೂಕ. ಹಿಂದೆ ಭಸ್ಮಾಸುರನೂ ಶಿವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅಸುರರು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದರು, ಇಂಥ ನೀಚ ಬುದ್ಧಿ ಯವನನ್ನು ರಾಮ ಕೊಂದುದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆನಂದ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು. ಹೂ ಮಳೆಗರೆದರು, ಇಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಕರುಣೆ ತೋರುವ ಸಂದರ್ಭವೆ ಇಲ್ಲ. 'ಸುಮ್ಮನೆ ಅವನನ್ನು ಅಮಾನವೀಯನೆನ್ನುವುದು ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭವಭೂತಿಯ ಶಂಬೂಕ ಇಂಥ ದುರ್ಮುಖಿಯವನಲ್ಲ, ರಾಮನ ಕೈ ಯಿಂದ ಹತನಾದೊಡನೆ ದಿವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಮ ಕರುಣೆ ತೋರಿದ್ದು ಸಹಜ. ಕರುಣೆ ತೋರ ದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆತ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೊಲೆಗಡುಕನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಮೂಲಕತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ರಸಾನುಗುಣವಾಗಿ ಮೂರ್ಛಾಡು ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಭವಭೂತಿ ತನ್ನ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ದೇವತಾ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ. ರಾಮನೂ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಶೂದ್ರನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಹಿಂಜರಿದ. ಅಶರೀರವಾಣಿಯ ವ್ರೇರಣೆ ಬಲವತ್ತಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಕೊಂದ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮನಿಗೂ ಮುನಿಗಳು ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲೆಂದು ಎಲ್ಲೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. 'ದುಷ್ಕೃತಂ ಯತ್ರ ಪಶ್ಚೇಥಾಸ್ತತ್ರ ಯತ್ಕಂ ಸಮಾಚರ (ಉ. 74-33) 'ದುಷ್ಕರ್ಮ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸು' ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಶಂಬೂಕ ತಾನು ರುದ್ರಪದವಿ ಯನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಶರೀರನಾಗಿ ಆ ಪದವಿಯನ್ನೇರಬೇಕೆಂದು ಉಗ್ರ, ಭಯಂಕರ ಅಂದರೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ತಟ್ಟನೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಬೀಸಿ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತರಿದ,

ದೇವ ಎಂದರೆ ಮಹಾದೇವ ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ, ರುದ್ರ ಎಂದರೆ ಮಹಾ ರುದ್ರ, ಹೊರತು ಉಳಿದ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ. ಅಥವಾ ವ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ ವೇದವ್ಯಾಸ, ಭೀಮ ಎಂದರೆ ಭೀಮಸೇನ ಎನ್ನುವಂತೆಯೇ ದೇವ ಎಂದರೆ ಮಹಾದೇವ, ಅಸುರರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವ ಪದವಿ ಎಂದರೆ ರುದ್ರ ದೇವರ ಪದವಿಯನ್ನೇ ಬಯಸಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು ಪ್ರರಾಣಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ದೇವನೆಂದರೆ ರುದ್ರದೇವನೆ. ಹಾಗೆ ರಾಮನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿವೆ.

ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ಸು ಬಂದುವೇಳೆ ಇಂಥ ದುರ್ಮತಿಯವನಲ್ಲವೆಂದರೂ ರಾಮ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಮ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ದುಃಖಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಹೊರಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನೋಣ. ಭವಭೂತಿಯ ರಾಮ ನಾಟಕದ ರಾಮನಾದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮ ಒಳಗೇ ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆತ ಭವಭೂತಿಯ ರಾಮನಂತೆ ಅಳಲಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ದುಃಖಿಸಿದ. ಅಂಥವನು ಶಂಬೂಕ ಪಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಾ ನೆಯ ? ಭವಭೂತಿ ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮ ನನ್ನೆ ಕುರಿತು ಈ ಮಾತನ್ನು ದೇಳಿರಬಹುದು—‘ಸೀತಾ ವಿವಾಸನ ಪಟೋಃ ಕರುಣಾ ಕುತಸ್ತೇ ?’ ‘ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಕ್ತಕಂದದಿಂದ ಅಳದಿದ್ದ ನೀನು. ಶಂಬೂಕ ಪಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀನಲ್ಲಿ ಅಳುವೆ. ಹೇಳು !’ ಅಮ್ಮೊಂದು ಗೂಢಾಕಾರೇಂಗಿತನಾದವ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮ. ಅಪನೇನೂ ಹೃದಯ ಶೂನ್ಯ ನಲ್ಲ ಎಂದು ಭವಭೂತಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮನನ್ನೆ ಮಾನವೀಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದಲ್ಲವೆ ? ಈಗ ‘ಇದಂ ಕವಿಭ್ಯಃ ಪ್ರಾರ್ಪಣಃ’ ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ಭವಭೂತಿ ನಮಿಸಿದುದೂ ಉಚಿತವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೆಪದಿಂದ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ, ಹೊರಗಿನ ಮಾತನ್ನಾಡುವ ಕಲೆ ಭವ ಭೂತಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಉದಾ : ಮಾಲತೀ ಮಾಧವದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ—ಅಹೋ ವೈದಗ್ಧಂ ಅಹೋ ಉಪನ್ಯಾಸ ಶುದ್ಧಿ : ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ನಿಷ್ಠಾ ! ಸರಸರಮಣೀಯತಾ ಸಂವಿಧಾನಸ್ಯ ! ಅಸ್ತಿವಾ ಕುತಶ್ಚಿದ್ ಏವಂಭೂತಂ ವಿಚಿತ್ರರಮಣೀಯೋಜ್ವಲಂ ಮಹಾಪ್ರಕರಣಂ ? - ಇತ್ಯಾದಿ.

ರಾಮನ ಸಂವೇದನಾ ಶೀಲತೆ

ರಾಜನಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ರಂಜನನನ್ನು ಕೊಂಡ ರಾಮ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಸಂವೇದಿಸಿದ್ದಾನೆ ?

ತನಗೆ ಮಹಾ ಶತ್ರುವೆನಿಸಿದ ದುಷ್ಯ ರಾವಣನ ವಧೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಸಂವೇದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಬದುಕಿರುವಾಗೆ ಅಲ್ಲ, ಸತ್ತಮೇಲೆ. ವಿಭೀಷಣ ಅವನಿಗೆ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ. ಅಣ್ಣನೆ ಆದರೂ ಅಧರ್ಮಿ ಎಂದು. ಆಗ ರಾಮ ಹೇಳಿದ. 'ರಾವಣ ಎಷ್ಟು ಅಧರ್ಮಿ ಯಾದರೂ ಅವನೊಬ್ಬ ವೀರ, ಮಹಾತ್ಮ. ದೈವಾನು ಕೂಲಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದು ದರಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ. ನನಗೂ ಆತನಿಗೂ ವೈರ ಏನಿದ್ದರೂ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಏನು ವೈರ ? ಅವನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡು. ನೀನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ನಾನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಸೋದರನೊ ನನಗೂ ಹಾಗೇ ಸೋದರನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

'ವ್ಯಸನೇಷು ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಭೃಶಂ ಭವತಿ ದುಃಖಿತಃ' (ಅಯೋ. 2-41) ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾರಿಗೆ ಆಗಲಿ ದುಃಖಬಂದರೆ ರಾಮ ಸಹಿಸಲಾರ ಎಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಜನರು ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಧರ್ಮ ವಿರೋಧಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸುವವನೆ. ಅಧರ್ಮವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ರಾವಣನ ದೂತನಾಗಿ ಬಂದ ಶುಕನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕಪಿಗಳೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ರಾಮ ನಿಷೇಧಿಸಿದ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಕ್ಷಸನಾಗ ದೂತನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಎಂದು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶುಕ ಸಾರಣರು ಗೂಢಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದರು. ಕಪಿಗಳು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮ ಬಿಡಿಸಿದ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾವಣನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬಂದವರು, ಎಂದು.

ರಾವಣ ವಧೆಯಾದ ಮೇಲೆ ರಾಮನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಹನುಮಂತ ಅಶೋಕವನದ ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನು ಅವರು ಹಿಂದೆ ಸೀತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ

ಕೊಂದು ಬಿಡುವುದೆ ? ಯಾರು ತಾನೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ?' ಎಂದಾಗ ಹನುಮಂತ 'ಅಹ್ಮ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಾಮನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಡದಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನು ಹೇಗೆ ಕರುಣಾಸಾಗರನೋ ಹಾಗೇ ಸೀತೆಯೂ ಎಂಬುದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನನ್ನು ವುದು ರಾಮನಿಗೆ ಬಿರುದು. ಮೊರೆಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿಯಾಗಲಿ. ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಆಗಲಿ ಅಲ್ಲ. 'ಆನ್ಯಶಂಸ್ಕಾರ್ಥಂ' (ಯು. 18-27) - ಮಾನವೀಯತೆಗಾಗಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ರಾಮ. ಸೀತೆ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ರಾಮನ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನೆನೆಯುತ್ತಾಳೆ - 'ಆನ್ಯಶಂಸ್ಕಂ ಪರೋ ಧರ್ಮ ಸ್ವತ್ವ ಏವ ಮಯಾ ಶ್ರುತಂ' (ಸುಂ. 38-39) 'ಮಾನವೀಯತೆಯ ಪರಮ ಧರ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೇಳಿದುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಗೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಅಸುರ ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಶರಣಾದಾಗ ಎಷ್ಟು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಜೀವನಹಿತ ಬಿಟ್ಟು ನೆಂಬುದನ್ನು ಸೀತೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಾಳೆ - ವಧೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದ ಅಸುರನನ್ನೂ ಕೃಪೆಯಿಂದ ರಾಮ ಕಾಪಾಡಿದ ! (ಸುಂ. 38-33)

ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಕರುಣೆ ಅನುಕಂಪಗಳು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದುವು. ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನೇ ತಾನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಗೌಣದಾಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂಥವು. ರಾವಣ ವಧೆಯಾದಾಗ ಇಡೀ ಲಂಕೆ ಗೋಳಿಡುವುದನ್ನು ಕಂಡ ರಾಮ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸುವುದನ್ನೇ ಮರೆತ. ರಾವಣನ ಹಾಗೂ ಇತರ ವೀರರ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಬಳಿಕ ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವೂ ಜರುಗಿ ಲಂಕೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡತೊಡಗಿದಾಗಲೇ ಸೀತೆಯ ಕುರಿತು ರಾಮ ಅಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದ. ತಾನು ಬೇಗನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವೆನೆಂದು ಹನುಮಂತನ ಮೂಲಕ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸಿದ.

ಅನಂತರದ ರಾಮನ ವರ್ತನೆ ಕಠೋರವಾದುದು ಮಾತ್ರ ಕಾರಣಾಂತರ ದಿಂದ.

ಆರ್ತರನ್ನು ದೀನರನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದ ಕಾಪಾಡುವವ ರಾಮನೆಂಬುದು ಅಪರಿಚಿತಳಾದ ತಾರೆಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು—

‘ನಿವಾಸವೃಕ್ಷಃ ಸಾಧೂನಾಂ ಆಪನ್ನಾನಾಂ ಪರಾಗತಿಃ |

ಆರ್ತಾನಾಂ ಸಂಶ್ರಯಶ್ಚೈವ’ (ಕಿ. 15-19)

‘ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಆಸರೆ ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷ, ಆಪತ್ತಿಗೊಳಗಾದವರಿಗೆ ಪರಮಗತಿ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತ ರಾಮ’ ಎನ್ನು ತ್ತಾಳಿ. ಅವಳು ಹೇಳಿದುದು ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ವಾಲಿವಧೆಯಾದಾಗ ತಾರೆ ಅಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮ ಬಹಳ ನೊಂದುಕೊಂಡ. ಸಂತೈಸಿದ.

‘ರಾಮನು ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದನಂತರ ತಾರೆಯ ಆಕ್ರಂದನ ವಿಲಾಪ ರಾಮ ನಲ್ಲಿ ಒಡನೆಯೇ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅನುಕಂಪ ಪರಿತಾಪಗಳನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಗದ ತಾರೆ ಸುಗ್ರೀವ ಹನುಮಂತ ಎಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಮನು ಕೋದಂಡ ಊರಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ‘ಹೀಗೆ ಸುಗ್ರೀವನೂ ತಾರೆಯೂ ಅಂಗದನೂ ದುಃಖಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೂ ಅವರಂತೆ ದುಃಖಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ’

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪ ರಾಮಾಯಣ ಓದಿದವರು ಯಾರೂ ಮಾಡುವಂತದ್ದಲ್ಲ. ‘ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅವರಂತೆ ದುಃಖಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದ—‘ಸಮಾನ ಶೋಕ’ ಅಂದರೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಸುಗ್ರೀವನಂತೆ, ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ತಾರೆಯಂತೆ, ಮಗನಾದ ಅಂಗದನಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಶೋಕಿಸಿದರು, ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿದರು. ಸುಗ್ರೀವ ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾರೆ ಅಂಗದರೂ ಶತ್ರುವಿನ ಕಡೆಯವರು. ಅವರಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿ ಸಂತೈಸಬೇಕಾದರೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಹೃದಯ ಎಷ್ಟು ಮೃದು ಇರಬೇಕು !

‘ಸುಗ್ರೀವನೂ ತಾರೆಯೂ ಅಂಗದನೂ ದುಃಖಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು’ ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಶ್ಲೋಕದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನುವಾದವಲ್ಲ. ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ—

ಸ ಸುಗ್ರೀವಂ ಚ ತಾರಾಂಚಿ ಸಾಂಗದಾಂ ಸಹ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ |

ಸಮಾನ ಶೋಕಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್ ||

(ಕಿ. 25-1)

‘ಸುಗ್ರೀವ ಅಂಗದ ತಾರೆಯರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದರು’ ಎಂದು ಅನುವಾದಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವ ಅಂಗದ ತಾರೆಯರು ‘ದುಃಖಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು’ ಎಂದು ಮೂಲ ದಲ್ಲೊಂದ ಅಂಶ ಸೇರಿಸಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಶೋಕದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ರೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ತವನೆಂದರೆ ಸುಗ್ರೀವನೇ ! ‘ತಾರೆ ಶೋಕಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಗ್ರೀವ ಸಂತಾಪಗೊಂಡನು’ (ಕಿ. 24-1)

‘ಅಂಗದ ತಾರೆ ಸುಗ್ರೀವ ಮನುಷ್ಯಂತ ಎಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಮನು ಕೋದಂಡವನ್ನೂ, ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬುದು ರಾಮಾಯಣದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾನವಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಿ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆರೋಪ, ಅಂಗದ ತಾರೆ ಮುಂತಾದವರು ದುಃಖಿಸಿದಾಗ ರಾಮ ಕೋದಂಡವನ್ನೂರಿ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ರಾಮ ಕೋದಂಡವನ್ನೂರಿ ನಿಂತಿ ದ್ದಾಗ ಅವರು ದುಃಖಿಸಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ವಸ್ತುತಃ ವಾಲಿ ರಾಮಬಾಣಕ್ಕೆ ತತ್ತರಿಸಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಾರೆ ಓಡಿ ಬಂದು ವಾಲಿ ಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೋದಂಡವನ್ನೂರಿ ನಿಂತ ರಾಮನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ (ಕಿ. 19-25) ಬಳಿಕ ತಾರೆ ಅಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಕೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಾಲಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತಿರುಗಿ ತಾರೆಯ ಅಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೂ ಅಳು ಒರುತ್ತದೆ. ‘ಸೋದರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ಪಾಪಿ ನಾನು, ಆಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ರಾಮ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ, ಶೋಕಿಸಿದ, ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ತಾರೆಯನ್ನೂ ಅನುಕಂಪಯಿಂದ ನೋಡಿ ಸಂತೈಸಿದ. ಆಗ ತಾರೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ‘ಸುಖೇಷ ರೂಪ’ಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ಸುಗ್ರೀವ ತಾರೆ ಅಂಗದ ಮೂವರನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ‘ಜಲ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಾಲಿ ಮಡಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬಾರದು. ಸತ್ತವನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗು ವುದಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತಾನೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ‘ಸಮಾನ ಶೋಕ’ನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕೋದಂಡವನ್ನೂ ರಾಮ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸುಗ್ರೀವನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ, ರಾಮನೊಬ್ಬನೆ ಅಲ್ಲ.

ಆಗ ವಾಲಿ ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ತಾರೆಯ ಪ್ರಲಾಪ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ತಾರೆಯ ಪ್ರಲಾಪ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ರಾಮಾಯಣದ ಅಕ್ಷರ ಸಾಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ.

‘ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದಮೇಲೆ ರಾಮನು ರಾವಣ ಪತ್ನಿಯರ ರೋದನವನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಲಂಕೆಯ ವಿಧವೆಯರ ಪ್ರಲಾಪವನ್ನೂ ಅಚಲಿತನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಭೀಷಣ ನನ್ನು ಕರೆದು, ‘ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸು’ ಎಂದ. ಹೆಂಗಸರ ಆಕ್ರಂದನ ರಾಮನಿಗೆ ರಂಪವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು’

— ಈ ಆರೋಪವೂ ಸದೃಶವಾಗಿ ಸಮೃತ್ತವಾಗದು. ಸಮಸ್ತ ಲಂಕೆಯ ವಿಧವೆಯರ ಪ್ರಲಾಪ ಕಂಡು ದುಃಖದಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನೇ ಮರೆತವನು ರಾಮ. ಆತ ರಾವಣನ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆ, ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗಳಿಗೆ ಅವಸರಪಡಿಸಿ ದುಬೇ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನದ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ‘ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸು’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ‘ಹೆಂಗಸರ ಆಕ್ರಂದನ ರಾಮನಿಗೆ ರಂಪವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು, ಆ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ನುಡಿದ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ : ಕ್ರಿಯತಾಂ ಭ್ರಾತುಃ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚೈತಾ ನಿವರ್ತಯ (ಯು. 111-22) ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಒಂದು ಸುಂದರ ವಾದ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ, ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು—‘ಸಂಸ್ಕಾರಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಭ್ರಾತುಃ ಸ್ತ್ರೀ ಗಣಃ ಪರಿಸಾಂತ್ವತಾಂ’ ‘ಅಣ್ಣನ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು’ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೇಳಲು ಹಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಪಾಠ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗ, ಇನ್ನೊಂದು ಕರ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗ. ಈ ಎರಡನೇ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಆಕ್ರಂದನ ರಾಮನಿಗೆ ರಂಪವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ಕುಚೋದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.

‘ಕಾಮಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ವಿಕೃತಿಗೊಳಿಸುವ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ’

—ಈ ಅಪವಾದವೂ ಅನ್ಯಾಯದ್ದು. ಶೂರ್ಪಣಖಿ ಅಯೋಮುಖಿಯರು ಕೇವಲ ಕಾಮಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ಸಭೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಯಸಿ, ಈಜೇರದಿದ್ದಾಗ ನುಂಗಲು ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ತಮಗೆ ಅನುರೂಪರಲ್ಲದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಅವರು ಬಯಸಿದುದೇ ಅನುಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಲಂಕೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರಾದ ರಾಕ್ಷಸಿಯರ ಆಕ್ರೋಶ—‘ಯಾವುದೇ ಗುಣವಿಲ್ಲದವಳು. ಲೋಕ ನಿಂದಿತಳು. ಹೀನ ರೂಪಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಸುಕ್ಕಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕೂದಲಿನ ಮುದುಕಿ, ಮನ್ಮಥನಂಥ ರಾಮನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಅಪಹಾಸ್ಯಕರವಾದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದಳು, ಶೂರ್ಪಣಖಿ.’ ಅಯೋಮುಖಿಯೂ ಇಂಥವಳೆ. ರಾಮ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಕಾಮವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ್ದು ಎಷ್ಟೋ ಮುನಿಕುಮಾರರನ್ನು ನುಂಗಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದು ರಾಮ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟು ಆದರೂ ವಿಕೃತಿಗೊಳಿಸುವ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದ ನಿಜ, ಇದು ಶಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಅವರು ಕಾಮಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ, ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ.

ಕಪಟ ದೂರ ರಾಮನ ವ್ಯವಹಾರ

‘ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಕಪಟ ಅಥವಾ ನಟನೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ತನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತಲ್ಲ ಅವಳ ಇವಳ ನೆರವೇರಿತಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವ ರಾಮ ಅವಳ ಮಗನಾದ ಭರತನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಬಗೆಗಿನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ’

—ಈ ಆರೋಪವೂ ನಿಜವಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ನೀತಿ ರಾಮನದು. ದೊಡ್ಡವರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ತಪ್ಪೆ ಅಲ್ಲವೆಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಕೈಕೇಯಿ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಳೆಂಬ ಕೊರಗು ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

‘ವಿಭೀಷಣ ರಾವಣನಿಗೆ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲದಾ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕೇಷಿಸಿಡ ಪಾಪಿ ಎಂದಾಗ ರಾಮನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾನೆ (ಪರಮಪ್ರೀತೋ ರಾಮೋ... ಯು. 11.೨6) ಅಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ನುಡಿದು ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.’

—ರಾಮನಲ್ಲಿ ಕಪಟವರ್ತನೆ ಇದೆ ಎನ್ನಲು ಇದು ನಿರರ್ಶನವಾಗಲಾರದು ವಿಭೀಷಣ ರಾವಣನನ್ನು ಪಾಪಿ ಎಂದೂ ಸರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ, ಅಧರ್ಮಿಯಾದ ಸೋದರನನ್ನೂ ನಿಂದಿಸಬಲ್ಲ ವಿಭೀಷಣನ ಈ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗೆ ರಾಮ ಪರಮಪ್ರೀತನಾದರೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಧರ್ಮಿಯಾದರೂ ಸೋದರನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ವಿಭೀಷಣನ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಪಟವೇನಿದೆ ?

ಪಸ್ತುತಃ ‘ಪರಮಪ್ರೀತ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ‘ಪರಂ ಅಪ್ರೀತ’ ಎಂದು ಪದ ವಿಭಾಗ. ರಾಮನಿಗೆ ವಿಭೀಷಣ ರಾವಣನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಅವನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡೆನೆಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನಪಾಯಿತೆಂದು ಅರ್ಥ. ‘ಪರಮ ಪ್ರೀತ’ (ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು) ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ರಾಮನಲ್ಲಿ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ‘ಪರಂ ಅಪ್ರೀತ’ ಎಂಬ ಪದವಿಭಾಗ ರಾಮಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಳೆದೀತು, ಇತರರಿಗೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದೇನೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇಂಥ ಪದವಿಭಾಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ ಈ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮಾಡಿದ್ದೆಂಟು. ಉದಾ :

ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಮಪ್ರೀತಾಂ ಬ್ರುವಂತೀಂ ಮಂಥರಾಂ ತತಃ

(ಅಯೋ. 8-13)

‘ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಂಥರೆಯನ್ನು ಕೈಕೇಯಿ ನೋಡಿ...’ ಇಲ್ಲಿ ‘ಪರಮ ಪ್ರೀತಾಂ’ ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ‘ಪರಂ ಅಪ್ರೀತಾಂ’ ಎಂದೆ ಪದವಿಭಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ಮಂಥರೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ, ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

‘ರಾಮ ತಂದೆಯ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಬಿಲ್ಲ. ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿ ಬೋಕೆ ಪ್ರವರ್ತನಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬಿಲ್ಲ’

—ಈ ಆರೋಪವೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲದುದು. ತಂದೆಯ ಮರಣವಾರ್ತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಘಾತ. ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ತಾನೆ ಎದೆ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆ ?

ನಳ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಘೋರವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಓಡಿದ್ದ, ಆದರೂ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ, ತನಗೆ ತಂದೆಯಂತಿದ್ದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪವಿತ್ರ ಪುಷ್ಪಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ.

ರಾಮ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತನೆ ?

‘ರಾಮನು ವಿರಹಿಯಾಗಿ ಹಲುಬುತ್ತಿರುವಾಗ ತನ್ನಂತೆಯೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಯನ್ನಗಲಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನೋವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನು ಮುಷುಗರವಾಗ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಸೀತೆಯ ಆತ್ಮೀಯ ಶೃಂಗಾರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನಂತೆಯೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿ ನೋವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪರಿವೆಯೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಇತರರ ನೋವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾರದ, ತನ್ನಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತನಾದ ರಾಮ.’

—ಇದು ರಾಮಾಯಣದ ಕಥಾಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲಾಗಿರುವ ಆರೋಪ. ಸುಗ್ರೀವನ ಮುಂದೆ ರಾಮ ಸೀತೆಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿ ದುಡು ಸೀತೆಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಸುಗ್ರೀವ ತಂದುಕೊಟ್ಟಾಗ. ಆಗ ರಾಮ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಸೀತೆಯ ಶೃಂಗಾರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇನೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಣ್ಣಿಸಿದಾಗ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವನಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದ. (ಯು. 5-3) ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ, ರಾಮ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಹೃದಯ ಒಂದು, ದೇಹ ವರಡು. ಅವರಿಬ್ಬರೊಳಗೆ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕೋಚಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ರಾಮನನ್ನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ.

ಅವನೊಂದಿಗೆ ರಾಮ ಏನಾದರೂ ಜೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಜೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ. ಇವನ ಮುಂದೆಯೇ ಸೀತ ರಾಮನನ್ನು ಬಾಲಿಬಾರಿಗೆ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು (ಅರ. 39-40). ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು 'ಬಹೀಷ್ಠಾಣ ಇವಾಪರಃ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಶರೀರದ ಜೊರಗಿರುವ ತನ್ನದೆ ಆದ ಪೂಣ ರಾಮನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ದ್ವಿತೀಯ ಅಂತರಾತ್ಮ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಆಗಲಿದ್ದರೂ ರಾಮನ ಸೇವೆಗಾಗಿಯೇ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಗಲಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಶೋಕಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಮ ಸೀತೆಗಾಗಿ ಶೋಕಪಡುವಂತಾದುದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ರಾಮನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಲಿದನೆಂದು ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದರೆ ರಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಯಾರೊ ಅಪಹರಿಸಿದರೆಂದು ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಜೇಜ್ಜಾಗಿ, ಸೀತೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುವಳೋ ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಆತಂಕ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಆಯೋಧ್ಯೆಯ ಆರಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ರಾಮನ ಪ್ರಲಾಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿ ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನಲಾಗದು.

ಪಸ್ತುತಃ ರಾಮ ಸೀತೆಯ ವಿರಹ ದುಃಖ ತಾಳಲಾರದೆ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ತೀವ್ರ ಭಾವಗಳು ದೇಶ ಕಾಲಗಳ ಔಚಿತ್ಯ, ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆ, ಸಮರ್ಪಕತೆಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಲಾಪದಿಂದ ನೋವಾದೀತೆಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ವಿರಹಿಯಾದ ರಾಮನಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ತಪ್ಪು.

'ರಾಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಸೀತೆ ಪವಿತ್ರಳು ಅಂತ,' ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಭಾವುಕತೆಯ ಮುಗ್ಧತೆ, ಭಕ್ತಿಪುರಃಸರವಾದ ನೇವಯೆ ಹೊರತು ವಿಮರ್ಶಾಪ್ರಜ್ಞೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೀತೆ ಅವನನ್ನು 'ಪ್ರಾಕೃತ' ಅಸಂಸ್ಕೃತನೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪ 'ಪ್ರಾಕೃತ' ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದುದು. 'ಪ್ರಾಕೃತ' ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನಾದವ, ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಂಬುವವ, ಅಮಾಯಕ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ವಸ್ತುತಃ ಸೀತೆ ತನ್ನ ದುಃಖದ ಭರದಲ್ಲಿ ಏನೆ ಹೇಳಲಿ, ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ನಂಬುವವರು ನಂಬಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಕೃತರನ್ನೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಮಾಯಾ ಬಿಂಕಿಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೋಪದಿಂದ ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಬೈದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅಶ್ರುಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟ. ರಾಮ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ 'ಕೋಪಗೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಠಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಂದುದು ತಪ್ಪಾಯಿತು, ಲಕ್ಷ್ಮಣ' (ಅರ. 59-23)

ಸೀತೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬುವುದಾದರೆ 'ಅನನ್ಯಾರಾಘವೇಣಾದಂ ಭಾಸ್ವ ರೇಣ ಪ್ರಭಾ ಯಥಾ' (ಸುಂ. 21-15) 'ತನಗೂ ರಾಮನಿಗೂ ಇರುವ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಅವನ ಪ್ರಭೆಗೂ ಇರುವಂಥ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ರೂಪವಾದುದು, ಅಭೇದ್ಯ, ಅವಿಭಾಜ್ಯ' ಎನ್ನುವ ಸೀತೆಯ ಮಾತನ್ನು ಏಕೆ ನಂಬಬಾರದು ?

ರಾವಣ ಧೀರೋದಾತ್ತನೆ ? ಧಾರ್ಮಿಕನೆ ?

'ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಆಮೇಲೆ ಆತನು ವನದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನಿಟ್ಟಾಗಲೂ ಅವನು ಧೀರೋದಾತ್ತನಂತೆಯೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಪೌರ್ವಾನ್ಮವಸಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾವಣನು ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಉದಾತ್ತ ತೆಗೂ ರಾಮನು ಸೀತೆಗೆ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಮುಂಚೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಅವನು ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದ ನಿಶ್ಚಯತೆಗೂ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ರಾಕ್ಷಸನು ಇಲ್ಲಿ ಆರ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಆರ್ಯನು ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರಾವಣನು ಸೀತೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ನಾನು ಅಧರ್ಮಿಯಲ್ಲ. ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನವೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ತರುವುದೂ ರಾಕ್ಷಸರಾದ ನಮಗೆ ಕುಲಧರ್ಮ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನೀನು ಬಯಸದೆ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.'

—ಇಲ್ಲಿ ರಾವಣನಾಡಿದನೆನ್ನಲಾದ ಮಾತು ವಸ್ತುತಃ ಅಪನಾಡಿದ ಮಾತಲ್ಲ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನುವಾದ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಧರ್ಮೋ ರಕ್ಷಸಾಂ ಭೀರು ಸರ್ವಥೈವ ನ ಸಂಶಯಃ |

ಗಮನಂ ವಾ ಪರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಹರಣಂ ಸಂಪ್ರಮಥ್ಯ ವಾ ||

ಏವಂ ಚೈವಮಕಾಮಾಂ ತ್ವಾಂ ನ ಚ ಸ್ವಕ್ಷಾಮಿ ಮೈಥಿಲಿ

(ಸುಂ. 20-5)

‘ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಗಮನ ಮಾಡುವುದೂ ಅವಹರಿಸುವುದೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಸ್ವಭಾವ. ಆದರೂ ನೀನು ಬಯಸದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ’ — ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ‘ಅಧರ್ಮಿಯಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರ ಕುಲಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ರಾವಣ ಏನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜಾತಿ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಸ್ವಭಾವ. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ಆಚಾರವಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾವಣ ತನ್ನ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಹೊರತು ತಾನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವುದು ಕುಲಧರ್ಮವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ರಾವಣ ಆಚರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕುಲಧರ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ತಾನೆ? ಏಕೆ ಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ಅಥವಾ, ಕರ್ತವ್ಯಧರ್ಮ ಮಾಡದಿರುವುದೂ ಒಂದು ಧೀರೋದಾತ್ತತೆಯ ಲಕ್ಷಣವಿರಬೇಕು !

‘ನೀನು ಬಯಸದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿ ನಿಂದಲೆ ರಾವಣನನ್ನು ಧೀರೋದಾತ್ತನೆಂದು ಏಣಿಸಲಾಗದು. ‘ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡದಿದ್ದರೆ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ, ರಾವಣ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ರಾವಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧೀರೋದಾತ್ತ ಪದವಿಗೇರಿಸಿದರೇನಾಯಿತು ? ರಾಮಾಯಣದ ಓದುಗ ಒಪ್ಪಲಾರ.

ವಸ್ತುತಃ ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ‘ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೇ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆಸೆಯಿಂದ ಕದ್ದು ತಂದು, ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸಲಾರದೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದರೆ ರಾವಣನ ತಲೆ ಏಳು ಹೋಳುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಗಲಿ’ ಎಂದು ನಳಕೂರಬನ ಶಾಪ (ಉ. 26-56) ನೂರು

ಭಾಗವಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಶಾಪ (ಯು. 13-15) ಅದರಿಂದ ರಾವಣನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವರ್ತನೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ ಹೊರತು ಅವನು ಧೀರೋದಾತ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಪ ಪೃತ್ವಾಂತವನ್ನು ಹೇಳದೆ 'ನೀನು ಬಯಸದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ರಾವಣ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಧೀರೋದಾತ್ತ ತೆಗೆ ಕುಂದು ತರುವಂತಹುದು, ಧೀರೋದಾತ್ತನ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ 'ಅವಿಕತ್ಥನ'ವೂ ಒಂದು. ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು, ಅದ ರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ರಾವಣ.

ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿ ನಿನಗೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನೀನು ನನ್ನವಳಾಗ ದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಅಲ್ಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮಾಂಸದ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಾಗು ತ್ತದೆ' ಎಂದು ರಾವಣ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದ. (ಸುಂ. 22-9) ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ 'ಸೀತೆ ತಾನೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಅವಧಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅದು ಕಳೆದೊದನೆ ಸ್ನೇಹವಳಗಳು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, 'ಧೀರೋದಾತ್ತನಾದ ರಾವಣ !'

ರಾಮ ಸೀತೆಗೆ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದರೆ ಅವು ಅವನ ಹೃದಯದಿಂದ ಬಂದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಲೋಕ ಹೀಗೆ ಅಪವಾದ ಹಾಕಿತೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಲೋಕದ ವರವಾಗಿ, ತನ್ನೆದೆ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಕಟದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಅವು. ಇದರಿಂದ ರಾಮ ಅನಾರ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ರಾಕ್ಷಸನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರ್ಶ ಮಾನವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ದೇವ ನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮ ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನು ಊಹಿಸಿದುದು ಎಷ್ಟು ನಿಜವಾಯಿತು ! ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಆದ ಮೇಲೂ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಜನ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದರು ! ಅದರಿಂದ ರಾಮ ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಲ್ಲದ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನೆನ್ನಬಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನರ-ವಾನರ

‘ವಾನರನಾದ ವಾಲಿಯ ಧೀರೋದಾತ್ತತೆಯ ಔದಾರ್ಯತೆಯ ಇದಿರಿಸಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಕೊಂದ ರಾಮನ ಕ್ಲೈಬ್ಬ ನೈಚ್ಛ ನಿಜಕ್ಕೂ ನರ ರಾಮನನ್ನು ವಾನರನನ್ನಾಗಿಯೂ ವಾನರ ವಾಲಿಯನ್ನು ನರಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.’

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿನ ವಾಲಿರಾಮರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಓದದಿದ್ದರ ಪಲ. ನರವಾನರರೆಂದರೇನೆಂದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ. ವಾಲಿಗೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ (ಕಿ.18-4+) ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಾಯಿತು, ತಿಳಿಯದೆ ಹೇಳಿದೆ, ಕ್ಷಮಿಸು (ಕಿ. 18-46) ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಮುಗಿದ ವಾಲಿ. ನಾವು ಮಾತ್ರ ರಾಮನದೆ ತಪ್ಪೆನ್ನ ಬೇಕು !

ರಾಕ್ಷಸರೆಂದಾಗಲಿ ವಾನರರೆಂದಾಗಲಿ ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳನ್ನೆ ರಾಮ ಯೂ ದೂಷಿಸುವುದಾಗಲಿ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣರಂಥವರು ಧರ್ಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ, ವಾನರರಲ್ಲಿ ವಾಲಿ ಯಂಥ ಅಪರಾಧಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ನರ, ಯಾರು ವಾನರ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾವ ನರ ವಾನರ, ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಧೀರೋದಾತ್ತ ನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಯಾರು ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ವಾಲಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೆ ? ಧೀರೋದಾತ್ತನೆ ? ತಮ್ಮನಾದ ಸುಗ್ರೀವ ಅರಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ವಾಲಿ ಅವನನ್ನು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲೆ ರಾಜ್ಯ ದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಾನಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಧೀರೋದಾತ್ತತೆಯೆ ? ಔದಾರ್ಯವೆ ? ತಮ್ಮನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದು ಮರಣ ದಂಡನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಹಾ ಅಪರಾಧ, ರಾಜನಾದ ವಾಲಿ ಈ ಅಧರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಅಪರಾಧ ವೆಸಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ರಾಜನಾಗಿ ! ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೇನು ಗತಿ ?

ವಾಲಿ ವಾನರನೆಂದು ಅವನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅತ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾನರನಲ್ಲ. ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಮನಿಗೆ ಧರ್ಮನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ

ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿವಂತ! ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಐದು ಬಗೆಯ ಮೃಗಗಳ ಮಾಂಸ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಯ ಅನಯ ನಿಗ್ರಹ ಅನುಗ್ರಹಗಳನ್ನು ವಿವೇಕಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡಸಬೇಕೆಂದು ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮ ದಾನ ಕ್ಷಮಾ ಧರ್ಮ ಸತ್ಯ ಧೃತಿ ಪರಾಕ್ರಮ ದಂಡಗಳೆಂಬ ಗುಣಗಳು ಬೇಕೆಂದು ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಿನವೂ ತಪ್ಪದೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿರುವಾಗ ಅವನನ್ನೋರಿಸಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂಥ ಬರ್ಬರತೆ ಸರಿಯೆ ?

ಧರ್ಮ ಅಧರ್ಮಗಳು ನರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ವಾನರರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಜಟಾಯು ಸಂಪಾತಿಗಳಂಥ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು, (ಅರ. 68-24) ವಾಲಿಯ ಶವಕ್ಕೆ ಅಂಗದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ದಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (ಕಿ. 25-50) ರಾಕ್ಷಸನಾದ ವಿಭೀಷಣ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ (ಉ. 10-34) ರಾವಣನಿಗೆ ಆತ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ (ಯು. 111-120) ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಪ್ರಾಪಕವಾದುದು, ಪಕ್ಷಿ ನರ ವಾಸರ ರಾಕ್ಷಸ ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಎಂಬ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡುವಂಥಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗಭೇದವಿಲ್ಲ, ಅಪರಾಧಿ-ನಿರಪರಾಧಿ ಭೇದ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ. ರಾಮ ಆದರ್ಶ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಅಪರಾಧಿಯಾದ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದ. ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಯುದ್ಧದ ಯಾವುದೇ ನಿಯಮದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಮರೆಯಲಾಗಲಿ ಮೋಸದಿಂದಾಗಲಿ ಕೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅಧರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಅಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಅದು ಧರ್ಮವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನ-ಕರ್ಣರನ್ನು ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಮೋಸದಿಂದ ಕೊಂದುದು ಧರ್ಮವೇ, ಇದರಿಂದ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಧೀರೋದಾತ್ತತೆಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲ.

ರಾಮನಲ್ಲಿ ಕ್ಲೈಬ್ಬದ ಆರೋಪವಂತೂ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ಸುಗ್ರೀವನೇ ಇದನ್ನೊಪ್ಪಲಾರ. ಆತ ರಾಮನ ಸತ್ವ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ತಿಳಿಯಲು ಅನೇಕ ವಿಧದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ಮುಲ್ಲಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದ.

ಹಾಗಾದರೆ ವ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೆ ಇದಿರಿಸಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ರಾಮ ಕೊಲ್ಲಬಹುದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಲಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಕಪಿವೀರರನ್ನೂ ರಾಮ ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಅಪರಾಧಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ದಂಡಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ನಿರಪರಾಧಿ ಕಪಿ ವೀರರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದು ರಾಮನಿಗೆ ಸರಿಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮಾನವೀಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಮ 'ಮೋಸ' ಮಾಡಿದ ! ಇದೂ ಧರ್ಮವೆ.

ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಡೆಯ ಎಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಅಧರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ರಾಮ ಕೊಂದ. ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗೋಳಿಡುವಾಗ 'ಸ್ತ್ರೀಗಣಃ ಪರಿಸಾಂತ್ವೃತಾಂ' ವಿಭೀಷಣ, ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂತೈಸು ಎಂದ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮ ಅನುಕಂಪೆ ಕರುಣೆ ಮಾನವೀಯತೆಯಂಥ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ತೋರುವುದಕ್ಕೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನ ನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾರು ಎಂದು ನಾರದರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ರಾಮನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನ ಸುತ್ತ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದು ಸುಂದರವಾದ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ರಾಮ ಕ್ಲೈಬ್ಯ ಕಾಪಟ್ಯಗಳ ನೀಚ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು ಸಂಭವನೀಯವೆ ?

ರಾಮ ವಾಲಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದನೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಮೋಸವೆಂದರೆ ಏನೆಂಬ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಕರ್ಣದುರ್ಯೋಧನರು ಧೀರೋದಾತ್ತರೆನ್ನುವವರಿಗೂ ಧೀರೋದಾತ್ತತೆಯೂ ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ರಾಮಾಯಣ-ದಿವ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ಸಂದೇಶ

ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಚೋಡಿಯ ರತಿಭಂಗ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಒಂದು ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಬೇಡನೆಗೆ ಕ್ರೂರ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ, ಆ ಶಾಪವೇ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾಯಣವಿಡೀ ಕ್ರೌರ್ಯ ಹಿಂಸೆ ಕಾಮಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಹೊರಟಿದೆ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ

ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ದುರಂತವಾತ್ಸವೆ. 'ಅನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ ಪರೋ ಧರ್ಮಃ' 'ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಪರಮಧರ್ಮ' ಎಂಬುದು ರಾಮಾಯಣದ ಮುಖ್ಯ ಸಂದೇಶ.

ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆ ಅರಣ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೌದು, ಆದರೆ ನಾಗರಿಕರಾದ ಸಭ್ಯ ಮಾನವರೊಳಗಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದು ನಿಜ. ಅಸಭ್ಯ ಅನಾರ್ಯ ಅನಾಗರಿಕ ರಾಕ್ಷಸರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಈ ನೀತಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುದೇರ ರಾವಣನ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತನ್ನ ತಮ್ಮನೆಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಲು ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಕಳಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ರಾವಣ ಬಿಡ್ಡು ಹಿರಿದು ತುಂಡರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅನಾರ್ಯರ ಸಡುವೆ ಶಾಂತಿಯ ದೌತ್ಯಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮ ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆಯ ನೀತಿಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದ. ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯವಾದ ಅಹಿಂಸೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ರಾಮಾಯಣ ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಕಯಿ ಮಂಥರೆಯಂಥ ನಾಗರಿಕ ಸಭ್ಯ ಮಾನವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ರಾಮ ಏಷ್ಠು ಸಹನೆಯಿಂದ ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನೆಂಬುದರಿಂದ ರಾಮಾಯಣ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವವನ್ನೇ ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗದಿರದು.

ಸೀತಾ ರಾಮರೊಳಗಿನ ಶುದ್ಧ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರ್ಣಿ ಸುವ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಾದ ಪ್ರೇಮದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮವೆ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಿದ್ದಂತಿದೆ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವೆ, ರತಿಯೆ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯ. ವೀರ ರೌದ್ರ ಮುಂತಾದವು ರಸಗಳೂ ಭಾವಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಪ್ರೇಮ ಭಾವವಾಗಿ ಆಗಲಿ. ರಸವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿಲ್ಲ.

—ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ದಿವ್ಯ ಅಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲವೆ ಅವಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಧಾನರಸ ಕರುಣ. ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನರಸ ಶಾಂತ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಿನಂತಿದ್ದು ಯುಗ ಯುಗಗಳಿಂದ ಸಹೃದಯರ ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮ

ಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾದ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳೆ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ರತಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶೃಂಗಾರವೆ, ರತಿಯೆ ಭಾರತೀಯರ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಾಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ?

ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಆದರ್ಶ ಕೃತಿಯಾದ ಶಾಕುಂತಲವೂ ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮದ ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ವಿರಹ ವ್ರತಚಾರಿಗಳಾದ ದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಣಯ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮದ ಮಲಿನತೆಯು ದಗ್ಧವಾದುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಪ್ರಥಮಾಂಕದ ನಾಯಕಿಯ ಸಮಸ್ತ ಶರೀರ ಲಾವಣ್ಯದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಾಲಕನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನಾಯಕನ ಹೃದಯವನ್ನು ತಂಪುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾಮ ಮೂಲವಾದ ಶೃಂಗಾರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ಅಪ್ಪಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಪ್ರೇಮ ಮೂಲವಾದ ದಿವ್ಯ ಶೃಂಗಾರದ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ, ಅಖಂಡ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಪಾಕಗೊಂಡ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಶೃಂಗಾರ ರಸವೆ ಭಾರತೀಯರ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಾಗಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ ಹೊರತು ಕೇವಲ ರತಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಭಾವ ವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಪರಿಪುಷ್ಟವಾದ ರಸದ ಸ್ಥಾನ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ರತಿ ಕಾಮ ಎರಡೂ ಒಂದೆ ಅಲ್ಲ, ಭಕ್ತಿಯೂ ರತಿಯೆ. ದೇವಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ.

ಭಾವಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದವಾದದ್ದು ಭಕ್ತಿ ಭಾವ. ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯವೆಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆ ಆಗಿದೆ.

'ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳು ಒಂದು ಮಾಲ್ಯವೆ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಯುಗಗಳು ಸಾಧುಸಂತರಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಪಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತಿ ದೂರವಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯೂ ಕೂಡ. ಅತ್ಯಂತ ಮುಗ್ಧಳೂ ಕೋಮಲೆಯೂ ಆದ ಶಕುಂತಲ ತನಗೆ ಆತಿಥ್ಯದ ಲೋಪ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಜೀವನವನ್ನೆ ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ

ಕೊಲೆ, ಆರ್ಥಾತ್ ಕೊಲೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ 'ಪರಿತ್ಯಾಗ' ರಾಮನಿಂದಲೆ ಕೈಯಾರೆ ಮಾಡು ವಂತಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ—

ಈ ನಿರ್ಣಯ ವಿಕಪಕ್ಷೀಯವಾದುದು. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಪರಿವರಿಯಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವ ಪಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಎನಿಸಿದ ಕತೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಎಂದು ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗೆಲ್ಲುವನೋ, ಅಂದು ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯಾದನೆಂದು ಪರ್ಣಿಸಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಕಾಮಕ್ರೋಧವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಋಷಿಮುನಿಗಳೆನಿಸುವುದೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೂ ಅವರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಕಾರಣಕ್ಕೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ನಮಗಿಂತಲೂ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಮಕ್ರೋಧ ವಶರಾದವರೆಂದು ಆರೋಪಿಸುವುದು ಬರಿಯ ಆಗ್ರಹವೆ ಸರಿ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸಾಧಕನಾಗಿ ದ್ವಾದಶ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ಕತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ರಂಭೆಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟ ಕತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇತರರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪನ್ನೆ ಹುಡುಕುವವರಿಗೆ ತಪ್ಪು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದೂರ್ವಾಸರ ಕೋಪ

ಋಷಿಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೋರುವ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, 'ಮಹಾ ಕಪ್ಪಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೈವ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವ ನಿಯಮವನ್ನು ತೊರೆದು ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ' (ಅಯೋ. 22-23) 'ದೈವ'ವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮ. ಅದು ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದವನದ್ದಿರಬಹುದು. ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟವನದ್ದಿರಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರದೋ ಇದ್ದಿರಲೂ ಬಹುದು. ಉದಾ : ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವಷ್ಟು ದೂರ್ವಾಸರು ಕೋಪ ಪರವಶರಾದುದು ಶಕುಂತಲೆಯ ತಪ್ಪಿನಿಂದಾಗಿ. ಅಪಲ್ಯೆಗೂ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಗೌತಮಮುನಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟು ದು ಮುನಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮದಿಂದಾಗಿ. ಶಂಬೂಕ ಪಥೆಯ

ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರ ಸಾಯಲು ದೇವತೆಗಳು ಅಗ್ರಹ ತೊಟ್ಟುದು ಶಂಬೂಕನ ಅಧರ್ಮದಿಂದಾಗಿ.

ಶಕುಂತಲೆ ಸ್ವತಃ ಮುಗ್ಧಳು, ಕೋಮಲಳು ಆದರೂ ಆಕೆ ಮಾಡಿ ದುಡು ತಪ್ಪು. ಮುಗ್ಧತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ತಪ್ಪನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಲಾರದು. ದಶರಥ ತಿಳಿಯದೆ ಅಂಥ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದ. ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸುಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ, ಶಕುಂತಲೆ ಕಣ್ಣರಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಹಿಸಿ ದುಷ್ಯಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದು ತಪ್ಪು, ಅಂದರೆ ಅದೊಂದು ಅಪರಾಧವೆಂದಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಸಂಭವನೀಯ. ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿವಾಹ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಷೇಮಕರ. 'ಪ್ರಿಯಾ ಹಿ ಸೀತಾ ರಾಮಸ್ಯ ದಾರಾ : ಪಿತೃಕೃತಾ ಇತಿ' ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಶಕುಂತಲೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರೂ ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಳಿದಾಸರೂ ಶಾಂಗರವನ ಬಾಯಿಂದ 'ಹೀಗೆ ತಾನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಚಾಪಲ್ಯ ವಿಫಲಗೊಂಡು ದಹಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾನೆ, ಶಕುಂತಲೆಯ ಈ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ದೂರ್ವಾಸರು ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಿರಿಯರು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೆ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಂದುಕೊಂಡ ಕೋಪದಿಂದಲೆ ಶಾಪ ನೀಡಿದರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರೇಮ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಂಥ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬುದನ್ನು ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶಾಪ 'ಕೋಪೋಽಪಿ ದೇವಸ್ಯ ವರೇಣ ಶುಲ್ಕಃ' ದೇವರು ಕೋಪ ಮಾಡಿದರೂ ವರದಂತಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬಂತೆ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ವರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ದುಃಷ್ಯಂತ ಶಕುಂತಲೆಯುರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರೇಮ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆ ದುಃಷ್ಯಂತನ ವಿಶಾಲ ಅಂತಃಪುರದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಪದಿಕೆಯಂತೆ ತಾನೂ ಒಬ್ಬಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾದರೂ, ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಂಥ ಕರ್ತವ್ಯ ಲೋಪ ಮಾಡುತ್ತ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅನಿಷ್ಟಗಳಿಗೀಡಾಗುತ್ತಿ

ದ್ವಳು. ದೂರ್ವಾಸರು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲೆ ತಿಳಿದು ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಶಾಪದ ನೆಪದಿಂದ ಹಿತವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಸತ್ಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣವಿದು. ಶ್ರೀಗಂಧದ ತುಂಡಿನೊಡನೆ ಘರ್ಷಣೆಯಾದಷ್ಟು ಸುಖವಾಸನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ದುರ್ಜನರು ಮಾತ್ರ ಬಚ್ಚಲಿನ ರೊಚ್ಚಿನಂತೆ. ದೂರವಿರುವುದೇ ಕ್ಷೇಮ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೂರ್ವಾಸರು ಸಿಟ್ಟಾದುದಕ್ಕೆ ಶಂಬೂಕನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನ ಪ್ರಾಣಹರಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೂರದ ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ದೂರ್ವಾಸರೂ ಕೇವಲ ಭೋಜನ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದಲೇ ಭೋಜನ ಪಡೆದು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಸುಳ್ಳು ಅಪವಾದ ಹಾಕಿ ಜಗನ್ನಾತೆಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದ ದೂರಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಜೆಗಳು. ಅವರಿಗೆ ಈ ರಾಮನು ದೂರವಾದರೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿಯಾದೀತು. ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಅವನಿಗಾಗಿ ಆದರೂ ಇರುವವ. ಅವನಿಗೆ ಆತ ಬಹಿಃಪ್ರಾಣ, ದ್ವಿತೀಯ ಅಂತರಾತ್ಮ. ಅದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ರಾಮ ಸ್ವತಃ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಕುಪಿತವಾದ ದೈವವು ಅವರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಯೋಚನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ಯೋಚನೆಯಂತೆ ಕಾಲಪುರುಷ ತಾಪಸರೂಪದಿಂದ ಬಂದು 'ರಾಮ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ರಾಮನಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ. ಆಗ ಸರಿಯಾಗಿ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿ ಬಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೇಲೆಯೇ ಆ ಆಜ್ಞೆ ಎರಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ, ಸರ್ವಭಕ್ಷಕವಾದ ಕಾಲ ಒಂದು ಮುನಿಯ ರೂಪದಿಂದ ರಾಮನಿಂದ ಉಗ್ರ ಶಾಸನ ಹೊರಡಿಸಿತು, ಇನ್ನೊಂದು ಮುನಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಆ ಶಾಸನವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ದೈವದ ಯೋಚನೆಯಂತೆ, ದೂರ್ವಾಸರ ಅಲೋಚನೆಯಂತೆ, ರಾಮ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ ಕೈಗೊಂಡು ಈ ಲೋಕದಿಂದ ದೂರ ಹೊರಟುಹೋದ.

ದೂರ್ವಾಸರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಮೊದಲೆ ತಿಳಿದಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಊಹೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಹಿಂದೆ ದಶರಥನ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳಿದಾಗ ದೂರ್ವಾಸರು ಹೇಳಿದರಂತೆ, 'ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ತೊರೆ ಯುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು. (ಉ. 50-12)

ಅಹಲ್ಯಾ ವೃತ್ತಾಂತ—ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ

ಅಹಲ್ಯೆಗೂ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಗೌತಮಮುನಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟುದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮದಿಂದಾಗಿ. ಅಹಲ್ಯೆ ಅಪರಾಧಿನಿ ಅಲ್ಲ, ದೇವೇಂದ್ರನ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಳು ಅಕೆ. ದೇವೇಂದ್ರ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದು 'ದೇವ ಕಾರ್ಯ,' ಗೌತಮರ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಮಾಡಿದ ತಂತ್ರ, ಹೊಡಿದ ನಾಟಕ. ಅಹಲ್ಯೆ ಆಸೆಯಿಂದಲೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದಳೆಂದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಹಲ್ಯೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳೆಂದೂ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದ ನೆಂದೂ ಇದೆ. ರಾಮಾಯಣವೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಾತು, ಸುಳ್ಳಾಗದು, ಹಾಗೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರವಿದೆ — 'ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿನ್ನ ಮಾತೊಂದೂ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ' (ಬಾಲ. 2-35) ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾಯಣದ ಅಹಲ್ಯಾ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಾವು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು—

ದೇವೇಂದ್ರ, ಅಹಲ್ಯೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಕೆ ಋತು ಕಾಲದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದುವು. ಗೌತಮ ನೆಂದೂ ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಡದಿಯ ಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವೇಂದ್ರ ಗೌತಮನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಈ ನಿಯಮ ಮುರಿಯಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಅಚ್ಚರಿ. 'ಇದು ನನಗೆ ಋತು ಕಾಲವಲ್ಲ !' ಎಂದಳು. 'ಕಾಮಾರ್ಥಿ ಗಳು ಋತು ಕಾಲವನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದ ದೇವೇಂದ್ರ. ಈಗ ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಸಂದೇಹ ಬಂದಿತು. 'ಇವನಾರೊ ಬೇರೆಯೆ ಇರಬೇಕು. ಪತಿಯ ವೇಷದಿಂದ ವಂಚಿಸಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನಾರೂ ಅಲ್ಲ, ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಇರ ಬಹುದು. ಬಹು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದ.''

ಮತಿಂ ಚಕಾರ ದುರ್ಮೇಧಾ ದೇವರಾಜ ಕುತೂಹಲಾತ್ |
 ಅಥಾಬ್ರವೀತ್ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕೃತಾರ್ಥೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ ||
 ಕೃತಾರ್ಥಾಸ್ಮಿ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಚ್ಛ ಶೀಘ್ರಮಿತಃ ಪ್ರಭೋ |
 ಆತ್ಮಾನಂ ಮಾಂ ಚ ದೇವೇಶ ಸರ್ವಥಾ ರಕ್ಷ ಗೌತಮಾತ್ ||

ಅಹಲೈ ಕೋಪಗೊಂಡಳು. 'ದುರ್ಮೇಧ'ಳಾದಳು, ಕೋಪ ಭಯ
 ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧಿ ಗೆಟ್ಟುವಳಾದಳು, 'ದೇವರಾಜ ಕುತೂಹಲ'ದಿಂದ
 ದುರ್ಮೇಧಳಾದಳು. ದೇವರಾಜನೆಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ಕುತೂಹಲ
 ಅಭಿಲಾಷೆ ಎಂದಲ್ಲಿ, ದೇವರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕುತೂಹಲವಿದೆಯಲ್ಲ !
 ಎಂದು. ಹೀಗೆ ದುರ್ಮೇಧಳಾಗಿ 'ಮತಿಂ ಚಕಾರ' ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದಳು,
 ಅಥವಾ 'ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ' ಎಂದರೆ 'ಮಾಳಿಗೆಯನ್ನೇರಿ ನೋಡು
 ತ್ತಾನೆ' ಎಂಬಂತೆ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾದ
 ಅತ್ಯಾಚಾರ ಬಲಾತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಅಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ಅನುಮತಿ
 ನೀಡಿದಳು, ಕೋಪದಿಂದಲೇ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಕೃತಾರ್ಥಾಸ್ಮಿ' ಅರ್ಥ ಎಂದರೆ
 ನಿವೃತ್ತಿ, ನಾಶ. ನನ್ನ ಸರ್ವನಾಶ ಮಾಡಿರುವಿ ಎಂದಳು. ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆ
 ಎನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೀಲನಾಶವೇ ಸರ್ವನಾಶ.

'ಕೃತಾರ್ಥೋಸಿ'—ಎಂಬ ಪಾಠವೂ ಇದೆ. 'ನೀನೇನೋ ಕೃತಾರ್ಥ
 ನಾದಿ, ಧನ್ಯನಾದಿ. ನನ್ನ ಗತಿ ಏನು ?' ಎಂಬ ಅಕ್ಷೇಪ.

'ಕೃತಾರ್ಥೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ' ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ
 ಕೂಡಿದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಅಹಲೈ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದಳು. ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆ ಧನ್ಯಳಾದೆ
 ನೆಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದ ಅಹಲೈ ಹೇಳಿದಳೆಂದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ
 ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅನ್ವಯಿಸಿದರೂ ಅರ್ಥ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿವೃತ್ತಿ, ನಾಶ
 ಅಂದರೆ ಶೀಲನಾಶವೆಂದು ಅರ್ಥವಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಅಹಲೈ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
 ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಮಾಗಮ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಕಂಡರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ
 ಅವಳು ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
 ಏಕೆಂದರೆ ಆಕೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು 'ನನ್ನ ಸರ್ವನಾಶ ಮಾಡಿದಿ' ಎಂದು ಅಕ್ಷೇ

ಪಿಸಿ 'ಇನ್ನಾದರೂ ಬೇಗನೆ ಹೊರಗೆ ನಡೆ, ನೀನೀಗ ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಗೌತಮರ ಶಾಪದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದಾಗ ಇಂದ್ರ 'ಪ್ರಹಾಸ' ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ! ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಗುತ್ತಾನೆ—

ಇಂದ್ರಸ್ತು ಪ್ರಹಸನ್ ವಾಕ್ರಮಹಲ್ಯಾಮಿದಮಬ್ರವೀತ್ |
ಸುತೋಣಿ ಪರಿತುಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಗತಂ ||

ತಾನು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ ಅವಳಾಗಿಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಗಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಇಂದ್ರಸ್ತು' 'ಇಂದ್ರನಾದರೂ' ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ ! ನೀನೆಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೂ 'ಪರಿತುಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ' 'ನಾನಂತೂ ತೃಪ್ತಿಪಡೆದು ಕೊಂಡೆ' ಇನ್ನೇನು ? ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಗೌತಮರ ಶಾಪದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಶಾಪ ಕೊಡಿಸಿ ಅವರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ ಹಾಳು ಮಾಡಲೆಂದೆ ಬಂದವ ನಾನು. ನನ್ನ ಕೆಲಸವಾದಂತಾಯಿತು, ಬಂದಹಾಗೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ' ಎಂದ.

ಅಹಲೈಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರ 'ದೇವರಾಜ'ನಾಗೇ ಅಹಲೈಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಗೌತಮರ ವೇಷದಿಂದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಹಲೈ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಶೀಲನಾಶ ಹೊಂದಿ ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾದಳು, ರಾಮನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಶಾಪವಿಮುಕ್ತಳೂ ಆದಳು.

'ಶ್ರೀರಾಮನೆ, ಅಹಲೈಯ ಪ್ರೇಮಸಮಾಗಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೆ ಅವಳ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಪೂಜ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಪಾವಿತ್ರತೆಯಲ್ಲಿ. ಅದರಿಂದಲೇ ಆ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಯೆ ನಾವು ಅಹಲೈ ತಾರಾ ದೌಪತಿಯರನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಪಂಚಪಾತಿವ್ರತೈಯರ ಪಾವನತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.'

—ಈ ಮಾತುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ. ಇದು ಪ್ರೇಮ ಸಮಾಗಮವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪಾತಿವ್ರತೈಕ್ಕೇ ಮಾನವೀಯತೆಗೇ ಪಾವಿತ್ರತೆಗೇ ಕುಂದು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥ ಹೆಂಗಸನ್ನು ರಾಮ, ಕೇವಲ ಅಪವಾದ ಬಂದಿತೆಂದೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ರಾಮ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಮಸ್ಕರಿಸು

ತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಅಬಲೆ ಎಂದು ಶಿಷ್ಟಸಮಾಜ ಆಕೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿತ್ತು.

ಗೌತಮನು ತಿಳಿಯದೆ ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಅಹಲೈಗೂ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಾಮಿಯಲ್ಲದ ಪೂಜ್ಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಎಂದೂ ಒಮ್ಮೆ ಶಾಪವಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಕುಂದು ತಂದುಕೊಂಡ. ಇದರಿಂದ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಪ ಕೊಡುವಂಥ ಕ್ರೌರ್ಯ ಗೌತಮ ರಂಧ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಉಂಟಿನ್ನಲು ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲ, ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಗೆ ಕುಂದು ತರುವ ಎಲ್ಲ ಶಾಪಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯವೆನಿಸುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಹಲೈ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರನ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಆ ತಪ್ಪಿಗೆ ಘೋರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾದಳೆಂದೆ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ, ರಾಮನಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ, ಹೊರತು ಪ್ರೇಮ ಸಮಾಗಮ ಮಾಡಿದಳೆಂದು 'ಮಾನವೀಯತೆ'ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲ. ಅದು ಮಾನವೀಯತೆಯೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದಶರಥನ ಅಪರಾಧ

'ಋಷಿಕುಮಾರನನ್ನು ದಶರಥ ತಿಳಿಯದೆ ವನ್ಯಮೃಗವೆಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿದೊಡನೇ ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಂಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಳಲನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ 'ನೀನು ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದಲೇ ಮರಣ ಹೊಂದು' ಎಂದು ಪ್ರತೀಕಾರದ ಬರ್ಬರತೆಯ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.'

—ಈ ಆರೋಪವೂ ನಿರಾಧಾರವಾದುದು. ಅಂಥ ತಪಸ್ವಿ ದಂಪತಿಗಳು ಮೊದಲೆ ಕುರುಡರು, ಮೇಲಾಗಿ ವೃದ್ಧರು. ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ದಶರಥ ಎಷ್ಟು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟರೂ ಆ ತಪಸ್ವಿಗೆ ಉಂಟಾದ ನಷ್ಟ ತುಂಬಿಬರಲಾರದು, ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಪ ಅರಲಾರದು. ದಶರಥನಿಗೆ ಪಾಪ ತಟ್ಟದಿರಲಾರದು. ತಿಳಿಯದೆ ಅಪಘ್ನ ಉಂಡರೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟರೂ ವ್ಯಾಧಿ ಬರದಿರಲಾರದು,

(ಅಯೋ.64-59) ತಪಸ್ವಿ ದುಃಖ ತಡೆಯದೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ಬರ್ಬರತೆ ಎನ್ನುವುದು ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಶಾಪ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ ದಶರಥನಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಪರವಾಗೇ ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು ಎನ್ನಬಹುದು.

ದಶರಥ ತಿಳಿದು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡೆದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಪಸ್ವಿಯ ಹೇಳುವಂತೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಿಂಹಾಸನ ದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದ, ತಲೆ ಏಳು ಹೋಳಾಗಿ ಒಡೆದಿರುತ್ತಿತ್ತು (ಅಯೋ. 64-23) ಆದ್ದರಿಂದ ತಪಸ್ವಿ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬರ್ಬರತೆ ಎನ್ನಲಾಗದು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮೊಂಡುತನ ?

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಯಜ್ಞರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಾಗ ಮಹಾಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ ತಂದೆಯ ಕರುಣೆ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಅನುಕಂಪ ತೋರದೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ ದಶರಥನ ಪ್ರಾಣ ಹಿಡುವು ದಾದರೂ ಏತಕ್ಕಿಂತಲೇ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ — 'ನಾನೊಂದು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

—ಈ ಅಕ್ಷೇಪವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಕೇವಲ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿಲ್ಲ. 'ಮೂಲೋಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ದೊರಕುವಂತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಬಹುಮುಖವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನೀಡುತ್ತೇನೆ' (ಬಾಲ. 19-10) ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಆತ. ತಾನೊಂದು ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಿಯಮ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಅದರ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನೆಪಮಾತ್ರ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸ್ವತಃ ಹಿಂದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದವ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ತನ್ನ ಕುಮಾರರನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಯಾವ ರೀತಿಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದೆಲ್ಲ

ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದವ. ದಶರಥ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ವೃದ್ಧ. ಅಂದಿನಪರಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮದಾಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು. ಲೋಕ ಮೋದಕ ರೂಪವಂತರು. ಅವರ ವಿರಹವನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ಸಹಿಸದೆ ದಶರಥ ಅವರನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಮುದ್ದುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ವನವಾಸವಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಅವರು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವನವಾಸದ ಅನುಭವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ತಾಟಕಾವಧ, ಮಾರೀಚೆ ಸುಬಾಹು ನಿಗ್ರಹ, ಅಹಲೋದ್ಧಾರ, ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರದಂತಹ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ರಾಮನಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಮಗನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿ ಅಡ್ಡವಾಗ ಬಾರದೆಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠೋರವಾಗಿಯೇ ಪರ್ತಿಸಿದ. ರಾಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ದಶರಥನಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಣವೃದ್ಧಿ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಯಶಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, (ಬಾಲ 19-15) ಎಂದ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ದಶರಥನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮನಿಗೆ ಮುಂದೆ ವನವಾಸವಿದ ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು ? ಎಂದರೆ ಯುಷ್ಕಿಗಳು ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ಬರಿ ಊಹೆಯಲ್ಲ. ಅಹಲೋಯನ್ನು ಗೌತಮ ಶಪಿಸಿದಾಗ 'ನೀನಿಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರು. ದಶರಥನ ಮಗ ರಾಮ ಈ ದಾರಿಯಿಂದ ಬಂದಾಗ ನಿನಗೆ ಶಾಪದ ಬಿಡುಗಡೆ' ಎಂದಿದ್ದ. ಆಗ ರಾಮ ಹುಟ್ಟಿಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೌತಮನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು, ದಶರಥನ ಮಗನಾಗಿ ರಾಮ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಈ ದಾರಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ? ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ನಡೆದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು ? ಅದರೂ ಅದನ್ನೂ ಆತ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ! ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದವ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ. ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಆತ ತಿಳಿಯದವನಲ್ಲವೆಂದು ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (ಬಾಲ. 21-19) ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ವ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲ್ಲ.

ವಸಿಷ್ಠರ ಜಪುಣತನ ?

‘ವಸಿಷ್ಠನು ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದು ಋಷಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಔದಾರ್ಯ ಉದಾತ್ತತೆಗಳನ್ನು ಕೋರದೆ ಕಾಮಧೇನುವಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಲೋಭ ಮೋಹಗಳು ಅಲ್ಪ ಮಾನವ ಮಟ್ಟದ್ದು ,

—ಈ ಆರೋಪವೂ ಅನುಚಿತವಾದುದು. ವಸಿಷ್ಠನಂತೆ ತಾನೂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಾಗಲೆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಎನಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಕಥೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹೀಗೆ ಆದರ್ಶ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯಾದ ವಸಿಷ್ಠನಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿರಬಲ್ಲವೆ ? ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಸಮಾನತೆ ಪಡೆಯಲು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು? ವಸ್ತುತಃ ವಸಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ವಸಿಷ್ಠನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೀಳುವ ಹುಳುಗಳಂತೆ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ವಾದರು.

ವಸಿಷ್ಠ ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಮೊದಲೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ದುರಂತ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಾಮಧೇನುವೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ವಸಿಷ್ಠರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವವಳು ಕಾಮಧೇನು, ರಾಜನೊಬ್ಬನ ಭೋಗ ಪಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವವಳಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಾಗ ಆಕೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ವಸಿಷ್ಠನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಳು, ‘ಯುದ್ಧವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯೆ ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದು. ವಸಿಷ್ಠನ ಅನುಜ್ಞೆ ಪಡೆದು ಆಸಂಖ್ಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಳು. ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವಸಿಷ್ಠರ ಸಂಬಂಧಧಾತು ಲೋಭ ಮೋಹಗಳದ್ದಲ್ಲ, ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮಗಳದ್ದು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಬದಲಾಗಿ ಕೋಟಿ

ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇರೆ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಆನೆ ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನೆಂದ. ಆದರೆ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಯಾರು ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲರು ? ಭಕ್ತಳಾದ ತನ್ನನ್ನು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಅಚಲ ವಿಶ್ವಾಸ. (ಬಾಲ. 54-4) ವಸಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಸ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

‘ವಸಿಷ್ಠನು ನಿಮಗೆ ತಾನು ಬಂದಾಗ ಅವನು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ರಾಜ ದರ್ಶನ ವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಯಿತೆಂದು, ನಿದ್ರಿಸುತ್ತ ನಿಶ್ಚಯವಾದವನಾದ ನಿಮಗೆ ಸಾಯುವವು ಪ್ರಮಾಣದ ಘೋರ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ’

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ನಿಮಿಯ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಆಕ್ಷೇಪ. ಹಿಂದೆ ನಿಮಿ ಒಂದು ದೀರ್ಘಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಸಿಷ್ಠರನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಾಗಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಒಂದು ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನಿಮಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ತಡೆಯಲು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಇಂದ್ರನ ಯಾಗ ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕೊಡುವೆನೆಂದಿದ್ದರು. ನಿಮಿ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ತೊರೆದು ಗೌತಮರಿಂದ ಯಾಗ ಮಾಡಿಸಿದ. ವಸಿಷ್ಠರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಒಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಸಿಟ್ಟಾದರು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ವೈದ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಕಾರ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರುಪಯುಕ್ತರೆಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹಣಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಬೇಡವಾದವರನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿ ತ್ಯಜಿಸುವ ಈ ಅಹಂಕಾರ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಖಂಡನೀಯವಾದುದೆಂದು ಅವನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು, ವಸಿಷ್ಠರು. ಶಿಷ್ಯನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಗುರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಇಂಥ ಯುಕ್ತಶಿಕ್ಷೆ ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ, ಶಾಪ ಕೊಡಲೆಂದು ಬಂದಿದ್ದರು ವಸಿಷ್ಠರು. ಆಗ ನಿಮಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿದ್ದ. ಎಚ್ಚರವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಮುನಿಯ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು.

ಆಲಸ್ಯದಿಂದ, ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದ ಆತ ಮಲಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪಸಿಷ್ಠರ ಕೋಪ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಶಾಪ ಅವನ ಮೇಲೊರಗಿತು. ಇಂಥ ಆಲಸ್ಯ ಸೋಮಾರಿತನ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿಸಲು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ರಾಮಾಯಣ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಸಿಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಯಿತೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಮಿಗೇ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮಿಯ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಲ್ಪತನ ?

‘ಶಂಬೂಕ ಪಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತನ್ನ ಮಗ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ರಾಜನಾದ ರಾಮನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಈ ಅಕಾಲ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ರಾಮನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವೇ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಸಾವು ಹೇಗೂ ದುಃಖದಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದವು ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಾವನ್ನು ರಾಮನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನೆ, ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿರುವ ಬಾಲಕನನ್ನು ಬದುಕಿಸು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ರಾಜದ್ವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವೆನು. ಬ್ರಹ್ಮ ಹತ್ಯೆ ನಿನಗೆ ಗಂಟು ಬೀಳುವುದು’ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದ ರಾಮನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತನ್ನ ಸಾವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಂದು ಅವನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅಲ್ಪತನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.’

—ಇದೊಂದು ರಾಮಾಯಣದೊಳಗಿನ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುವ ಯತ್ನ. ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಮೃತನಾದನೆಂದರೆ ರಾಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಘಟನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರು ಬಾಲರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುವಂಥ ಸಂದರ್ಭವೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. (ಯು, 128-99) ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಬಾಲಕ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಬೇಕಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಂಥ ಮಹಾ ಪಾಪ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ, ರಾಜನ ಅಪರಾಧವಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ಇದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಘಟನೆಯಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತಾನೆಂದೂ ಪಾಪ

ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಒಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದವನಲ್ಲ, ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ ವೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ (ಉ. 73-7) ಹಾಗಾದರೆ ರಾಜನೆ ಅಧರ್ಮ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಎಂದು ರಾಮನಲ್ಲಿ ದೂರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಬದುಕಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾತಕ ಅಂಟುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನಿಂದಾದ ಮಗನ ಸಾವಿನ ಮೂಲಕ ತಂದೆಯ ಸಾವಿಗೂ ರಾಮ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ವಾದ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತನ್ನ ಸಾವನ್ನು ರಾಮನ ಕೊರಳಿಗೆ ತಾನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿಲ್ಲ. ರಾಮನ ಕೊರಳಿಗೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಾತಿ ಗಲಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ತಾವೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ತರೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿ ಏಕೆ ಹರಿದುಬರುತ್ತದೆ ? ಹಾಗೇ ಏನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತನಗಾದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳುವುದು, ಆತ ರಾಜನಾದ್ದರಿಂದ, ಸಹಜ.

ರಾಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ

‘ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಮಾನ್ಯರು ರಾಮನು ವನವಾಸ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗೆ ನಾಡೇ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ರಾಮನು ಕೊಡುವ ದಾನವನ್ನು ಅದೊಂದು ಸಂಭ್ರಮವೋ ಮದುವೆಯೋ ಉತ್ಸವವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಯಾವ ಎಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು. ವೇಷಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಟುಗಳು. ಮೃಷ್ಠಾನ್ನ ಭೋಜನವನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಪಡುವವರು. ರಾಮನ ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ದಂಡವನ್ನು ಬೀಸಿ ಸಾವಿರಾರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯ ದುರಾಶೆಯವರು.’

ಇದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಪುರೋಹಿತ ಶಾಹಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿ ಭಾರತೀಯರ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಅಂಥದ್ದೇ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಆಡುವ ಮಾತು. ಇಂದಿಗೂ ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಸಂಭ್ರಮ ದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ರು ಎನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ‘ಬ್ರಹ್ಮ ಬಂಧು’ ಅಂದರೆ ತೋರಿ

ಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದಾನ ಮಾಡುವವನಿಗೂ, ಯಾರ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದಾನ ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೆಂದು ಹರಸುತ್ತ ದಾನ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನಿಂದ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ರಾಮನಿಗೆ ಹಾಗೇ ಹರಸಿದ್ದರೆಂದು ರಾಮಾಯಣ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಶೀರ್ವಾದದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಜನರಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಿಕೆಯೂ ಇದ್ದ ಕಾಲ ಅದು.

‘ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸದಂಥ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಕೇವಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ಧರ್ಮ, ಹೊರತು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಂಥ ಅಭಿಮಾನ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಕೂಡದು, ಅವನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿಯೇ ಬದುಕಬೇಕು, ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು’ ಎನ್ನುವ ಕಾಲ ಅದು.

ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಧರ್ಮ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಉಪದೇಶಗಳ ಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯ ಹೊರತು ಅವರು ಬೇರೇನೂ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಾಗದು. ಇದನ್ನು ರಾಮನೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ‘ನಿತ್ಯ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾದ್ದರಿಂದ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಏನೂ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉದ್ಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿರುವವರು. ಅದರೂ ರುಚಿ ಕರವಾದ ಅನ್ನ ಉಣಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.’ (ಆಯೋ. 32-19) ಇಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡದವರಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಾದ್ದರಿಂದ, ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ರುಚಿಕರವಾದ ಅನ್ನ ಬಯಸಿದಾಗ ರಾಜನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಇದನ್ನು ಸೋಮಾರಿತನ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯತೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ಆದರ್ಶ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನ. ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣ ರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ, ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದ ವಟುಗಳು ಓದನ್ನು ಉಳಿದು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ರಾಮಾಯಣವು ಕೀರ್ತಿಸುವುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದ ಈ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು. ಇಂಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಆಶ್ರಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು. ರಾಮ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ.

ಸ್ವಕರ್ಮವಾದ ಇಂಥ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲಿ ದಾಸಧರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಕೈಯೊಡ್ಡುತ್ತ ಅಲೆಯತೊಡಗಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಕರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದರೆ ಅಂಥವರು ಊರಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಜನ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಸ್ತುತಃ ಅವರು ಸುಷ್ಮರ್ದೃಗನಂತೆ ಊರಿಗೆ ಸುಖಿಸಮ್ಮದ್ಧಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತ ರಾಜಮನ್ನಣೆಗೆ, ವಿಕೆ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯರ ಕೈಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಭಿಮಾನಶೂನ್ಯ ದುರಾಸೆಯವರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವ ಇಂದಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ವೇದ ವಿಕ್ರಯ, ಜ್ಞಾನದ ಮಾರಾಟವೆಂದು ಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಭಿಮಾನಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ ದಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಬಂದರೆನ್ನುವುದೂ ಸುಳ್ಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ದಾಸ ಮಾಡೆಂದು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (ಅಯೋ. 32-13)

ದಂಡವನ್ನು ಬೀಸಿ ಸಾವಿರಾರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೆ ಏಕೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಋಚೀಕರ ಕಟುಕತನ ?

‘ಅಂಬರೀಷನು ಯಜ್ಞಪಶುವಾಗಿ ಬಲಿಗೊಳ್ಳಲು ನರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರಲು ಋಚೀಕನೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶುನಃಶೇಫನನ್ನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗೋವುಗಳ ಪ್ರಲೋಭಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಮಾರುತ್ತಾನೆ.’

—ಈ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲು ಕಾರಣ ಎಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಇಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಉದಾ : ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರಿದ, ರುಕ್ಮಾಂಗದ

ಮಗನ ಶಿರಶ್ಚೇದ ಮಾಡಿದ, ಧರ್ಮರಾಜ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಪಣವಾಗಿಟ್ಟು ಸೋತು ಪರರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ. ದಶರಥ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದ... ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಂಥ ನಡವಳಿಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆ ಆಗಿತ್ತು. ರಾಮ ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ 'ಹಿರಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟು' (ಅಯೋ. 104 18)

ಋಚೀಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಭದ ಆರೋಪವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರಿದಂತೆ, ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಮಗನ ಶಿರಶ್ಚೇದ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಧರ್ಮರಾಜ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಪಾಲನೆ ಗಾಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಪಣವಾಗಿಟ್ಟಂತೆ, ದಶರಥ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದಂತೆ, ಋಚೀಕ ಅಂಬ ರೀಷನ ಯಜ್ಞಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟ. ಸೋಮಲತೆಯನ್ನು ಕ್ರಯ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪಶುವೆನಿಸಿದ ಬಾಲಕನನ್ನೂ ಅಂಬರೀಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ. ಇದು ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಕಾರಕವಾದ ಪವಿತ್ರ ಯಾಗದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂದು ಋಚೀಕಮುನಿ ಬಾಲಕನನ್ನು ಮಾರಿದನೆ ಹೊರತು ಆ ಗೋವುಗಳ ಲೋಭದಿಂದಲ್ಲ. 'ತಪಸಾ ದೀಪ್ತ'ನಾದ ಮುನಿ ಯನ್ನು ಅಂಬರೀಷ ಕಂಡನಂತೆ ! ಇಂಥ ತಪೋದೀಪ್ತಿ ಉಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಲೋಭ ವನ್ನು ನಾವು ಆರೋಪಿಸಲಾರೆವು.

ಶುನಃಶೇಫನೂ ಅನಂದದಿಂದ ಈ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಮುನಿಗೆ ಲೋಭವಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಮಮೌಲ್ಯ ಧರ್ಮದ ಯೆ ಸಹಾನು ಭೂತಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾನವೀಯತೆಗಳೆ ಹೊರತು ಅಧರ್ಮ ಹಿಂಸೆ ಕ್ರೌರ್ಯ ಲೋಭ ಬರ್ಬರತೆಗಳು ಸರ್ವಥಾ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಾಮಾ ಣಿಕ ಓದುಗನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದಿರದು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯ ಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆದರ್ಶಭೂತನಾದವ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಚಂದ್ರ.

ಸೀತೆ ಪರಮ ಪುನೀತೆ

ಸೀತೆ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ ಹೆಂಡತಿ. ಪಂಚಪತಿಪ್ರತೆಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯಳಾದವಳು. ಪತಿಪ್ರೇಮದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಅವಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಪರಿ ಅನನ್ಯಾದೃಶವಾದುದು, ನಿಃಸಂದಿಗ್ಧವಾದುದು.

‘ಮಾಯಾ ಜಂಕೆಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ‘ಹಾ ಸೀತೆ ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ’ ಎಂಬ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ರಾಮನ ರಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಹಾಗೆಯೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕುದ್ಧವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಬೈಯುತ್ತ ಪದೇ ಪದೇ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾಳೆ, ‘ನೀನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಆಶೆ ಇದೆ. ನನಗಾಗಿಯೆ ನೀನು ರಾಮನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ರಾಮನು ಸಾಯಲೆಂದೆ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ....’ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಇಂಗಿತದಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಊರ್ಮಿಳೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಮನೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ಸೀತೆ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಂಗಿತವನ್ನೂ ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತಾಳೆ. ಅಯೋಗ್ಯ ನಿಷ್ಕರುಣ ಘಾತಕಿ ಎಂದು ಬಿಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಆ ಮೂಲಕ ಬಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.’

—ಈ ಮಾತು ರಾಮಾಯಣದ ಸಹೃದಯ ಓದುಗ ಹೇಳುವಂಥಹುದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವಾದ ರಾಮನ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಶಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಯದಿಂದ ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದವು ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೇಲೆ ಕೋಪದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಅಂತರಂಗದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದವು ಗಳೆಲ್ಲ. ಅಂಥ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಳಿಯಲು ಹೊರಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ‘ಕೋಪಗೊಂಡವರು ಯಾರು ತಾನೆ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ? ಕೋಪಗೊಂಡವ ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ’ (ಸುಂ, 55-4) ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂಥ ಸಜ್ಜನನನ್ನು ಸೀತೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡಿ ಬೈದುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ

ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದನೆಂದು ಅವನಿಂದಲೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಾಗ ರಾಮ ಹೇಳಿದ, 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಸೀತೆ ಹೆಣ್ಣು. ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡಿದಳೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಈ ಕಡೆ ಬರಬಹುದೆ ?' (ಅರ. 59-23)

‘ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಇಂಗಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬನೆ ರಾಮ ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆಯೂ ತಪ್ಪು. ರಾಮನ ಜೊತೆಗೆ ಸೀತೆ ತಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆನ್ನುತ. ವಾದಿಸಿ ರಾಮನನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಕೊನೆಗೂ ರಾಮನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದಳು, ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಳು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತು ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮನಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆ ದಾಗಿತ್ತು. ಸೀತೆ ಬರುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಬಳಿಕ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ‘ನೀನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು, ನನ್ನೊಡನೆ ಬರಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೇಳು ತ್ತಾನೆ, ‘ಮೊದಲೆ ನನಗೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಈಗ ಏಕೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿ?’ (ಅಯೋ. 31-7)

ರಾಮನು ಸೀತೆಯನ್ನು ‘ನೀನು ಬರಬೇಡ’ ಎನ್ನುವಾಗ ‘ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯರಾದ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರನ್ನು ಸೋದರರಂತೆ ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು’ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ (ಅಯೋ. 26-33) ಇಲ್ಲಿ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೀತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತನ್ನೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬರುವನೆಂಬುದು ರಾಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೆ, ತಾನು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾಮನಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದವನು. ಸೀತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಆತ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ.

ಸೀತೆಯ ಇಂಗಿತದಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇತ್ತೆನ್ನಲು ಕಾರಣ ವಿಲ್ಲ. ‘ನೀನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಬಂದಿರುವಿ’ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ತಿರು

ತಿರುಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಜೊತೆಗೆ 'ನೀನು ಸ್ವತಃ ಬಂದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಭರತ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಿರಲೂ ಬಹುದು' (ಅರ. 45-24) ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ 'ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿ' ಎಂದೇ ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತು. ಭರತನನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಛಯವೆ ಹೊರತು ಗೂಢ ಪ್ರೇಮವಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದಲೇ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಊರ್ಮಿಳೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ರಾಮನ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲು ಸೀತೆ ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲು ಊರ್ಮಿಳೆಯೂ ಹಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಇಂಗಿತ ಊರ್ಮಿಳೆಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಹಸದ ಮಾತು.

ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತಾಳೆ ಎಂದೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಕೋಪದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಕುಳಿತಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಪತಿ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಸ್ಪರ ಬಯಸಿ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದೂ, ಇದು ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಮಾನವೀಯತೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಂಥ ತಪಸ್ವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದು. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಮಾನವೀಯತೆ ಅಲ್ಲ, ದಾನವೀಯತೆ, ರಾಕ್ಷಸೀಯತೆ, ಕಚಿ ದೇವಯಾನಿಯರ ಅರ್ಜುನ ಉತ್ತರೆಯರ ಪ್ರೀತಿಯಂತಲ್ಲ. ಅವರು ಮದುವೆಯಾಗದಿದ್ದವರು. ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು ಪರಪುರುಷರನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ ಅದು ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ವ್ಯಭಿಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾವಣ ಸನ್ಯಾಸಿ

‘ರಾವಣನು ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸೀತೆ ಆ ಮಾನಸಿಕ ಲೈಂಗಿಕ ದುರಾಕ್ರಮಣವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅನಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಅಲಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯವಧಾನ ಉಳ್ಳವಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅನುಮೋದಿಸುವಂತೆ ಅನಂದಿಸುವಂತೆ ಅವಳ ದೇಹ ಭಾಗಗಳು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ತನಗಳು ಉದ್ರಿಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲುಗುತ್ತವೆ. ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಮಿರುತ್ತವೆ, ಆಕೆ ಚಾರುಸ್ಥಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಸುನಗುವ ಹಲ್ಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ರಾವಣನ ಸವಿಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಕೆಂಡ ಕಾರಿದವಳು ರಾವಣಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದಾಗಲಿ ತನ್ನ ದೇಹ ಭಾಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ತನ್ನ ಉದರಸ್ತನಗಳನ್ನು ಕಾಣದಂತೆ ಬಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾವಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದಲೇ ಕಾಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನನ್ನು ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನಲೂ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣ ಅವನು ರಾಮನಂತೆ ಆರ್ಯನಲ್ಲ, ರಾಕ್ಷಸ ಎನ್ನುವ ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಭೇದವೇ ಕಾರಣವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.’

—ಈ ಎಲ್ಲ ಊಹೆಗಳು ತಪ್ಪೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ‘ಕಾಮವಿಲ್ಲದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಮಾರ್ತನಾದ ರಾವಣ ಹಿಡಿದಳೆ’ (ಅರ. 49-22) ಎಂಬಲ್ಲಿಯೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

‘ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಂಬಿ, ಕವಿಯನ್ನಲ್ಲ’

ಎಂದರೂ ಸೀತೆಯ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೆ ನಾನು ರಾಮನನ್ನೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವಳು (ಅರ. 47-33) ಎನ್ನುತ್ತಾಳಲ್ಲವೆ? ರಾವಣಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲಿಗೂ ಅವನಿಗೆ ಅವಳಿ ಹೇಳುವಂತೆ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಮಹಾಬಾಹು ರಾಮನ ಪ್ರಿಯ ಮಹಿಷಿ ತಾನಾಗಿದ್ದಳಲ್ಲವೆ?

ರಾವಣ ಸೀತೆಯ ಅಂಗಾಂಗ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸೀತೆ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಪ್ರಾಚೀನರಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಭೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವೆ

ಆಗಿತ್ತು, ಉದಾ : ಹನುಮಂತ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಮೊದಲ ಭೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ನೀವಾರು ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಾಗ ಅವರ ಭುಜ ಎದೆ ಹೆಗಲು ಕಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಅವಯವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ರೂಪ ಸಂಪನ್ನರಾದ ನೀವಾರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಬಂದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಜನಕ ಮಹಾರಾಜ ಇವರು ಯಾರು ತಾವರೆಗೆಣ್ಣಿನವರು ಆನೆಯ ನಡಿಗೆ ಉಳ್ಳವರು ಕಾಕಪಕ್ಷಧರರು ಎಂದೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣ ಪರಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪರಂಪರೆ ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲ ಬಲು ವಿಚಿತ್ರ ಅಪ್ಪಾ ಪಹಾರಿಕ ಅಸಭ್ಯವೆನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದವರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಿಂದ ಇಂಥ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿದೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ನಾಗಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧರಾದಾಗ, ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ಅವಳನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅವರು ಸತ್ತಿರುವರೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಭಯ ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಸೀತೆ ಆಳುತ್ತ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ- 'ನನ್ನ ರಾಮ ಸಾಯುವುದೆಂದರೇನು ? ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ನಾನು ವಿಧವೆಯಾಗಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ವಿಧವೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲ, ಶರೀರ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿದವರು ನನ್ನ ಶರೀರ ಕಂಡು ಅಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಶುಭ ಲಕ್ಷಣಗಳೆ ಉಳ್ಳವಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಾಮೂಜು : ಶುಭ ಲಕ್ಷಣಾಂ' (ಯು. 48-12) ಎಂದು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸೂಚಕವಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಂದಸ್ಥಿತವೆಂಬ ಕನ್ಯಾ ಲಕ್ಷಣವೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ತ್ರಿಜಟೆಯೂ ಸೀತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಗೆ ಪತಿವಿಯೋಗ ವಾಗದೆಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾವಣ ಸನ್ಯಾಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಸೀತೆಯ ಅಂಗಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ರಾವಣನ ಹೇಳುವಂತೆ ಅಂಥ ಲಕ್ಷಣವತಿಯಾದ ಸೀತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಪತಿ ಉತ್ತಮನೆ

ಇರಬೇಕು. ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಾಸಸ್ಥಾನ, ರಮ್ಯವಾದ ನಗರ ಉಪವನಗಳಿ ಆಗಿರಬೇಕು, ಯಾವ ರೀತಿಯ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಅರ್ಹಳಲ್ಲ, 'ಅದರೂ ಏಕಾಂಗಿನಿ ಯಾಗಿ ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇರುವೆ, ನೀನಾರು ?' ಎಂದು ರಾವಣ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಹೊರತು ಸೀತೆಯ ಅಂಗಾಂಗ ಪರ್ಣನೆಯನ್ನೆಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅಂಗಾಂಗ ಪರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ದುರ್ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಂಕಿಸ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ತನ ಪರ್ಣನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಅನುವಾದ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 'ಪೀನೋನ್ನತಮುಖಾ' ಎಂದರೆ ಸ್ತನಗಳು ಪುಷ್ಟ ವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿವೆ ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಅರ್ಥ. ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಮಿ ರುತ್ತವೆ ಎಂದರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ನಿಮಿರುತ್ತವೆ' ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ ಓದಿ ನಗಬೇಕಾ ಗಿಲ್ಲ. 'ಸಂಪ್ರವಲ್ಲಿತೌ' ಎಂದರೆ ಅಲುಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥ. 'ಉದ್ರಿಕ್ತ ವಾಗುತ್ತವೆ' ಎಂದಲ್ಲ. ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದವೂ ಇಲ್ಲ.

'ಚಾರುಸ್ಮಿತೇ' ಎಂದರೆ ಚಾರುಸ್ಮಿತಳು 'ಅಗುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. 'ಚಾರುಸ್ಮಿತೆ !' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ರಾವಣ. ಸೀತೆ ನಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನಸುನಗೆಯ ಕಾಂತಿ ಇದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಸೀತೆ ತಾನೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕನ್ಯಾಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಅಳುತ್ತ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, (ಯು. 48-13) ಅಲ್ಲದೆ, ಅಶೋಕ ವನದಲ್ಲಿ 'ಶೋಕಾರ್ತಳಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ಪತಿಯನ್ನೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ನಡುವೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಶುಷ್ಕಿಸ್ಮಿತೆ'ಯಾದ ಸೀತೆ ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.' (ಸುಂ. 21-2) ಇಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಸೀತೆ ನಸುನಕ್ಕಳು ಎನ್ನ ಲಾಗದು. ಅಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಸುನಗೆಯ ಕಾಂತಿ ಉಳ್ಳವಳೆಂದೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಹಲ್ಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೀತೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ರಾವಣ ಕಂಡಿರ ಬಹುದು. ನಗುವಾಗಲೆ ಕಂಡಿದ್ದನೆನ್ನಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ನಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಅ ನಗು ರಾವಣನ ಶೃಂಗಾರ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸುವನು' ಅಲ್ಲ. ಸನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು

ರಾಮನಂತೆ 'ಸ್ಮಿತಪೂರ್ವಾಭಿ ಭಾಷಿಣಿ'ಯಾಗಿ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಕೆ ನಸುನಕ್ಕಿರಬಹುದು.

‘ಸೀತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ ರಾಮನ ಬಗೆಗಿನ ಕಳವಳವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.’

ಎನ್ನುವ ಅಂಶ, ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ‘ಪತಿ ಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ನೋಡ ಬಯಸುತ್ತ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು’ (ಅರ. 46-38) ಎಂದಿದೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ. ‘ಈ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ. ಈ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಳು, ಸೀತೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾವಣನು ಸೀತೆಯ ಅಂಗಾಂಗ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ಅದನ್ನು ಆಲಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯವಧಾನ ಉಳ್ಳವಳಾಗುತ್ತಾಳೆ, ನಿಜ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತನಿಗಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಲೆ ಕುಳಿತು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ದೂರ್ವಾಸರಿಂದ ಶಾಪ ಪಡೆದಂತೆ ಸೀತೆಯೂ ರಾಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದು ಅನರ್ಥ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೆ ?

‘ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ನಿಜವಾದ ಆತಂಕವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ,’ ಎನ್ನುವುದೂ ತಪ್ಪು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಜೊತೆಗೆ ನಿಂತರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾಯ ಉಂಟು ಮಾಡುವವರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಬೇಗನೆ ಬರುವರೆಂದೂ ಆಕೆಗೆ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಹಾದಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

‘ರಾವಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೀತೆ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಕೆಂಡಕಾರಿದ್ದಳು’ ಎಂದು ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ರಾವಣನಿಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂ ಯಾವ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ರಾವಣನಿಗೆ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಒಬ್ಬ ಅತಿಥಿ. ಅವನಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಯೋಚನೆಯ ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಮನಿಗಾಗಿರ

ಬಹುದಾದ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ತನ್ನ ಬಳಿಯ ಏಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದುಕೊಂಡಳು ಸೀತೆ.

ಅಂಗಾಂಗ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಸೀತೆಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅವಳು ತನ್ನ ದೇಹ ಭಾಗವನ್ನೇಕೆ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಯಾರಿಗೂ ಸಂಕೋಚ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಆಪರಿಚಿತ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಸುಂದರಿ, ಕಮಲಾಕ್ಷಿ, ಸುದತಿ, ಸುಶ್ರೋಣಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಉದಾ : ಅಸಿತರಾಜನ ರಾಣಿ ಕಾಲಿಂದಿ ಚೈವನ ಮುನಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ 'ತಾವರೆಯಂತಹ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳೆ, ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮಗನೊಬ್ಬ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಬಾಲ. 70-35) ಜಟಾಯು ಸೀತೆಯನ್ನು 'ವರಾರೋಹಾ,' ಶ್ರೇಷ್ಠನಿತಂಬ ಉಳ್ಳವಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ (ಅರ. 50-6) ಇಲ್ಲಿ 'ವರಾರೋಹಾ' ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿತಂಬ ಉಳ್ಳವಳೆಂದರ್ಥ. ಸುಗ್ರೀವ ಸೀತೆಯನ್ನು 'ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ (ಯು. 21-27) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಹನುಮಂತನೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷಿ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ (ಸುಂ. 35-6, 7) ವರಾರೋಹೇ (ಸು. 35-68) ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಾಗಲೂ ದೇಹಾವಯವಗಳ ವರ್ಣನೆಯ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅವಯವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಶೇಷಣ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುವುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ 'ಕೈಕೇಯಿ ಚ ಸುಮಧ್ಯಮಾ' (ಬಾಲ. 77-10) 'ಸಾ ತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸುಶ್ರೋಣೀ' 'ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಚಾನವದ್ಯಾಂಗೀ' (ಅರ. 43-1, 2) 'ಸಾ ತಮುದ್ದೀಕ್ಷ್ಯ ಸುಶ್ರೋಣೀ ಸಮಾಕ್ರಂದದ್ಭಯಪರಾ (ಅರ. 49-37)...ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ನಡು, ನಿತಂಬಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಲೆ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೆ ರಾಮ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೆ ಆಲಿಂಗಿಸಿದ್ದುಂಟು. (ಅರ. 30-40, 41)

ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವಾಗ 'ಕಮಲಾ ಕುಚಚೂಚುಕ

ಕುಂಕುಮತೋ ನಿರುತಾರುಣಿತಾತುಲ ನೀಲತನ್ಮವನ್ನು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಗ್ನ ಅರೆನಗ್ನ ಶಿಲಾ ಬಾಲಿಕೆಗಳ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಾವು ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಓಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ಕಾವ್ಯದಿಂದ ರಸಾನುಭವ ಮೊರಕುವುದು ಅಶಕ್ಯವಾದೀತು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಪ್ರಾಚೀನರ ರೂಢಿಯಂತೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ದೇಹಾವಯವಗಳ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು 'ಅವಳು ಯಾವ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಅರ್ಹಳಲ್ಲ ವೆ'ಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಅಂಥ ಲಕ್ಷಣವತಿ ತಾನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ತನಗೆ ಬರಲಾರದೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಆಲೋಚನೆಯ ಲೇಶವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ತನ್ನ ಸ್ತನ ಉದರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ. ಹೆಣ್ಣು ಲಜ್ಜಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ವಸ್ತುತಃ ರಾವಣ ಲೈಂಗಿಕ ಯೋಚನೆಯಿಂದಲೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಆತ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಮಾನ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವನು ಸನ್ಯಾಸಿ, ಅಂಥ ಭಾವನೆ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. (ಅರ. 46-35)

ಪೂಜ್ಯನಾದ, ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅಂಥವಳು ಈ ಘೋರ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲ, ಏಕೆ ಏಕಾಂಗಿನಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವಿ, ನೀನಾರು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೀತೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುದುಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ಅನುಚಿತ! ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಆಕೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ ಇದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಭೀಕರ ಆರೋಪ ಎಂದು ಬಗೆದು, ಬಂದ ಅತಿಥಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. (ಅರ. 47-2)

‘ರಾವಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದಲೇ ಕಾಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ’—ಈ ಮಾತನ್ನು ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದಲೇ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದಂಥ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ರಾವಣ ಪರಪುರುಷನೆಂದ ಮೇಲೆ ಸೀತೆಗೆ ಆತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೇನು, ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು ಕಾಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುವ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿದಳೆನ್ನಲಾದ ಸೀತೆ ರಾವಣನನ್ನು ಕಾಮಿಸುವುದು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಂಚನೆಯಲ್ಲವೆ ?

‘ಸೀತೆ ಲಂಪಟಳಾಗಿ ಗಂಡಿನಿಂದ ಗಂಡಿಗೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಲವಲೇಶವೂ ಆರೋಪಿಸಲಾರವು’

ಎಂದು ಸೀತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮವೆನ್ನುತ್ತ, ರಾವಣ ಕಾಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನೆನ್ನುವುದು ಸರಿಯೆ ?

‘ಸೀತೆಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ಕಾಮ ಮಾಯಾಜಿಂಕೆಯಾಗಿ, ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಗಿ, ರಾಮನು ಸೀತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಪುಣಯ್ಯನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ’

ಎಂದರೆ ಸೀತೆಗೆ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ಪತಿಯಾಗಿ ರಾಮ, ಆಟವಾಡಲು ಮಾಯಾಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಮಾರೀಚೆ, ನಿಂದನೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ತನ್ನ ಶರೀರ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲು ರಾವಣ....ಇದೇನು, ಗಂಡಿನಿಂದ ಗಂಡಿಗೆ ಲಂಪಟಳಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ‘ಲಂಪಟ’ತನವೆಂದರೇನು ?

ಮಾಯಾ ಜಿಂಕೆ

‘ಕಾಮರೂಪಿ’ಯಾದ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸೀತೆ ಮೋಹಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಅದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಯಾದರೂ ಕೊಂದಾದರೂ ತಾ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ನಿಹತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಜಾಂಬೂನದಮಯ ತ್ವಚಿ |

ಶಪ್ಪಬ್ರಹ್ಮಾಂ ವಿನೀತಾಯಾಂ ಇಷ್ಟಾಮೃಹಮುಪಾಸಿತುಂ ||

ಎಂದರೆ, 'ಇದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಚರ್ಮ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹುಲ್ಲಿನ ಬಾವೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಾಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆ.' ಇಲ್ಲಿ ಬಂಕೆ ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಕಾಮದ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತನ್ನ ವಾಂಛೆಯ ಅತಿರೇಕದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವಳಿಗೇ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ—

ಕಾಮವೃತ್ತಮಿದಂ ರೌದ್ರಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಸದೃಶಂ ಮತಂ |

ವಪುಷಾ ತ್ವಸ್ಯ ಸತ್ಪಸ್ಯ ವಿಸ್ಮಯೋ ಜನಿತೋ ಮಮ ||

ಅಂದರೆ 'ರುದ್ರವಾದ ಈ ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೈಯಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯ ಜನಿತವಾಗಿದೆ,' ಸೀತೆಯ ಈ ರೀತಿಯ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ರಾಮನು ಸೀತೆಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನು ಜಟಾಧಾರಿ ತಾಪಸಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ಸೀತೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ, ವಿರಹಿ. ಅನುವಾದಕರಾದ ಶರ್ಮಾರವರ ರಾಮಾಯಣದ ಭಕ್ತಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನದಂದರೆ ಅವರು ಅನುವಾದನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಮೂಲಕಾವ್ಯದ ಶಬ್ದಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಜನ್ಯವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ (ರಾಮನೊಡನೆ) ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಮವೃತ್ತಮಿದಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಎಂದು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಒಬ್ಬ ಅನುವಾದಕರನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವಲ್ಲಿ ವಸ್ತುತಃ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ದಿವ್ಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಉಪಾಸಿತುಂ' ಎಂದರೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. 'ಆಸಿತುಂ' ಎಂದಿದ್ದರೇ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. 'ಉಪ' ಶಬ್ದ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದ್ದರಿಂದ ಉಪ=ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ, ಆಸಿತುಂ=ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಎಂದೆ ಅರ್ಥ. ಯಾರ ಬಳಿ? ರಾಮನೊಡನೆ ಈ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ. ಇದು ಭಕ್ತಿಜನ್ಯ ಪದವಲ್ಲ.

ಸೀತೆ ರಾಮನೊಡನೆ ಯೆ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದಳು. ರಾಮನೂ,

ವಿಶಸ್ಯ ಮೃಗರತ್ನಸ್ಯ ಪರಾಘ್ನೇ ಕಾಂಜನ ತ್ವಚಿ |
ಉಪವೇಕ್ಷ್ಯತಿ ವೈದೇಹೀ ಮಯಾ ಸಹ ಸುಮಧ್ಯಮಾ ||

‘ಈ ಮೃಗದ ಚರ್ಮದಮೇಲೆ ಸೀತೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ’ ಎಂದು ಅವಳ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ಮಯಾ ಸಹ’ ‘ನನ್ನೊಡನೆ’ ಎಂಬ ಪದ ಗಮನಾರ್ಹ.

‘ಕಾಮವೃತ್ತಮಿದಂ ರೌದ್ರಂ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಎಂದರೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯೆ. ‘ಸ್ವರ್ಗಕಾಮೋ ಯಜೇತ’ ಎಂದು ಮುಂತಾದೆಡೆ ಕೇವಲ ಇಚ್ಛೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಮವೃತ್ತವೆಂದರೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಎಂದೆ ಅರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ,

‘ಅಮಾತ್ಯೈಃ ಕಾಮವೃತ್ತೋ ಹಿ ರಾಜಾ ಕಾವಥಮಾಶ್ರಿತಃ |
ನಿಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಸರ್ವಥಾ ಸದ್ವಿಃ (ಅರ. 41-7)

‘ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರ ನಡೆಯುತ್ತ ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಳಿದ ರಾಜನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವಶ್ಯ ತಡೆಯಲೇಬೇಕು’ ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಇದೆ.

ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ‘ಕಾಮರೂಪಿ’ ಎಂದೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ‘ಮಾಯಾ ಮಯ’ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. (ಅರ. 42-34) ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಯಾಜಿಂಕೆ ಕಾಮದ ಪ್ರತಿಮೆ ಆಗಲಾರದು.

ಮಾರೀಚನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ‘ಕಾಮರೂಪಿ’ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ (ಅರ. 43-6) ಆದರೆ ಮಾರೀಚನನ್ನು ಸೀತೆ ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಬಯಸುವುದು ಸುಪರ್ಣ ಮಯವಾದ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು.

ಕೇವಲ ಒಂದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ ಆ ಬಯಕೆ ಕಾಮಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾದೀತೆ ?

‘ಕಾಮರೂಪಿ’ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಮ ಎಂದರೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯೆ. ರಾಕ್ಷಸರೂ ವಾಸರೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ರೂಪ ಧರಿಸುವವರೆಂದು ಕಾಮ ರೂಪಿಗಳೆನ್ನಲಾಗಿದೆ—ಅರ. 30-31. 49-2+ ; ಕಿ. 3-23, 4-14 ; ಸುಂ. 35-77 ; ಯು. ೬-13 ಇತ್ಯಾದಿ.

ಒಂದುಮೇಲೆ ಸೀತೆ ಮಾರೀಚನನ್ನೆ ಕಾಮಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಮೊಂಡುತನ ದಿಂದ ವಾದಿಸಿದರೂ ‘ಉಪಾಸಿತುಂ’ ರಾಮನೊಡನೆ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸೀತೆಯ ಬಯಕೆ ಮಾರೀಚನ ಬಗೆಗಿನ ಲೈಂಗಿಕ ಬಯಕೆ ಯಾಗದು. ಕಾಮದ ಪ್ರತಿಮೆ ‘ಉಪಾಸಿತುಂ’ ವದದ ಸಾಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದು. ನುಚ್ಚುನೂರಾದೀತು.

ಈ ರುದ್ರವಾದ ಕಾಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದೇನೂ ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ? ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಯಾದರೂ ಕೊಂದಾದರೂ ತಂದುಕೊಡಲೆಬೇಕೆಂದು, ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತಿ ದ್ದೇನೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದೂ ಪತಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಈ ಜಿಂಕೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಸೀತೆ. ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥಗೊಳಿಸಿ,

‘ಸೀತೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶೇಷದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಎನ್ನುವ ಲಿಂಗಭೇದವನ್ನು ಮೀರಿದ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸ್ತ್ರೀ ಜಾತಿಗೇ ಲಿಂಗಕ್ಕೇ ಅಸದೃಶಳು. ‘ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಸದೃಶಂ’ ರಾಮನಾದರೂ ಪಿತೃ ವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿಯೇ ರಾಮಾಯಣದ ಮೂಗಿನ ನೇರದವನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆ ಎಂದೆಂದೂ ದಾಟದವನು. ಸೀತೆಯಾದರೂ ಅವನ ಗಂಡಸುತನವನ್ನೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಗಳನ್ನೂ ದಾಟದವಳು :

ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು ಸೀತೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ಧಾಷ್ಟ್ಯದಿಂದಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಲ್ಲದುದರಿಂದ ವಸ್ತುತಃ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು ನಾನು ಎನ್ನುವ ಸೀತೆಯು ವಿನೀತಭಾವವನ್ನೆ ಈ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಸೀತೆ ಏಕೆ ಶವಿಸಲಿಲ್ಲ

‘ಸೀತೆಗೆ ರಾವಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಿಗಳು ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ರಾವಣನನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ನನ್ನಲು ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣ ಅವನು ರಾಮನಂತೆ ಆರ್ಯನಲ್ಲ, ರಾಕ್ಷಸ ಎನ್ನುವ ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಭೇದವೇ ಕಾರಣ ಏರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ’

—ಈ ಮಾತು ಸೀತೆಯೇ ಹೇಳುವ ‘ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಅವನ ಪ್ರಭೆಗೂ ಇರುವಂಥ ರೀತಿಯ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ರಾಮನ ನಡುವೆ ಇದೆ’ (ಸುಂ. 21-15) ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ.

‘ರಾವಣ ರಾಕ್ಷಸನಾದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲಾರೆ ಎಂದು ಸೀತೆ ಹೇಳಿದ್ದುದೇನೋ ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಸಂದರ್ಭ ಇದು—‘ರಾಮ ದುರ್ಬಲನಾದ ಒರ್ವ ಮನುಷ್ಯ, ರಾಜ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾನೆ ಅವನನ್ನು ಏಕೆ ಬಯಸುತ್ತಿರುವಿ ? ರಾಮನ ಒಲಿಷ್ಟನಾದ ರಾಕ್ಷಸ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮೂಲೋಕ್ತದ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಧೀನ. ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ. ಮನುಷ್ಯಳಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು, ನೀನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿ, ಪಾಪ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ’ ಎಂದು ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಮನುಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಬಂಧ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ, ಮನುಷ್ಯಳು ರಾಕ್ಷಸನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವುದುಂಟೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸೀತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಹೊರತು, ಆಕೆ ಮನುಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರೊಳಗೆ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ವಿದ್ದು ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಆರ್ಯನಲ್ಲವೆಂದೂ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು.

ರಾಮನನ್ನು ಬಿಡದಿರಲು ಕಾರಣ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಸೀತೆ—‘ನನ್ನ ಪತಿ ದುರ್ಬಲನಿರಲಿ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನೆ ಇರಲಿ ನನಗೆ ಅವನೇ ಗತಿ’ (ಸುಂ. 24-9) ಆಗ ತಿರುಗಿ, ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಸೀತೆಯನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುವೆವೆಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಯೊಡ್ಡಿ ತಮ್ಮ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಉದ್ದುಕ್ತರಾದಾಗ ಸೀತೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ—‘ಅಬ್ಬ ! ಇಂಥ ರಾಕ್ಷಸ ಜಾತಿಯೊಡನೆ

ಮನುಷ್ಯಳು ಸರ್ವಥಾ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಲಾರಳು' ಎಂದು. ಇದೊಂದು, ಸೀತಾ ರಾವಣರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗ ಭೇದ ಪೈಪವುದು ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವುದು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಲಾರದು.

‘ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಕೋಪ ಕ್ರೋಧಗಳಾವುವನ್ನೂ ತೋರ್ಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಯ್ಯುವುದಾಗಲಿ ಶಪಿಸುವುದಾಗಲಿ, ಮಾಡದೆ ಕೊರುತ್ತಾಳೆ, ಅಳುತ್ತಾಳೆ’

—ಈ ಮಾತೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾವಣರೊಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಬೇಕು. ರಾವಣ ಶಾಪಭಯದಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿಯದಿರಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ರಾವಣನ ಪರಾಕ್ರಮ, ಅವನು ಮಾಡಿದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳು, ಅವನು ಪಡೆದ ಪರಗಳು ಶಾಪಗಳು ಜಗತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಆಗಿದ್ದುವು. ಯಾರಾದರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅವರು ಬುದ್ಧಿ ಹೀನರು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ರಾವಣ ಸೀತೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ‘ನನ್ನ ವೀರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ನೀನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ’ (ಅರ. 49-2) ರಾವಣ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ ಸೀತೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ (ಅರ. 55-35) ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ‘ನಿರ್ಭಯ’ಳಾಗಿದ್ದಳಂತೆ (ಅರ. 56-1) ಆದ್ದರಿಂದ ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವಾಗ ಆಕೆ ಕೋಪಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತೋರದೆ ಕೇವಲ ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು, ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವಾದೀತೆಂದಲ್ಲ. ರಾಮನ ವಿರಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು (ಅರ. 56-13) ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು, ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಭಯ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ತಾನಾಗಿ ಹೋಗದಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೀತೆ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದರೂ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ’ ಎಂದು.

‘ಸೀತೆ ರಾವಣನನ್ನು ಬಯ್ಯುವುದಾಗಲಿ ಶಪಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡದೆ ಅಳುತ್ತಾಳೆ’ ಎಂಬುದು ಸುಳ್ಳು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯ ನಿಷ್ಕರುಣಿ ಘಾತಕಿ ಕುಲಘಾತಕಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ಬಯ್ಯಂತೆಯೇ ರಾವಣನನ್ನೂ ಒಂದು ಸರ್ಗ

ಪೂರ್ತಿ (ಅರ. 53) ನೀಚ ಅಧಮ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದವನೆನ್ನುತ್ತಾ ಧಿಕ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನಿಂದ ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟ ಬರಲಿ (ಅರ. 49-28) ಎಂದೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂಕಾರ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮ ಔದ್ಧತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಹಾಕಲಿ (ಅರ. 56-55) ಎಂದೂ ಶಪಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಶಾಪದಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಏಕೆ ಭಸ್ಮಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅದು ರಾಮನಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಪಃಶಕ್ತಿ ವ್ಯರ್ಥವಾದೀತೆಂಬ ಭಯ (ಸುಂ. 22-20) ಎಂದು ಸೀತೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

‘ಸೀತೆ ರಾವಣನನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ಭಸ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ’ ‘ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ರಾವಣನ ಅನುಗ್ರಹ ಸ್ವರ್ಶವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ’ ಎನ್ನುವುದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ. ರಾವಣನನ್ನು ಸೀತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದು ವ್ಯಭಿಚಾರವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ತಪಃಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀತು ? ಆದ್ದರಿಂದ ತಪಃಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಶಾಪ ಕೊಡುವ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

‘ತಪಃಶಕ್ತಿ’ ಎಂಬುದೆ ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಸೀತೆ ತಪಃಶಕ್ತಿ ವ್ಯರ್ಥವಾದೀತೆಂದು ಭಯಪಡುವುದು ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾದೀತು. ಸೀತೆಗೆ ತಾನು ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾವಣನನ್ನು ಸುಡಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ಮೇಲಿನ ಮಾತಿನಿಂದಲೆ (ಸುಂ. 22-20) ಸ್ಪಷ್ಟ. ರಾವಣನನ್ನು ಸುಟ್ಟರೆ ತಪಃಶಕ್ತಿ ನಶಿಸುವದೆಂಬ ಭಯ ಉಳ್ಳವಳು, ಅಂಥ ತಪಃಶಕ್ತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳ್ಳವಳು ಸೀತೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ರಾವಣನನ್ನು ಆಕೆ ಬಯಸುವುದು ಶಕ್ಯವೆ ? ಬಯಸಿದರೆ, ತಪಃಶಕ್ತಿ ತಾನಾಗಿ ಸೋರಿ ಹೋಗಲಾರದೆ ? ರಾಮನ ಅನುಮತಿಗೆ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೂ ಏನು ಅರ್ಥವಿದ್ದೀತು ? ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಪಃಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದರಿಂದಲೆ ಆಕೆ ರಾವಣನನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಬಯಸುವುದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ‘ಲೈಂಗಿಕ ದುರಾಕ್ರಮಣ’ವನ್ನು—ಮೊದಲಿಗೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಬಳಿಕ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೂದಲು ತೊಡೆಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಂಕೆಗೆ ಹಾರುವುದು—ಇಂಥ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೂ ತಾನನ್ನೂ ಸೇಯೆ ಆಗಿದ್ದೇನೆ,

ತನ್ನ ತಪಃಶಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ, ರಾವಣನನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದೊಂದೆ ನಿರ್ದರ್ಶನ ಸಾಕು, ಸೀತೆ ರಾವಣನನ್ನು ಬಯಸದೆ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಲು, ಇಂಗಿತದಲ್ಲಿ ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವನನ್ನು ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸುಡಬಲ್ಲೆನೆನ್ನುವುದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾದೀತು. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಮೈ ರಾವಣನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಶುದ್ಧವೇ ಇದೆ ಎಂದು ಸೀತೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದಳು.

‘ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೌರವರು ಮೃತ್ಯು ತಂದು ಕೊಡರು. ರಾವಣ ಸೀತೆಯ ದೇಹ ಗುಹ್ಯಭಾಗವಾದ ತೊಡೆಯ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ತುಡುಕುವುದು ತೊಡೆ ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಖರವಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ’ — ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು. ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದುದು ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಕೌರವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ತಂದಿಲ್ಲ, ಪಾಂಡವರ ರಾಣಿಯಾದವಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿ ಎಂದು ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದರೆಂದು. ಸೀತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಾವಣನದು ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶಾಪದಿಂದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಕೇವಲ ದೈಹಿಕ ಬಲಾತ್ಕಾರವೆ ಹೊರತು ಇದರಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಲವಲೇಶವಿಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿಗೆ ಕೌರವರು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ತುಡುಕಿದ್ದರೆ ದ್ರೌಪದಿ ಆಗಲೇ ಏಕೆ ಶಪಿಸಿ ಸುಡಲಿಲ್ಲ? ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತೆಯೂ ರಾವಣನನ್ನು ಸುಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ತುಡುಕಿದ ಕೌರವರು ಭೀಮನ ಗದೆ ಏಟಿಗೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದರೆ ಹೊರತು ದ್ರೌಪದಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಉರಿದು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಶಾಪಕೊಟ್ಟರೂ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೂದಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಶಾಪ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಭೀಮನ ಗದೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಬೇಕೆಂದೆ ಶಪಿಸಿದಳು ದ್ರೌಪದಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತೆಯ ಮೈಯನ್ನು ತುಡುಕಿದ ರಾವಣನಿಗೂ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗೆಂದೆ ಶಪಿಸಿದಳು ಸೀತೆ (ಆರ. 49-28) ಶಾಪದಿಂದ ಸುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅದು ಆತನಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗು

ತ್ತಿತ್ತು, ತನ್ನ ರಾಮನಿಂದಲೆ ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಲ ಅವಳದು.

ಹಿಂದೆ ವೇದವತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ಈ ಭಲ ತೊಟ್ಟೇ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಳು, ಈಗ ಸೀತೆಯಾಗಿ ಭಲವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಸೀತೆಗೆ ತಾನು ರಾವಣನ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಸುಲಭೋಪಾಯವಿತ್ತು. ಹನುಮಂತ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡ. 'ನನ್ನ ಹೆಗಲೇರಿ ಲಂಕೆಯಿಂದ ಹಾರಿ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು' ಎಂದು. ಆದರೆ ಸೀತೆ ಹೇಳಿದಳು, 'ಸಮಸ್ತ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ರಾಮ ಬಂದು ರಾವಣನನ್ನು ಗೆದ್ದು ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ಆಗ ಅದು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ.'

'ರಾಮನಿಗೆ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಸ್ತುತಃ ತನಗೂ ಅದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೀತೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಶೂರನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ ವನಿಗೆ ತಾನೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ತನಗೇ ಅವಮಾನ, ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಮಣಿ ಅದನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಸಹಿಸಲಾಳು. ರಾಮನಿಗೂ ಇದೇ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವಿದ್ದುದರಿಂದ 'ಅವನ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲ' ಎಂದಳು ಸೀತೆ.

ತಪಃ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. ಏಕೆಂದರೆ, ರಾಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರುವಂತೆ ಸೀತೆ ತನ್ನ ತಪಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬಂದಂತಾಗಿ ತಪಃಶಕ್ತಿ ಸ್ವಯಂ ನಶಿಸೀತು ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

'ಸೀತೆ ರಾವಣನು ತನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಹಾ ಬಾಹು ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮಹಾ ಬಾಹುತ್ವವನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಕೊಗುತ್ತಾಳೆ ರಾಮನ ನ್ನಾದರೂ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನೆಂದು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ'

— ಇದೂ ರಾಮಾಯಣ ಕತೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೊಡನೆ ಆಕೆ ಕೂಗಿದ ಮೊದಲ ಕೂಗು 'ರಾಮಾಃಃಃ' ಎಂಬುದು. (ಅರ. 59-21) ಮುಂದೆ ರಾವಣ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಕೂಗಿದುದು ರಾಮ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಇರಿಸಿದ್ದರೂ ತಾನು ಅವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ. ಬಳಿಕ ರಾಮನನ್ನೆ ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ. 'ಪರಂತಪ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ (ಅರ. 49-26) ಮಹಾಬಾಹು, ಮಹಾಬಲನೆಂದು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ (ಅರ. 49-35) ಕೇವಲ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನೆಂದಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೇ 'ಗುರುಚಿತ್ತ ಪ್ರಸಾದಕ' ಹಿರಿಯರ ಮನವನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಸೀತಾ ರಾವಣ ಜೋಡಿ ?

'ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಸೀತಾ ರಾವಣರು ಹೇಗೆ ಅನುರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ-- 'ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಜಾನಕಿ ರಾವಣನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಡದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದಳು, ಅವಳು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಮುಡಿದ ಹೂ ಮಳೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಉದುರಿತು. ಅವಳ ಪಾದದಿಂದ ಕಾಲಂದಿಗೆ ಕಳಚಿ ಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಬೆಲಿನಂತೆ ಬಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ದೇಹ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಉಲ್ಕೆಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಳು ಸೀತೆ. ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಸೀತೆಯ ಅಭರಣಗಳು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಕ್ಷೀಣ ತಾರೆಗಳಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದುವು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆವ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆ ಆಕೆಯ ಎದೆಯಿಂದ ಜಾರಿ ಬೀಳುವಾಗ ಆಕಾಶದಿಂದ ಜಾರಿದ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯೆಯೊಬ್ಬಳು ಪ್ರಿಯಕರನ ಪ್ರೇಮಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ವಿವಸ್ತ್ರಳಾಗುವಂತೆ ತನ್ನ ಮುಡಿಯ ಹೂ ಮೈಯ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.' ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಸೀತಾಪಹರಣವೆಂದು ಅರಿಯದಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೃಂಗಾರ ಸ್ಥಾನವೆಂಬುದು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದೆವು.'

— ಇದು ನ್ಯಾಯವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಮುಡಿಯ ಹೂ ಮತ್ತು ಮೈಯ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಅವು ಉದುರುತ್ತಿರುವಂತೆ

ಮಾತ್ರ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರೆ ಮೇಲಿನಂತೆ ಧ್ವನಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತೇನೋ. ಆದರೆ ಹೂಗಳು ನೂಪುರರತ್ನಮಾಲೆಗಳು ಬೀಳುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ರೂಪಕಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿ ಭವ್ಯವಾದ ಒಂದು ರೂಪಕ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಕವಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ರಾವಣಸೀತೆಯರು ಕರಿಯ ಮೋಡಮಿಂಚುಗಳಂತೆ ಹೊಳೆದರು ಎಂಬ ರೂಪಕ ಅಥವಾ ಉಪಮೆ. ಇದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಡ ಮಿಂಚುಗಳು ಮಳೆ ಗುಡುಗು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ ತಾನೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಹೂವಿನ ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿತು, ಆ ಮಳೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನೆ ದೂರಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸುವಷ್ಟು ವೇಗದ ಬಿರುಗಾಳಿ. ಸೀತೆಯ ಮುಖ ಹಗಲಿನ ಚಂದ್ರನಂತೆ ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲು ಹರಡಿತ್ತು (ಅರ. 52-9) ಆಭರಣಗಳ ಧ್ವನಿಯ ಗುಡುಗು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಗುಡುಗು, ಭಯಂಕರ ಬಿರುಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಳೆಯ ನಡುವೆ ಸೀತೆ ಮಹಾ ಉಲ್ಕೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಉಲ್ಕಾಪಾತದಂತೆ ಆಭರಣಗಳೂ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ನೂಪುರಗಳು ಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲು ಬಿದ್ದಂತೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ, ಅಂದರೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಲಿನ ಆಘಾತ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯೆ ಜಾರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ-ಓದುಗನ ಎದೆ ಹೊಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಭಯಂಕರ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಕೋಪ ವರ್ಣನೆ ಇದು ! ಮುಂದೆ 'ಉತ್ಪಾತ'ದ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳು ಬೀಸಿ 'ಸೀತೆ, ಭಯ ಪಡಬೇಡ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡುವು. ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗಳು ಕೆಟ್ಟುವು, ಮೀನುಗಳು ಬೆದರಿದುವು, ಸಖಿಯಾದ ಸೀತೆಗೆ ದುಃಖವೆಂದು ಕೊಳಗಳು ಶೋಕಿಸುವಂತೆ ಕಂಡುವು, ಪ್ರಕೃತಿ ಇಡೀ ಸೀತೆಯ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಸಮಭಾಗಿಯಾಗಿತ್ತು...ಇದನ್ನು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೃಂಗಾರ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೆ ಬಹುದೆ ?

ಈ ವರ್ಣನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೆ 'ಸೀತೆಯ ಮುಖ ರಾವಣನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಳದಿಂದ ಕಿತ್ತೆಸೆದ ಕಮಲದಂತೆ ಬಾಡಿಹೋಗಿತ್ತು, ಅತ್ತೂ ಅತ್ತೂ, ರಾಮನಿಲ್ಲದೆ ಹಗಲಿನ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು,' ಎಂಬ ವರ್ಣನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಉತ್ಪಾತ'ದ ಬಿರುಗಾಳಿ, ಕೊಳಗಳ ನಾಶ. ನಡುವೆ ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಧಾರಾವೃಷ್ಟಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಉಲ್ಕಾಪಾತ,

ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಪತನ-ಇವೆಲ್ಲ ರತಿ ಸಮಾಗಮದ ಸಂಭ್ರಮವೆ ಅಥವಾ ರಾವಣನ ಬಾಳಿನಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ ಭೀಕರ ಉತ್ಪಾತದ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಹೃದಯರೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಸೀತಾಪಹರಣದಂಥ ಗಂಭೀರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರತಿ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕವಿಗೆ ಸಮಯದ ಔಚಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾದೀತು. ವಾಗರ್ಥಗಳ ಸಂಪೃಕ್ತತೆಯನ್ನರಿಯದ ಕುಕವಿ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಕರೆಯ ಬೇಕಾದೀತು.

‘ರಾಮನ ಹೊರತು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಶರೀರವನ್ನು ನಾನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ರಾವಣನ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನನಗೆ ಅವನ ಮೈಯ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನಾನಾಗ ಅಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿದ್ದೆ.’ ಎಂದು ಹನುಮಂತನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಏರಲು ಸೀತೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರ ಪುರುಷನ ಶರೀರ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡದ ಸೀತೆ, ರಾವಣ ಬಲಾತ್ಕಾರ ದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿ ದ್ದಳು—‘ತಾಮಕಾಮಾಂ ಸ ಕಾಮಾರ್ತಃ....’ (ಅರ. 49-22)

ಹಾಗಾದರೆ ಶಾವ ಕೊಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ! ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಾವಿನ ಸಂಕೇತ

‘ರಾವಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಮಾರ್ತನಾಗಿ ಹಿಡಿದೆಳೆದಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ರೀತಿ—

ತಾಮಕಾಮಾಂ ಸ ಕಾಮಾರ್ತಃ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ ವಧೂಮಿವ ।

ವಿವೇಷ್ಟಮಾನಾಮಾದಾಯ ಉತ್ಪಪಾತಾಥ ರಾವಣಃ ॥

(ಅರ. 49-22)

‘ನಿಷ್ಕಾಮಳಾದ ಸೀತೆಯು ಹೆಣ್ಣು ಸರ್ಪದಂತೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರಲು ಕಾಮಾರ್ತನಾದ ರಾವಣನು ಅವಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಗಗನವನ್ನು ಅಡರಿದನು’—ಇದು ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದ ವಸ್ತು

ನಿಷ್ಕರತೆಯ ಭಾಷಾಂತರವಲ್ಲ. ಅದಷ್ಟು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಭಾಷಾಂತರ ಹೀಗೆ ಮಾಡ ಬಹುದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ—‘ಅಕಾಮಳಾದ ಸೀತೆಯು ಪನ್ನಗೇಂದ್ರನ ಅಂದರೆ ಅದಿಶೇಷನ ವಧುವಿನಂತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಕಾಮಾರ್ತನಾದ ರಾವಣನು ಅವಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಎಗರಿದನು.’ ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಎನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥ ಸುತ್ತುವರಿ, ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳು, ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊ ಎಂಬುದು. ಹೊರಳಾಡು ಎಂದಲ್ಲ. ಹೊರಳಾಡು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪದ ವಿವರ್ಟ ಎನ್ನುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಿಯೆ ಒಹಳ ದ್ವನಿಗರ್ಭಿತವಾದ ಹಾವು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ. ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಣಿ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರನ ವಧು, ಸರ್ಪದೇವತೆ ವರಿಸಿದ ಕನ್ಯೆ ಕಾಮಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಹೊರಳಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಮಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ‘ಅಕಾಮ’ ‘ಕಾಮಾರ್ತ’ ಎನ್ನುವ ಕಾಮಪದದ ಎರಡು ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನೂ ವಧು ಎನ್ನುವ ಶೃಂಗಾರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಪದವನ್ನೂ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರನ ಹಾವಿನ ಪ್ರಖರವಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಕೇತವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕಾಮಾ ಎಂದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆ ಪದ ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಕಾಮಾರ್ಥಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ವಧುವಾಗಿರುವ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹೋಲಿಕೆ ಸೂಚಿಸುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಕೇತವಾದ ಪನ್ನಗನಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಅದು ಸಕಾಮದ ಆಯಾಮವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಕಾಮ ಎಂಬುದು ಐರಾನಿಕ್ ಆಗಿ ಸಕಾಮವನ್ನೇ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ’

—ಇಲ್ಲಿ ಹಾವು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ‘ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ ವಧೂ’ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರನ ವಧುವನ್ನು ರಾವಣ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಅಂದರೆ, ‘ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ’ಯಾರಿರಬಹುದು ? ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ‘ರಾವಣನು ಹಿಡಿದಳೆದಾಗ ಸೀತೆ ‘ರಾಮಾಽಽಽ’ ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಗಿದಳು,’ ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಣ್ಣು ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಪ್ರಕೃತ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ತಾಂ ಅಕಾಮಾಂ’ ‘ಅಕಾಮಳಾದ ಆ ಸೀತೆಯನ್ನು’ ಅಂದರೆ ‘ರಾಮಾ’ ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾವಣ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರನ ವಧುವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಆನಂದ ನೀಡುತ್ತ ಆ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರನ

ಸೆಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡು ಆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡುತ್ತ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆಗ ಹೆಣ್ಣು ಏನು ಮಾಡಿಯಾಳು ? ಸುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈಗ 'ವಿವೇಷ್ಟಮಾನಾ' ಪದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಳಾಡುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

'ಹೊರಳಾಡು' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪದ 'ವಿವರ್ತ' ಎನ್ನುವುದು ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ 'ವಿವೇಷ್ಟ' ಪದವನ್ನು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದೆಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಋಷಿಗಳಾದ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮಹಾ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಪದಗಳಿಗೆ ನಾವು ಅರ್ಥನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕೆ ಹೊರತು ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಯೋಗದೊಳಗೆ ತುರುಕಿಸಕೂಡದು. 'ಋಷೀಣಾಂ ಪುನರಾದ್ಯಾನಾಂ ವಾಚಮರ್ಥೋನುಧಾವತಿ !' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಭವಭೂತಿ. ಕವಿಗಳು ನಿರಂಕುಶರು ! ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳು' ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ವಿವೇಷ್ಟ' ಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ 'ಹೊರಳಾಡು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ವಸ್ತುತಃ ಹೊರಳಾಡುವುದೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆತ್ಮ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಂತೆ ಇದೂ ಆತ್ಮವೇಷ್ಟನ ಎನ್ನಬಹುದು.

ವಿವೇಷ್ಟ ಪದವನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು—

ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿ ನೆತ್ತರಿಂದ ತೊಯ್ದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

(ಬಾಲ. 2-11)

ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ದಶರಥ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ, (ಅಯೋ. 14-1)

ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೌಸಲ್ಯೆ ಶೋಭಿಸಲಿಲ್ಲ.

(ಅಯೋ. 65-23)

ಶತ್ರುಘ್ನ ಭರತರು ದುಃಖದಿಂದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿದರು.

(ಅಯೋ. 77-20)

ರಾವಣನ ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿದರು.

(ಯು. 110-2)...ಇತ್ಯಾದಿ

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ 'ವೇಷ್ಪ' ಅಥವಾ 'ವಿವೇಷ್ಪ' ವದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ, 'ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು' ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, 'ಹೊರಳಾಡುವುದು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಸರಿ.

ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಲಿಂಗಿಸುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಗತಿಯೂ ಉಂಟಾದೀತು—

ತಾಂ ಲತಾಮಿವ ವೇಷ್ಪಂತೀಂ ಆಲಿಂಗಂತೀಂ ಮಹಾದ್ರುಮಾನ್ |

ಮುಂಚೆ ಮುಂಚೇತಿ ಬಹುಶಃ ಪ್ರಾಪ ತಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ||

(ಅರ. 52-7)

'ಬಿಡು ಬಿಡು ಎಂದು, ಲತೆಯಂತೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ದೊಡ್ಡ ಮರ ಗಳನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಆ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾವಣ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ' ಇಲ್ಲಿ 'ವೇಷ್ಪಂತೀಂ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಆಲಿಂಗಿಸುವ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಾಗ 'ಆಲಿಂಗಂತೀಂ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಕೃತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ವೀವೇಷ್ಪ' ಎಂದರೆ ಹೊರಳಾಡುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೂ ಕಾಮುಕಳಾದ ಅಮೃತಮತಿ ಬದಗನ ಚಾವಟಿ ಏಟಿಗೆ ಕೇರೆ ಪೊರಕ್ಕಂ ತ ಪೊರಕ್ಕಳ್ (ಕಾಮೋನ್ಮಾದದಿಂದ)—

'ಕನ್ನೆ ಕಾಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಹೊರಳಾಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದವರೆ 'ಕಾಮೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ನಂಬಬೇಕು ? 'ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ?

ಹಾವು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಕೇತವೆನ್ನುವುದು ಅಪ್ಪಟ ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡುದು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಂತೂ ಆ ಸಂಕೇತದಲ್ಲಿ ಹಾವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕೋಪಕ್ಕೆ ರೊಚ್ಚಿಗೆ ಭಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದುದು ಹಾವು. ವಿರಾಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾವಿನಂತೆ ಪೂತ್ಕರಿಸುವುದು, ಕಾಕಾಸುರನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಕೋಪದಿಂದ ಹಾವಿನಂತೆ ಪೂತ್ಕರಿಸುವುದು, ಭೀಮನ ಮೂದಲಿಕೆಗೆ, ಕೊಳದೊಳಗಿದ್ದು ಬೆವರಿನ ಕೋಪಿಷ್ಠ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ರನ್ನ 'ಉರಗ ಪತಾಕೆ' ಎಂದು ಕರೆದುದು—ಇವೆಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪನ್ನ ಗೇಂದ್ರನೆಂದರೆ ಕೋಪಿಷ್ಠನಾದ ರಾಮ. ಕೆಣಕಿದರೆ ಹಾವಿನಂತೆ ರೋಷ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಐದು ಹೆಡೆಯ ನಾಗರದಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ—'ಐದು ಹೆಡೆಯ ನಾಗರನ ಜೊತೆಗೆ ಯಾರು ಸರಸ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?' (ಸುಂ. 38-25) ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ತುಡುಕಿ ರಾವಣ ರಾಮನನ್ನು ಕೆಣಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದಮೇಲೆ ರಾವಣನಲ್ಲ ರಾಮನೇ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗುವ ನಾಗರಹಾವು ಎನ್ನುವುದು ಉಚಿತ. ಅವನ ಬಾಹು 'ಭುಜಂಗ ರಾಜೋತ್ತಮಭೋಗ ಬಾಹು' ಅವನ ಬಾಣಗಳೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ 'ಆಶೀವಿಷೋಪಮ' 'ಭುಜಂಗಕಲ್ಪ' ರಾವಣನೂ ಕುಪಿತನಾದಾಗ ಹಾವಿನಂತಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಮನೆದುರಿಗೆ ಆತ ವಿಷವಿಲ್ಲದ ಹಾವು—'ನಿರ್ವಿಷಾಶೀವಿಷ ಸನ್ನಿಶಾಶಂ' (ಯು. 59-141) ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು 'ಆಶೀವಿಷೋಪಮ'ವಾದ ಬಾಣದಿಂದ ರಾಮ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಯು. 107-53) ಹಾವಿನಂತೆ ಪೂತ್ಕರಿಸುವ ಬಾಣದಿಂದಲೇ ರಾವಣನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಾನೆ (ಯು. 108-3, 8, 10)

'ಪನ್ನ ಗೇಂದ್ರನ ವಧು' ಸೀತೆ ಎಂದಮೇಲೆ ಅವಳೂ ಹಾವಿನಂತೆ ರೋಷ ಭಲಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದವಳೆಂಬ ಧ್ವನಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. 'ಅಕಾಮಾಂ' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರಾವಣನಲ್ಲಿ ಕಾಮವಿಲ್ಲದವಳು, ಕಾಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕ್ರೋಧವುಳ್ಳವಳು ಎಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಅ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಭಾವ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ, ವಿರುದ್ಧ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಉದಾ : ಧರ್ಮ ಅಧರ್ಮ ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಅ' ಎಂಬುದು 'ವಿರುದ್ಧ', 'ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ 'ಪಾಪಕೃತ್ಯ' ಎಂದು ಅರ್ಥ ನೀಡುತ್ತದೆ. ರಾವಣ 'ಕಾಮಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದು' ಸೀತೆ 'ವಧುವಾಗಿದ್ದಾಳೆ'

ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ 'ಅಕಾಮ'ಳು ಸಕಾಮಳಾಗಲಾರಳು. ಸೀತೆ ಪಧುವಾಗಿದ್ದರೂ 'ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ'ನಾದ ರಾಮನ ವಧು, ರಾವಣನ ವಧು ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಕಾಮಾ ಎಂದರೆ ಕಾಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಭಯಂಕರ ಕೋಪ ಉಳ್ಳವಳು ಎಂದೆ ಅರ್ಥ.

ರಾವಣ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡುದು 'ಪರಿತವಾದ ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನ ಮಹಾ ವಿಷದ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತಂತೆ' (ಅರ. 54-7) ಜಟಾಯುವೂ ರಾವಣನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ—'ಅಳಿಯದೆ ವಿಷದ ಹಾವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ' (ಅರ. 50-17)

'ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ ವಧು' ಎಂದರೆ ಶಾಕುಂತಲದ 'ಚಕ್ರವಾಕವಧು'ವಿನಂತೆ ಎನ್ನೋಣ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಅರ್ಥವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಅರ್ಥ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಸೀತೆ ರಾವಣನ ವಾಲಿಗೆ ವಿಷದ ಹಾವು. ರೋಷದಿಂದ ರಾವಣನ ಕುಲನಾಶ ಮಾಡಲು ಛಲ ತೊಟ್ಟವಳು. ಐದು ಹೆಡೆಯ ಹಾವಿ ಸಂಘ ರಾಮನಿಗೆ ತಕ್ಕ 'ವಧು.' ಲಂಕೆಯ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೆ ರಾಮನ ಕೋಪ ಸೀತೆಯ ತೇಜಸ್ಸು ಇವೆರಡೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು (ಸು. 51-36) ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೀತೆ ರಾವಣನನ್ನು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಶಾಪದಿಂದ ಸುಡಲಿಲ್ಲ.

ಇಂದ್ರ ಶಬ್ದ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವೆನ್ನುವುದು ನಿರಾಧಾರ ವಾದುದು. ಯತೀಂದ್ರ, ಯೋಗೀಂದ್ರ, ಸಂಯಮೀಂದ್ರ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖವನ್ನು 'ಬಲವಾಗಿ' ಮೆಟ್ಟಿದವರೆಂದೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ'ವೂ ಕೂಡ ಹಾಗೇ 'ಬಲವತ್ತಾದ ರೋಷ ಹೊಂದಿದೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ 'ಪನ್ನಗ-ಇಂದ್ರ-ವಧು' ಈ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳೂ ಕಾಮಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಕಾಮಾರ್ತಃ' ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪದ 'ಅಕಾಮಾಂ' ಎಂಬ ಪದದ ವಾಚ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರದು. ಸಕಾಮ ವನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸಲಾರದು.

ಕಾಮ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಈ ರೋಷ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, 'ವಿವೇಚ್ಛ ಮಾನಾ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರ್ಥಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು, ಅದೇಕೆವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು, ಅವನದೆ ಆದ ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಅಕ್ಷರಜ್ಞರಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಹುದಲ್ಲ.

ವಸ್ತುತಃ 'ವಿವೇಚ್ಛ ಮಾನಾಂ' ಎಂಬುದ್ದರ ಬದಲು 'ವೀಚಿಷ್ಟ ಮಾನಾಂ' ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವೂ ಇದೆ. ಅದನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ ಯಾವ ಕುಸೋದ್ಯಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ ಪಾಪ ವಿಮುಕ್ತಿ

ಸೀತೆಯು ಇಂಗಿತ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಾವಣನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಸೀತೆ ವಿಫಲವಾಗಿಸಿ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ರಾವಣನೆತ್ತಿಕೊಂಡೊಡನೆ 'ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೃತಂ ಕಾರ್ಯಂ' 'ರಾವಣ ನಾಶದ ಕಾರ್ಯ ಇನ್ನು ಮುಗಿದಂತೆಯೆ' ಎಂದುಕೊಂಡನಂತೆ (ಅರ. 52-13)

ಆದರೆ, ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅವಳನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಳು ರಾಮನಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನಿತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಾನು ಋತುಕಾಲ ದಾಟಿದವಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಹೋಗು, 'ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಮಾದ್ಯ ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಋತು ಕಾಲಾತಿ ವರ್ತಿನೀಂ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಏನು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ?

'ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ನಾನು ಬಸುರಿ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮುಟ್ಟು ನಿಂತಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು, ಹೋಗು. ನನಗೆ ಋತುಕಾಲ ನಿಂತು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಹೋಗು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ತನ್ನ

ಇಂಗಿತದ ಅಳದಲ್ಲಿರುವ ಬಯಕೆಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಠುರವಾದ ಭಯಾನಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಗೆ ಋತುಕಾಲ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ವಿಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವಳ ದೇಹದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ಹೇ ರೋಭನೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಏನು ದೇಳುತ್ತಿರುವೆ ? ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದವನಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದವನು ಈಗ ರಾಮನಿಲ್ಲದ ಈ ವನದಲ್ಲಿ ದೇಗೆ ತಾನೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಓಡುಗಸು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಪರಸ್ಪರ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕತೆಯನ್ನು. ಅವರ ನಿಗೂಢ ಸಂಬಂಧ ಬಂಧನವೇ ಅವರ ಮೂಕತೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಸೀತೆಯ ರೂಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಡಿದೆ ಎಂದರೆ ಅವನು ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಹೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸೀತೆ ಸುಂದರಿ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ರಾಮನ ಇನ್ನಿತರ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಕಣಕಿದಂತಿಲ್ಲ. ಗಂಡನನ್ನಿಗಲಿದ ಹೆಂಗಸು ಒಲಿಯಲು ಸುಲಭಳು. ಕಾಮದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಕಾದವಳು. ಸೀತೆ ನೊಚ್ಚಿಸಿದ ದೇಹ ಭಾಗವನ್ನು ರಾಮನಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಪಾಪ ಭೀರುವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಮಹಾಘೋರ. ಈ ಪಾಪ ದಿಂದ ಓಡುವವನಂತೆ ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದರೂ ನದಿಯ ಆ ತೀರದಿಂದ ಈ ತೀರದಲ್ಲಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಅನಾಥಕಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ.

—ಈ ಭಯಂಕರ ಆಪಾದನೆಗೆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. 'ಸೀತೆ ತಾನು ಬಸುರಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಿಲ್ಲ ? ಏಕೆ ? ಕಾರಣ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ! 'ಋತುಕಾಲ' ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಯೋಗ್ಯಕಾಲವನ್ನು 'ಅತಿವರ್ತಿನಿ' ದಾಟಿದವಳು, ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿದವಳು ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಾಗೆ ಸೀತೆ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆನ್ನಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಇದು ಆಗ್ರಹವಲ್ಲವೆ ?

ಋತುಕಾಲ ಎಂದರೆ, ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಲ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು

ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತ ಆಗ ತಾನೆ ಮುಟ್ಟು ನಿಂತು ನೀರೆರೆದುಕೊಂಡವಳು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ರಾಮಾಯಣ ಕತೆಗೇ ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿರುದ್ಧ. ಸೀತೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎನ್ನುವುದು ರಾಮನಿಗೆ ಮೊದಲೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತ್ತು. ರಾಮ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ ದೋಹದದ ನೆಪದಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾ ಎಂದಿದ್ದ. ಸೀತೆಯೂ ರಾಮ ತನ್ನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯೊಡನೆ 'ನಾನಿದೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡಲಿ ? ರಾಮನ ಮಂಶದ ಕುಡಿ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಸೀತೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವಾಗ ತಾನು ಮುಟ್ಟು ನಿಂತು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವಳೆಂದು ಸೀತೆ ಹೇಳುವುದು ಶಕ್ತವೇ ? ಗರ್ಭಿಣಿ ಮುಟ್ಟಾಗುವುದುಂಟೆ ?

‘ಗರ್ಭಧರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದೆ, ಈಗ ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಗ ಮಾಡಬಹುದೆ’ನ್ನುವುದಾದರೆ ಮುಟ್ಟಾದವಳೊಡನೆ ಹೇಗೂ ಹಾಗೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯೊಡನೆ ಸಂಗ ಮಾಡುವುದೂ ನಿಷಿದ್ಧವೆ, ಪಾಪ ಭೀರುವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಂದೆ ಇದು ಹೇಳುವಂಥಹುದಲ್ಲ.

‘ಸೀತೆ, ದಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸು. ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಕಾಲದೇಶಕ್ಕೆ ಬಾಗುವ ಬದಲಾಗುವ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ನಿಂತವಳು.’

— ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ‘ನಾನು ಮುಟ್ಟಾದವಳಲ್ಲ, ಮುಟ್ಟು ನಿಂತವಳು’ ಎಂದೇಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ? ಮುಟ್ಟಾದವಳು ಸಂಗಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯಳೆಂದು ಭಯವೆ, ಈ ‘ದಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸಿ’ಗೆ ? ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಭಯವೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಸಂಗಕ್ಕೂ ಆತ ಭಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲವೆ ?

ಸುಸಂಸ್ಕೃತಳಾದ ಹೆಂಗಸು ಸೀತೆಗೆ ಅಸಭ್ಯ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಅಶ್ಲೀಲ ವ್ಯವಹಾರ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶರೀರದ ಒಂದು ಗೋಪ್ಯವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವಷ್ಟೂ ಅಕೆ ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟವಳೆ ?

‘ನಾವು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ದೂರಲಾರವು ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಲವಲವವಾಗಿ ಆರೋಪಿಸಲಾರವು. ಇಲ್ಲಿಯ ನನ್ನವೇಶ ಶೃಂಗಾರವಲ್ಲ, ಕಾಪವಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮವು ಯಾಚನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.’

—ಎನ್ನುವುದೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು. ನೇರವಾಗಿ ‘ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ನನ್ನನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು’ ಎನ್ನುವಾರದಿತ್ತೆ ? ಸಂಗ ಕೊಡು ಎನ್ನುವಾರದಿತ್ತೆ ? ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ ತನ್ನ ಗೋಪ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೇಕೆ ನೋಡೆನ್ನಬೇಕು ? ಸ್ತ್ರೀ ಜಾತಿಗೆ ಇದು ಅವಮಾನ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ‘ಅಸಘೆ’ ಪಾಪವಿಲ್ಲದವಳೆ ಎಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಸಾಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಇಂಥ ಅಶ್ಲೀಲಾರ್ಥ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದು.

ಸೀತೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಆಗತಾನೆ, ತಾನು ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಯಾದರೂ ಪತಿಗೆ ನಿಷ್ಠಳು, ಅವನ ಹಿತವೇ ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯವೆಂದಿದ್ದಾಳೆ—

ಪತಿಹಿಂಸೆ ದೇವತಾ ನಾರ್ಯಾಃ ಪತಿಬಿಂಧುಃ ಪತಿಗುರುಃ ।

ಪ್ರಾಣೈರಪಿ ಪ್ರಿಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ ಭರ್ತುಃ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಶೇಷತಃ ॥

ಇದು ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ 48ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ 18ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ 19ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ,

ನಿರೀಕ್ಷ ಮಾದೃ ಗಚ್ಛೆ ತ್ವಂ ಯತುಕಾಲಾತಿವರ್ತಿನೀಂ ।

ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಸೀತೆ. ಈ ಎರಡು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥವಾಗುವುದು ಸಂಭವನೀಯವೆ, ಸಮರ್ಥನೀಯವೆ ?

ಸೀತೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದೂ, ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಯಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಪತಿಗೆ ನಿಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೇಳಿ, ಒಡನೆ ‘ನಿರೀಕ್ಷಮಾದೃ’ ಎಂದು ಸೀತೆಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ನೋಡದೆ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕುರುಡರ ಅನೆಯ ಕಾಣ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ —

‘ಅನೆಯನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಕಂಡಾಗ ಕುರುಡರ ಕಾಣ್ಕೆಯಂತೆ ನಮಗೆ ಅನಿ ಕಂಬ (ಕಾಲು) ಮೊರ (ಕಿವಿ) ಗೋಡೆ (ಹೊಟ್ಟೆ)ಗಳಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.’

ಅಲ್ಲವೇ ?

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ‘ಋತು ಕಾಲಾತಿವರ್ತಿನಿ’ ಎಂದರೆ, ಮುಟ್ಟು ನಿಂತವಳೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಋತುಸ್ನಾತಾ’ ಎಂಬ ಪದ ಸರಿಯಾದುದು. ‘ಋತುಸ್ನಾತಳಾದ ಋತುಕಾಲಾನುರೋಧಿನಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂಗಮಾಡದವನು ಪಾಪಿ’ ಎಂದು ಭರತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (ಅಯೋ. 75-52)

ಋತುಕಾಲ ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರು ತ್ತದೆ—ಭರತನು ‘ಋತುಕಾಲ ಅನುರೋಧಿನಿ’ ‘ಋತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವಳು’ ಎಂದು ಋತುಸ್ನಾತಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಮುಟ್ಟು ನಿಂತವಳನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಅಂದರೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವಳು ಎಂದರ್ಥ. ಮುಟ್ಟಾದವಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಜೊತೆಗೆ ‘ಋತು ಸ್ನಾತಾ’ ‘ಮುಟ್ಟು ನಿಂತು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವಳು’ ಎನ್ನುವುದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವುದು.

‘ಋತುಮತಿಯಾದ ತಾಯಿ ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತ’ಗಳನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದೆ ಮಗುವಿನ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ’ (ಅಯೋ. 108-11) — ಇಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ‘ಋತುಮತಿ’ ಎಂದರೆ ಮುಟ್ಟಾದವಳಲ್ಲ, ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವಳು.

‘ಕಾಮಾರ್ಥಿಗಳಾದವರು ಹೆಂಗಸು ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ’ (ಬಾಲ. 48-18)—ಇಲ್ಲಿಯೂ ದೇವೇಂದ್ರ ಅಹಲೈಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಋತುಕಾಲವೆಂದರೆ ಮುಟ್ಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ ವಿರುದ್ಧವೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ದೇವೇಂದ್ರ.

ಮಹಾಭಾರತವೂ ಮುಟ್ಟುನಿಂತ ಹೆಂಗಸನ್ನೆ ಋತುಮತಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ—‘ನಿನ್ನ ಗುರುಪತ್ನಿ ಋತುಮತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗುರುವು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಋತು ವೃಥಾವಾಗದಂತೆ ಮಾಡು’ (ಆದಿ 3-86) ಇಲ್ಲಿಯೂ ಋತು ಎಂದರೆ ಗರ್ಭಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲವೆಂದೆ ಅರ್ಥ.

‘ಉತ್ತಂಕನು ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಗುರುಭ್ರಾತೃನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ.’

ಎನ್ನುವುದಂತೂ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಲೋಧಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಂಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—‘ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಅಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಾರೆ. ಅಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡೆಂದು ಗುರುಗಳು ನನಗೇನೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ.’ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಹೆಂಗಸರು ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೇಳಿರಬಹುದು ಎಂದು ಕೊಂಡು ಉತ್ತಂಕ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ!

‘ಋತುಮತಿಯಾದ ಕುಮಾರಿ ಮೂರುವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಕಾದು ಅನಂತರ ತನ್ನ ವಿವಾಹದ ಯತ್ನ ತಾನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು’ (ಮನು. 9.90) ಇಲ್ಲಿಯೂ ‘ಋತುಮತಿ’ ಎಂದರೆ ಗರ್ಭಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯಕಾಲದವಳು.

ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ, ‘ಋತು’ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳಿದೆ - ‘ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಋತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.’ (ಮನು. 3.46) ಇಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಲವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳ ಕಾಲವೆ ಋತು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಮನುಸ್ತುತಿ. ಕೇವಲ ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಲವಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಲವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ‘ಋತೌ ಭಾರ್ಯಾಮುಪೇ ಯಾತ್’ ‘ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪತ್ನಿಯ ಸಂಗ ಮಾಡಬೇಕು’ ಎಂಬ ವಿಧಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುವೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ‘ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಗ ಮಾಡಬೇಕು, ಸ್ವದಾರನಿರತನಾಗಬೇಕು.’

ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವವಳನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಋತುಮತಿ ಎಂದು ಕರೆದರೂ ಮುಟ್ಟು ನಿಂತವಳನ್ನು ‘ಋತುಸ್ನಾತ’ಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿ, ಋತು

ಕಾಲಾತಿ ಪರ್ತಿನಿ' ಎಂದಲ್ಲ. ಅವಳು ರಾಮಾಯಣ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಋತು ಕಾಲಾನುರೋಧಿನಿ' ಆಗುತ್ತಾಳೆ ಹೊರತು 'ಋತುಕಾಲಾತಿಪರ್ತಿನಿ' ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಳಿದಾಸನು 'ರಾಣಿ 'ಋತುಸ್ನಾತ'ಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆದು ಧರ್ಮಲೋಪ ಭಯದಿಂದ ದಿವೀಪನು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕಾಮಭೇನುವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವ ಹೋದನು' (ರಘು 1.76) ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಋತುಸ್ನಾತಳಾದ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಗ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಬಾಲಹತ್ಯೆ ಗೋಹತ್ಯೆಗಳ ಪಾಪ ತಗಲುವುದು' ಎಂದು ವರಾಶರ, ಮನು ಮುಂತಾದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮಹಾಸ್ವನ

ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆ ತನ್ನನ್ನು 'ಋತುಕಾಲಾತಿ ಪರ್ತಿನಿ' ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಹೋಗು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ನೋಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಾನು ತುಂಬಿದ ಗರ್ಭಿಣಿ. ಒಂದು ಶಿಶುವನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಸಲಹೆ ಅದನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೇ ನಾನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಈಗಲೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಲಾರೆ. ನಾಳೆ ಈ ಮಗುವನ್ನು ರಾಮನದಲ್ಲ ಎಂದು ಜನರಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಬೇಕು.'

ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಕಂಡು ದುಃಖ ಸಹಿಸದಾಯಿತು. 'ಅಮ್ಮ, ಸರ್ವಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆದರೂ ಜನ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಮನನ್ನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ, ಅವನ ಎರಡನೆ ಅಂತರಾತ್ಮದಂತಿರುವ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಜನ ನಂಬುವರೆ? ನಿನ್ನ ದೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವಿರುವುದನ್ನು ವೈದ್ಯನಂತೆ ನಾನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆ? ವೈದ್ಯನೂ ಕೂಡ ಪುರುಷರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸ ಕೂಡದೆಂದು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. (-ಚರಕಸಂಹಿತಾ ವಿಮಾನಸ್ಥಾನ) ರಾಮನಿಲ್ಲದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನಾನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುವುದೆಂತು ?

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು ಸೀತೆಯ ಹೃದಯವಿದ್ವಾವಕವಾದ

ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಸಹನೀಯವಾದ ವೇದನೆಯನ್ನು, ವಸ್ತುತಃ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸೀತೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಿಂದ ಹುಚ್ಚಳಂತಾಗಿ ಒಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಳುತ್ತಾನೆ.

ತನ್ನ ವ್ರತ, ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆತ ಅಳುತ್ತಿಲ್ಲ, ಪಾಪ ಭೀತಿಯಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ಎಂಥ ಸಾಹಸಕ್ಕೂ ಆತ ಸಿದ್ಧ. ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸ ವಿಧಿಸಿದನೆಂದು ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೊರಟಿದ್ದ ! (ಅಯೋ, 21-19) ಸೀತೆಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಸೀತೆ ಶೋಕದಿಂದ ಹುಚ್ಚಳಾದಂತಾಗಿ ಏನೋ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೇ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದರಿಂದೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾನೇಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸಂತ್ರೆಸುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ಕೇವಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾನಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಮಗನಂತಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬಿಡಲಾರದ ಸೀತೆ-ಇಬ್ಬರೂ ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಗಂಗೆಯ ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ಸೀತೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಬಳಿಕ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. (ಉ. 50-1)

ಏಕೆ ನಿಷ್ಕರವಾದ ವ್ರತ ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಮಸೀತೆಯರ ಜೊತೆಗೆ ವನವಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ರಾಮನಿಲ್ಲದ ವೇಳೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ತನಗೆ ಬರುವುದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಜಾರಿದರೂ

ಆಪಾಯವೆಂದು ಮನಗಂಡು ತಾನೇ ಎಚ್ಚರವಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಸೀತೆಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ, ವಂದನೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಾಣುವೆನೆಂದು ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಹೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಚರಕಸಂಹಿತೆ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮ ಹೇರಿದಂತೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಖರದೂಷಣಾದಿಪಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ! (ಅರ. 24-16) ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತೆ ವ್ರತ ತೊಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಣಕಿತೆಂದು ಆರೋಪಿಸುವುದು ನಿರಾಧಾರ.

ಸೀತೆ ತನ್ನನ್ನು 'ಋತುಕಾಲಾವರ್ತಿನಿ' ಎನ್ನದೆ 'ಗರ್ಭಿಣಿ' ಎಂದೇ ನೇರವಾಗಿ ಏಕೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ? ಎಂದರೆ, ಸೀತೆಗೆ ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ 'ತಾನನ್ನು ಪರಪುರುಷರಿಂದ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ' ಎನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ನಾನು ಈಗ 'ಋತು'ವನ್ನು ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ದಾಟಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದೇ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ರಾಮ ಎಂದು ರಾಮನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೇ ? ಅಥವಾ ತಾನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದುಕಿರಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೇ ? ಎಂದೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ತಾನು ಕೊರಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ರಾಮನನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. 'ನಾಳೆ ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ರಾಮ ಸ್ವೀಕರಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ' ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಸೀತೆಯದು ಆದ್ದರಿಂದ 'ನಾನೀಗಾಗಲೇ ಗರ್ಭಿಣಿ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಕಾಲ ನನಗೆ ಈ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಸವವಾಗುವವರೆಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನೀನಾದರೂ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ರಾಮನದೆಂದು ನಂಬು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಸೀತೆ.

ಒಂದು ಕೊನೆಯ ಅಸೆ

ಅಥವಾ ಋತು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲ. 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಈಗ ನಾನು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ದಾಟುವವರೆಗೂ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರ ಬಲ್ಲೆಯ ? ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಇದ್ದು ನನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿ ಹೋಗು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೆತ್ತು ತಾಯಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ದುಃಖ ಮರೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ವರೆಗೆ ನನಗೆ ಬಂಧುಗಳಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ನೀನಾದರೂ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ದುಃಖ ಹಗುರಾದೀತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಪ್ರಸವ ಹೇಗಾದೀತೋ ಎಂಬ ಆತಂಕದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಥ ಬಂಧುಗಳು ಬಳಿ ಇದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ಸೀತೆ.

ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳು ಹಿತೈಷಿಗಳು ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಹೆಣ್ಣಾದ ಸೀತೆ ಬಯಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಹಿಂದೆ ರಾಮನ ವಿರಹದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತ ಆಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ದಿನಗಳನ್ನೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆ, ಹನುಮಂತ ಬಂದಾಗ, ಒಂದು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದು ನೀನೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆ, ನನಗೂ ದುಃಖ ಹಗುರ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು (ಸುಂ. 39-20)

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಹೇಳಲು ತೋಚದೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟ. 'ಅತ್ತ ರಾಮ ಇತ್ತ ಸೀತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಯಾಗಿ ವಿರಹದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲಿ ? ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಇದೆ ಎಂದು ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳಾದರೂ ವಿರಹವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳು. ರಾಮ ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ತಾನೆ ದೂರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ನೊಂದು ಕೊಳ್ಳುವನೋ ! ಅವನನ್ನೆ ನಾನು ಸಂತೈಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೀತೆಯ ಬಳಿ ನಾನು ವಾಸ ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಮನಿಲ್ಲದಾಗ ನಾನು ಸೀತೆಯ ಬಳಿ ನಿಂತರೆ ಜನ ಏನೆಂದಾರು ? ಸ್ವತಃ ಸೀತೆಯೇ ಅಂಥಾ ಷಾಯಾ ಜಿಂಕೆಯ ಹಗರಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದ ಮಾತಾಡಿ

ದ್ದುಂಟು. ಅವಳ ವಾದದರ್ಶನ ಮಾರ್, ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧವೆಂದರೆ ಜನರಾದರೂ ಸಂಬಂಧವೇ ?' ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅಲೋಚಿಸಿ, ನುಡಿದ—'ಅಮ್ಮ, ಇದೇನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ ? ನನ್ನ ವ್ರತ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. ರಾಮನಿಲ್ಲದಾಗ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಪಾದ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವವ ನಾನು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟೆ ? ಅದು ಆಗದ ಮಾತು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾನುನಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸಾಯುವ ವರೆಗೂ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೇ ಇರುವವನು, ಅವನಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಾನೂ ಇಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸು.'

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸಮಸ್ಯಾರ ಮೂಡಿ ನದಿ ದಾಟಿ ಆಚೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆಗೆ ತಾನೀಗ ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಆಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆನಲ್ಲ ಎಂದು ಶೋಕ ಪರವಶನಾಗಿ ರಥವನ್ನೇ ರುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಯ ಒಂದು ಕೊಠೆಯೊಳೆಯೂ ಹೀಗೆ ವಿಫಲವಾಯಿತು !

ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಪವಿತ್ರ ಬಂಧಂತ್ಸ

'ಸೀತಾ ಎಂದರೆ ಉಳುವಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಗೆರೆ, ಹೀಗೆ ಸೀತೆ 'ಬಿತ್ತನೆ'ಗೆ ಕಾತರಳಾದ 'ನೆಲ.' ಆದರೆ ಇಡಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಈ 'ಬಿತ್ತನೆ'ಯಿಂದ ವಂಚಿತ ಕಾದ ಹೆಣ್ಣು 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ' ಎಂಬ ಪದ ಲಕ್ಷ್ಮ ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಒಂದುದು. ಲಕ್ಷ್ಮ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದರೆ ಗುರುತು ಗುರಿ ಜನನೇಂದ್ರಿಯ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣ ವಿಶೇಷದ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಗಂಡುಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅರ್ಹತೆಗಳಿವೆ, ನಿಸರ್ಗವೆ (ದಂಡಕಾರಣ್ಯ) ಅವರನ್ನು ಓ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಹಾ ಸೀತಾ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಸಾರುತ್ತದೆ.'

—ಇದೊಂದು ಬರಿಯ ನೀಚ ಕಲ್ಪನೆ, 'ಸೀತಾ' ಎಂದರೆ ಉಳುವಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಗೆರೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಸೀತೆ 'ಬಿತ್ತನೆ'ಗೆ ಕಾತರಳಾದ 'ನೆಲ'ವಾಗಿದ್ದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಗಿದುದಿಲ್ಲ. ಮುದ್ದಾದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಲವಕುಶರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಊರ್ವುಳಿ ಮೃಗಾಂಡವ ಶ್ರುತ

ಕೀರ್ತಿಯರಿಗೂ ಸೀತೆಯಂತೆಯೇ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ 'ಬಿತ್ತನೆ'ಯಿಂದ ಮಂಚಿತಳಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಪತಿಪ್ರೇಮ ತನ್ನಲ್ಲೊಂದೂ ಸೀತೆ ಇಡೀ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದಾಗಲೂ ಅಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಸೀತಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರು, ಅವಳು ಆಯೋನಿಜೆ, ದಿವ್ಯ ಸುಂದರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ಬಗ್ಗೆ ತಂದೆ ಜನಕನಿಗೆ ಚಿಂತೆ. ಮಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಭಯ. ಬಡವನಿಗೆ ಹಣ ಕಳೆದು ಹೋದರೆ ಅಗುವಂತಹ ದುಃಖ (ಅಯೋ. 118-34) ಆದರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡದಿರಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯಿಂದ ಜನಕನಿಗೆ ಚಿಂತೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು ಹೊರತು ಸೀತೆಗೆ 'ತಾನು ತಂದೆಗೆ ಭಾರವಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಆನಿಸಿದಂತೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗಂಡುಗಳು ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ತಾನೆ, ಆಕೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಭಾರವಾಗುತ್ತಾಳೆ? ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ನರನನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಚಿಂತೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ. ಅದು ಸೀತೆಗೆ ಅಭಿಮಾನಾಸ್ಪದವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಬೇಕು. 'ಭಾರ' ಆದೇನೆಂದು ಆಕೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಲಾರಳು.

ಹೀಗೆ 'ಸೀತೆ' ಎಂದರೆ ಆಯೋನಿಜೆಯಾದ ದಿವ್ಯ ಸುಂದರಿ. ಅಂಥವಳಿಗೆ 'ರಾಮಾ' ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ಮೋಹಕನಾದುದರಿಂದ 'ರಾಮ'ನೆ ಯೋಗ್ಯ ವರ. ಅವರ ಜೋಡಿ ಅನುರೂಪವಾದುದು, ಹೊರತು, ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರದ್ದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ' ಎಂದರೆ ಸೀತಾ ರಾಮರ ಸೇವೆಗಾಗಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಸಂಪತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದವನು. (ಲಕ್ಷ್ಮೀ + ನ = ಲಕ್ಷ್ಮಣ. 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಅಚ್ಚ' ಎಂಬ ಪಾಮಾದಿ ಗಣಸೂತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ನ' ಪ್ರತ್ಯಯ, ಈಕಾರಕ್ಕೆ ಅಕಾರಾದೇಶ, ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣಕಾರಾದೇಶ. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಶಬ್ದ ಉಂಟಾಗಿದೆ. 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಅಂದರೆ ಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳವನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ)

‘ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಂಪನ್ನ’ (ಬಾಲ. 18.30) ಎಂದು ಪಾಲ್ವೀ ಕಿಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಯುವರಾಜ ಪದವಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನ ಕಾಯಕದವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸೀತಾ ರಾಮರ ಸೇವೆಯೇ ಸಂಪತ್ತು. ಅವರ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ದಾಸನಾದವ (ಕಿ.4-12) ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸದಾ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಿದ್ದೆಗೆಡುತ್ತ ನಿಂತ (ಅಯೋ. 51-9) ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಆತ ಸರ್ವ ನಿಧಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಕಾಪಾಡಿದ.

ಸೀತೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನಿಧಿಯಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾವಿನಂತೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸೀತೆ ಜನಕನಿಗೆ ದೊರಕಿದುದು ದೊಡ್ಡ ನಿಧಿ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಆಯಿತೆಂದೂ ಬಳಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಆಯಿತೆಂದೂ ಅವಳಿ ಅನಸೂಯೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. (ಅಯೋ. 118-32) ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತೂ ಸೀತಾ ರಾಮರಿಗೆ ಯಾರೇ ವಿರೋಧ ಮಾಡಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ವದಂತೆ ರೋಷದಿಂದ ಫೂತ್ಕರಿಸುವವನೆಂದು ರಾಮಾಯಣದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಕ್ಕೆ ನಿಧಿಯಿಂದೇನಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅದನ್ನೋಡಿಸಿ ನಿಧಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ರಾವಣ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ ಮೋಸದಿಂದ ಮಾರೀಚನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಸೀತೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ, ಸರ್ವನಾಶ ಹೊಂದಿದ, ಮಣ್ಣಿನ ಮಗಳು ಸೀತೆಗೆ ಹುತ್ತದೊಳಗಿನ ಹಾವಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ರಕ್ಷಣೆ ಸಹಜ. ‘ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ’ ಎಂಬ ನಿಸರ್ಗದ ಕೂಗೂ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ?

ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಸೀತೆ, ಪತಿನಿಷ್ಠೆಯ ರೂಪಗೊಂಡು ಬಂದವಳು ಸೀತೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ರಾಮ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೂ ‘ಪತಿಯೇ ನಾರಿಗೆ ವೇವತೆ, ಅವನ ಹಿತವೇ ಆಕೆಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯ’ ಎನ್ನುತ್ತ ರಾಮನನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ದೂಷಿಸದೆ ದೂರ

ನಿಂತವಳು ಸೀತೆ. ಬಳಿಕ ಮುದ್ದಾದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಬೆಳೆಸಿ ಅವರಿಂದ ರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿ ನಲಿದ ಸಾಧ್ವಿ ಸೀತೆ.

ಸೀತೆಗೆ ರಾಮ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಆಕೆ ತನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಶೀಲವನ್ನೂ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ಅಗಲುತ್ತಾಳೆ. ವಿವಾಹ ವಿಘ್ನೇದಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ವಿವಾಹ ವಿಘ್ನದಕ್ಕೆ ಆ ಮಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯ ಭೂಮಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ದೈವಂ ಹಿ ಪತಿಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ (ಉ 95-10) ಎಂಬ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಋಷಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ತವರಿಗೆ ಬಂದ ಮಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

—ಈ ಮಾತು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರ. ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ ಅದುವೆ ವಿವಾಹ ವಿಘ್ನೇದ, ಇನ್ನು ಸೀತೆ ಬೇರೆ ವಿವಾಹ ವಿಘ್ನೇದವಾಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ?

'ದೈವತಂ ಹಿ ಪತಿಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ' ಎಂಬುದನ್ನು 'ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಶೀಲವಾದರೂ ಏನಿದ್ದೀತು ?'

ತನಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಕಾರಿವೆ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಿಯಕರನತ್ತ, ವಾಲುವುದು ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದೈಹಿಕವಾದ ಕಾಮದ ಆಯಾಮವಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಮನೆ ಪ್ರೇಮದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯೆ'

ಎನ್ನುತ್ತ ಸೀತೆ ರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬಯಸಿದುದೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಶುದ್ಧತೆ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಸೀತೆ ಏನೆಂದು ಶಪಥ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಮನೋವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಮನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಶಪಥ ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ? 'ಮನೋವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದೆ ಶಪಥ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ ? ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ ! 'ರಾವಣನ ಅನುಗ್ರಹ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೂ

ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅನಂದಿಸಿದವಳಲ್ಲವೇ ? 'ಮಾಯಾ ಜಂಕೆಯಾಗಿ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಮಾರೀಚನನ್ನೂ ಪ್ರೇಮಿಸಿದವಳಲ್ಲವೇ ? ಆದರೆ ಗಂಡಿನ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತಿರುಗುವ ಶೂರ್ಪಣಖಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಸೀತೆ ಎಂಥ ಪತಿವ್ರತೆ ಎಂಬುದು. 'ಸೀತೆ ರಾಮನ ಪ್ರೀತಿಯ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ. ಸದಾ ಪತಿಯ ಪ್ರಿಯ ಹಿತದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳಾದವಳು' (ಅರ. 34-15) ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥ ಸೀತೆ 'ದೈವತಂ ಹಿ ಪತಿಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ' ಎಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿಯಾಳೆ ? ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವಳಾದರೆ ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಗೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಶಪಥ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಅವಳ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕುಂದಲ್ಲವೇ ? ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನ ಮೊದಲೆ ಆಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ತವರಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಶೋಷಣೆಗೈದ ಪತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ ತಲೆ ಬಾಗುವ ದೈನ್ಯವೇಕೆ ತೋರಿದಳು ?

'ಸೀತೆ ಸತೀತ್ವವನ್ನು ರುಜುವಾತುಪಡಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ'

ಎಂದರೂ ಸತೀತ್ವವೆಂದರೇ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

'ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸೀತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡು ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸೀತೆ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತಾನು ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧರ್ಮ ಚ್ಯುತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳಿಗಿದೆ'

—ಎನ್ನುವುದಂತೂ ಸೀತೆಯ ಮಾತಿಗೇ ವಿರುದ್ಧ. 'ಹಿರಿಯರು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಅವಳು ಅವನ ಪತ್ನಿಯೆ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ (ಅಯೋ. 29-18) ಎನ್ನುವವಳು ಸೀತೆ. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದುವೆ ಸತೀತ್ವ. ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನವೆಂಬ ಪದ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಶೂನ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಬಯಸಿ ಸತೀತ್ವವನ್ನು ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸ ಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದು ಇದ್ದರೆ ತಾನೆ ?

ಪತಿ ಮೃತನಾದಾಗ, ಮಕ್ಕಳಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮೈದುನನನ್ನು ಕೂಡಬಹುದು. (ಇದೂ ಕಲಿಯುಗದ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.) ಪತಿ ಜೀವಂತನಿದ್ದು ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಯಾದವಳು ಮೈದುನನನ್ನೂ ಕೂಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಂಧುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಮತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ

ರಾಮ ಸೀತೆಗೆ 'ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡು' ಎಂದಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೇರಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡು ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಅರ್ಥ.

ಹಾಗಾದರೆ ರಾಮನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಬರದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮ ಮಾತುಗಾರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ 'ವದಂತಾಂ ವರ' ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬಿಡುಮ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಹನುಮಂತನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಗೇನವಾಗ ರಾಮ ಮೆಚ್ಚಿದ ಗುಣಗುಣಿ ಅಸಂದಿಗ್ಧತೆಯೂ ಒಂದು. 'ಕುರು ಬುದ್ಧಿಂ' 'ನಿವೇರಯ ಮನಃ' ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ವದನಗಳನ್ನೇಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ?

'ಕಶ್ಚಿತ್ಕಾಂತಾ' ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಒಣತೂ ಸಂದಿಗ್ಧವೆ. ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಬೇಕು ರಾಮ ಮೊದಲಿಗೇ ಬೇಕಿದ್ದಾನೆ 'ವರಗೃಹ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಯಾವ ತೇಜಸ್ವಿ ಪುರುಷ ತಿರುಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯಾನು? (ಯು. 115-19) ಇಂಥ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೊಪ್ಪದ 'ತೇಜಸ್ವಿ' ಪುರುಷರು ಪರಿತ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಪರರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೊಪ್ಪುವರೆ? ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡು ಎಂದರೆ ಅದು ಸಂಭವನೀಯವೇ? ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ನೀನೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗು. ಇಗೊ, ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿವೆ' ಎಂದು ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿದ್ದ, ರಾಮ. (ಯು. 115-18) ಯಾರಾದರೂ ನಿನಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಾರು ಎಂದೆ ಅರ್ಥ. ಯಾರು ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತ ರತ್ನುಘ್ನ ಸುಗ್ರೀವ ವಿಭೀಷಣರಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ರಾಮ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಮೈದುನನನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡಬಹುದೆಂದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ರಾಮನಿದ್ದಾನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸುಗ್ರೀವ ವಿಭೀಷಣರನ್ನೂ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಆಶ್ರಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಸುಗ್ರೀವ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದುದು ಅಣ್ಣಸತ್ತಾಗ, ಸೀತೆಗೆ ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೆ ಶಪಥ ಮಾಡಿ ಭೂಪ್ರವೇಶವೇಕೆ ಮಾಡಿದಳು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜ. ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳ

ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿರಬೇಕು, ನಿಷ್ಕಾರಣ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸಿದರೆಂದು. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ರಾಮನೂ ಮಹಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಕೈಗೊಂಡ.

ವಸ್ತುತಃ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಾನು ಪತಿ ದೇವನಿಗೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖ ನೀಡಿ ಇಬ್ಬರು ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿ ರಾಮನಿಗಿತ್ತು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರೈಸಿರುತ್ತೇನೆ ತನಗೂ ರಾಮನಿಗೂ ಬಂದ ಅಪವಾದವನ್ನೂ ಶಪಥದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಸಂತ್ಯಕ್ತಿ ಯಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಣುಗೆ ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ನಡೆದಳೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಇದಿರುಗೊಳ್ಳಲೆಂದೆ ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಳು ಸೀತೆ. 'ದೈವತಂ ಹಿ ಪತಿಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ' ಎಂಬ ಋಷಿವಾಣಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ, ಆಕೆ ಭಾರತದ ಆದರ್ಶನಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಿನಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಪಟದ ರಾಮಾಯಣ

'ಪಟವನ ಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ 'ಲವಕುಶರ ಕಾಳಗ'ದ ಪಟದ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ದಣಿದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮನಿಗೆ ದುಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ಇತ್ತ ಶೂರ್ಪಣಖಿ ಕೊರವಿಯಾಗಿ ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅನ್ನವಸ್ತ್ರ ಹೊನ್ನು ಹಣಿ ಒಲ್ಲದೆ ರಾಮನ ಪಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೀತೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆಸಿ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿಸಿದಳು. 'ಎಂವೆಂದಿಗು ಅಳಿಯದಿರು, ಕಿರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದೇವ ಹೊಡೆದರೆ ಮಡಿ' ಎಂದು. ಕೊರವಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಪಟ ಕುಣಿಯ ತೊಡಗಿತು 'ಯಾರಿಗೂ ಅಸುಗೊಳ್ಳದೆ ಕುಣಿಯಿತು' 'ಇಂದಿನ ವಿಧಿಯನೆ ಕಳೆಯಲಾರೆನೆಂದು ಬಂದೂರಗಿದಳು ಮಂಚದಲೆ. ಛಂದಾಗಿ ಸೀತೆಯ ಮುಸುಕಿನಲಿ ಆ ಪಟ ಬಂದೆರಿಗಿತು ತೋಳ ಎಡೆಗೆ.' ಸೀತೆ ಅದನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದಳು. ಬೇಟೆಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಮ ಕಂಪು ಕೋಪಿಸಿದ. ಒಡನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪಟವನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕಿದ. ಅದಕ್ಕೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಮ, ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಬಾರೆಂದು ವಿಧಿಸಿ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಜಾನಕಿಯೊಡನೆ ವನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಲು ದೇವತೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಬಂದರು. ಕೊಲ್ಲುವ. ಗುರುತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಯ್ದು 'ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೊಂದು

ಬಂದನೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಂದಾಗಿ ರಾಮನಿಗೆ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. 'ಸಿಟ್ಟಿನ ಪೇಳಿಗೆ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದರೆ ಅಣ್ಣ ಶಾಂತವೇಳಿಗೆ ಹತ್ತುವುದು' ಎಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಈ ಪಟದ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ರಾವಣನ ದೇಹದೊಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಸವಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಚಿತ್ರಾನುಭವವನ್ನು ನಿಜಗೊಳಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವಕ್ಕೆ ಜೀವದಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಳಿಯದಂತೆ, ಆದರೆ ಕಿರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವ ಹೊಡೆದರೆ ಮಡಿಯು ವಂತೆ. ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮನದನ್ನೇ ಸಾವನ್ನು ರಾಮನಿಂದ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಇಂಗಿತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಮನದನ್ನೇ ನಾಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾವಣನ ಸಾವು ಆಗುವುದಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆಗಲಿ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪಟವು ಕುಡಿದು ಭಂದಾಗಿ ಸೀರೆಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸೀತೆಯ ತೋಳ ಎಡೆಗೆ ಬಂದೆರಗುವುದೂ ಸೀತಾ ರಾವಣರ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಮಲಗುವುದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬಚ್ಚಿಡುವಿಕೆ ಈ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರವ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ—

ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ನ್ಯಾಯವಾದುದಲ್ಲ. ಗಿರಿಯಮ್ಮ ಹರಿದಾಸ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಓರ್ವ ಭಕ್ತಿ, ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ವಿಪರೀತಾರ್ಥ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ವಿಡಂಬನೆಯೆ ಸರಿ.

ಕೊರವಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆದರೆ ಅದು ಇಂಥ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ, ಅನರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾದೀತೆಂದು ಸೀತೆ ಎಣಿಸಿರಲಾರಳು. 'ಇಂದಿನ ವಿಧಿಯನೆ ಕಳೆಯಲಾರೆನೆ' ಎಂದು ಹತಾಶಳಾಗಿ ಮಂಜೆದಲ್ಲಿ ಬಂದೊರಗಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪಟವು 'ಭಂದಾಗಿ ಸೀರೆಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತೋಳ ಎಡೆಗೆ ಬಂದೆರಗ' ಬೇಕೆ! ಎಂಥವರಿಗೂ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಅನಿಸದಿರದು. ಇಂಥ ಗಂಭೀರವನ್ನೇ ವೇಶವನ್ನು ಪ್ರಣಯ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಂದು ಬಗೆಯುವುದು ಸಹೃದಯತೆ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ,

ಗಂಭೀರ ಶೋಕ ಕರುಣೆಗಳೆ ನಡುವೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಮನಿಗೆ 'ಸಿಟ್ಟಿನ ಪೇಳಿಗೆ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದರೆ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗಿರಿಯಮ್ಮ ಎಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಳು ಎಂದು ಊಹಿಸ

ಬಹು. ಅವರಿಂದಲೇ ಅಕೆ ಪಟದ ಕುಣಿತ, ಸೀರೆಯ ಮುಸುಕಿನಾಟ, ಪಟ ವಸ್ತ್ರ ಪಾಸಿಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಬಚ್ಚಿಡುವ ಯತ್ನ ಮುಂತಾದ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣೆದು ರಾಮಾಯಣ ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ, ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ 'ರಾವಣಾಯಣ'ವಾದೀತೆಂದು ಅಕೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಆಲೋಚಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಹೃದಯರು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು — ಕೊರವೆ ನಿಜದಲ್ಲಿ ದೂರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸೀತೆ ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ರಾಮ ಕೊಂದ ರಾಕ್ಷಸ ಸಾವಾಸ್ಯನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ, ಅವನ ಆಕಾರವನ್ನು ಕೊರವಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಒಪ್ಪಿದಳು. ರಾವಣ ತನ್ನ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಾಶ ತಂದುಕೊಡನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಲೇ ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಆತ ತಿರುಗಿ ಜೀವಂತನಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಏನಾದರೂ ಕಂಡೀತೆ ಎಂದು ನೋಡಿದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರಪಟಕ್ಕೆ ಜೀವದಾಸ ಮಾಡಲೂ ಒಪ್ಪಿದಳು, ಸ್ವಭಾವ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗದೆ ಪಟದ ರಾವಣ ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಕುಣಿಯ ತೊಡಗಿದರೆ ರಾಮನೇನಾದರೂ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಕುಣಿಯುವ ಪಟವನ್ನು ಕಂಡರೆ, 'ಎಂಥ ಅನುಚಿತವಾದ ಆಟ !' ಎಂದು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪಟವನ್ನು ಹರಿಯಲು ಮುಂದಾಗದಿದ್ದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋದೀತು. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಕಂಡು ತಡೆಯದೆ ಪಟವನ್ನು ಹರಿಯಲು ಮುಂದೆ ಬರುವವ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆ ಎಂದುಕೊಂಡು 'ಕಿರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವ ಹೊಡೆದರೆ ಮಡಿ' ಎಂದಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಸೀತೆ ಅಂದು ಕೊಂಡಂತೇ ಆಯಿತು,

ರಾಮನಿಗೆ ಕೋಪ, ಸೀತೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನು ಬಯಸಿದಳೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಲೋಕಾಪವಾದದಿಂದ ತಾನು ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಅಕೆ ಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವಾಗ ಅವಳೂ ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನ ನೋಡಿದರೆ ನಗುವಂಥ ವಿನೋದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಸಮಾಧಾನ ದಿಂದ. ಜನ ಏನು ಹೇಳಿತು, ಅದನ್ನು ರಾಮ ಹೇಳಿದ.

ಶಿಶ್ವೇದಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನೆನ್ನಲು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ,

ರಾಮನು ಸಿಟ್ಟಿನ ವೇಳೆಗೆ 'ಮೂಗು ಕೊಯ್ದು ಕೊಂಡು'ದುದು ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗವೇ ಹೊರತು ಶಿರಶ್ಚೇದದಾಜ್ಞೆಯಲ್ಲ. ಕೋಪದ ಭರದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಶಾಂತನಾದಾಗ ತಿರುಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುವುದೇ ? ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಅವನಿಗೆ ನಿನ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯದು. ಲೋಕಾಪವಾದ ಭಯದಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಅಂಶವನ್ನು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, 'ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕೊರಗುವುದು ಬೇಡ' ಎಂದು.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಿರಶ್ಚೇದದಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ರಾಮ ನೀಡಿದನೆಂದರೂ. ರಾಮನಿಗೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ನಾಯಿತೆಂದು ಮೊದಲೆ ಜ್ಞೇಯವಾದರಿದೆ. ಇದ್ದೆಲ್ಲ ಆ ದುಃಸ್ವಪ್ನವೆ ಸರಿ. ಸೀತೆ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಪ್ನ ರಾಮನಿಗೆ. ಸ್ವಪ್ನ ಹೀಗೇ ಹಾಗೇ ಕಾಣಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ವಸ್ತುತಃ ; ಕನಸಿನಲ್ಲೂ, ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಚಿತ್ರ ಬರೆದಂತೆ ಕಂಡರೆ ನಾವು ಅನುಮಾನ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರ ಲೇಖನ ಚಿತ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದುಂಟು. ಭವಭೂತಿಯ ಉತ್ತರರಾಮ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ರಾಮನ ಎದೆಗೆ ಒರಗಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋದಂತೆ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅಸಾಧಾರಣ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರಾಮನ ಅದ್ಭುತ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಕ್ಕಿ ರಾವಣನೆಂದು ಪೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬರೆದು ಕೊರವಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ಸೀತೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮ ತಾನು ಸೀತೆಯ ಶಿರಶ್ಚೇದಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ಅದನ್ನು ತಡೆದಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡುದು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವೆ ಆಗಿದೆ. 'ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಶಿರಶ್ಚೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. ಅದನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಂದೂ ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರರು. ಏಕೆಂದರೆ ಸೀತೆ ಪವಿತ್ರಳು. ಈ ಹಿಂದೆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ದೇವತೆಗಳು ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಡೆದುದುಂಟು (ಯು, 11, -9)' ಎಂದು ರಾಮ ಸದಾ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಪಾಠಿಗಳಾದ ಪಟ್ಟಣಿಗರು ಅಡಿದ ಮಾತಿಗೆ (ಉ. 43-11)

ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿರಶ್ಚೇದದ ಯತ್ನ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳು ಅದನ್ನು ತಡೆದುದು ಆತನಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದುವು.

ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಅನುಮಾನ ಅಸಮಾಧಾನಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದುದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಲವಕುಶರನ್ನು ಹಡೆದಾಗ ಶತ್ರುಘ್ನ ಕಂಡು 'ಮಾತೆ'ಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವುದು (ಉ. 66-12) ಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣದ ಅಂತರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮ ಬರೆದಳೆನ್ನುವುದೆ ಸಂಬಲರ್ಹವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಇದೇನೂ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲವಲ್ಲ! ಇದು ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ದಶರಥ ಜಾತಕದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದೊಂದು ವಿಡಂಬನೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ

'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಎರಡು ಬಗೆಯದು. ಒಂದು, ಜಾತಿ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ; ಎರಡು, ಲಿಂಗ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ. ಜಾತಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಲಿಂಗ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ. ಹೆಣ್ಣು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಕ್ಲುಪ್ತ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳು. ಅವಳು ಮೈನರತಾಗ, ಪ್ರತಿತಿಂಗಳೂ ಮುಟ್ಟಾದಾಗ. ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಹೆತ್ತಾಗ, ವಿಧವೆಯಾದಾಗ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳು. ವಿಧವೆಯಾದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಮಡಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನೋಡಲು ಅಮಂಗಳಿಯೂ, ಅವಶಕನಳೂ ದುರ್ದಶೆ ತರುವವಳೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿಜನರಿಗಿಂತಲೂ 'ಅದೃಶ್ಯ'ಳು. ಆದರೆ ಈ ಮೈಲಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗಿಂತಲೂ ಘೋರವಾದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಿಂಗಭೇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ಲೈಂಗಿಕತೆ ಕಾಮಪ್ರಚೋದನೆಯ ಭಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ಜೀವನ

ದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟದಿರುವಿಕೆ. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾರ. ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಅಕ್ಕರೆಯ ಮುಟ್ಟುವ ತಟ್ಟುವ ಸಹಜ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣು ಅಸ್ವಶ್ಶಗಳು. ಗಂಡಸರಲ್ಲಾದರೂ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಳಿಯುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮನೋವಿಕಾರವೆನ್ನಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಪುರುಷನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿ, ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, 'ಪತ್ನಿ' 'ಪತಿ' ನಯತಿ' ಅಂದರೆ, ತನ್ನ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ, ಪತಿಯನ್ನು ಆತ ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ಟನಾಗಿ ನರಕಭಾಗಿಯಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ಹಾವಾಡಿದರೂ ಬಿಲದೊಳಗಿನ ಸರ್ಪವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯುವಂತೆ, ತನ್ನೊಡನೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವವಳು, ಸತಿಸಾವಿತ್ರಿಯಂತೆ, ಭಾರತದ ಆದರ್ಶ 'ಪತ್ನಿ' -

ವ್ಯಾಲಿ ಗ್ರಾಹೀ ಯಥಾ ವ್ಯಾಲಿ ಬಲಾದುದ್ದರತೇ ಬಿಲಾತ್
ಏವಮುತ್ಕೃಷ್ಟ ದೂತೇಭ್ಯಃ ಪತಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ವ್ರಜೇತ್ ಸತೀ-

ಸ್ಕಾಂದ.

'ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ'ಯನ್ನು ಅಸ್ವಶ್ಶಳೆಂದು ದೂರವಿಟ್ಟರೆ ಪತಿಗೆ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮರೂಪವಾದ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ. ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರೂ ಅವಳ ಸ್ವರ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಜೊತೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. (ಉ. 91-25)

ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಅಸ್ವಶ್ಶಳೆ ?

ಸ್ತ್ರೀ ಮೈನೆರೆತಾಗ ಪ್ರತಿತಿಗಳು ಮುಟ್ಟಾದಾಗ ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಹೆತ್ತಾಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅವಳ ದೈಹಿಕ ಧರ್ಮ ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ಅಸ್ವಶ್ಶ'ಗಳನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಮುಟ್ಟಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗ

ದಷ್ಟು ಬಾಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಧೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಶರೀರ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಯಾವ ಜವಾಬುದಾರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಮಲಗಲು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಬೇಕು. ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಜನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದೆ.

ವಸ್ತುತಃ ಪ್ರೌಢ ಶೇಕರಂಥ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರೇ ಅನ್ನುವಂತೆ ಮುಟ್ಟಾದ ಹೆಣ್ಣಿನ ದೇಹ ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ಯುಪಸ್' ಎಂಬ ಜಾತಿಯ ವಿಷವೃಕ್ಷದಂತೆ. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಮಾರಕಪಾದ ವಿಷಕೀಟಾಣುಗಳನ್ನು ರೋಮರುದ್ರಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಮುಟ್ಟಾದವರಿಗೆ ಹೂವಣ್ಣುಗಳ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕಾಯಿ ಉದುರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕೀಟಗಳು ಗಿಡಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಗ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಬೇಕು. ಆಯುರ್ವೇದ 'ಅತ್ತಾಯಾಸಾನ್ ಪರಿಹರೇತ್' ಮುಟ್ಟಾದ ಹೆಣ್ಣು ಅತಿಯಾದ ಆಯಾಸದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೇಕು ಎಂಬುದೂ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ 'ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಚಾಪ್ಯುದಕೃಯಾ' ಮುಟ್ಟಾದವಳು ಮುಟ್ಟಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣಕೂಡದು ಎಂಬುದೂ ಅರ್ಥಹೀನವಲ್ಲ.

ಪ್ರಸವಕಾಲದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸವ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವಳ ಬಂಧುಗಳಿಗೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೂರ ಇಟ್ಟಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಂಧುಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೀತೆ ಲವಕುಶರನ್ನು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತಾಗ ಶತ್ರುಘ್ನ ಕೇಳಿ ಒಡನೆ ಆ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡು 'ಮಾತೆ!' ಎನ್ನುತ್ತ ಅಭಿನಂದಿಸಿದನಂತೆ. (ಉ. 66-12)

ವಿಧವೆ ಅಮಂಗಳಲಿಯೇ ?

ವಿಧವೆಯಾದವಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳೆನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ವಿಧವೆಗೆ ಅವಳ ಮಡಿ ಪ್ರಪಂಚ ಇತರರನ್ನೆ ಅವಳಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ವಸ್ತುತಃ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಡಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಕೆ ನೋಡಲು ಅಮಂಗಳಿ ಎನ್ನುವುದೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಂಪರೆಗೆ ವಿರುದ್ಧ.

ಏವಂ ಚರ್ಯಾಪರಾ ನಿತ್ಯಂ ವಿಧವಾಪಿ ಶುಭಾ ಮತಾ-ಸ್ಕಾಂ

‘ವಿಧವೆ ತನ್ನ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ತಾನಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯೂ ಸುಮಂಗಳಿಯೇ’ ಅಗಲಿದ ಗಂಡನನ್ನೆ ನೆನೆಯುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾದ ವಿಧವೆ ಗಂಗೆಗೆ ಸಮಾನಳು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರಮಾದೇವಿಯಂತೆ ಪೂಜ್ಯಳು ಎಂದೆಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳು ಸಾರುತ್ತಿವೆ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳಿದರು -

‘ನಿಜವಾದ ಹಿಂದೂ ವಿಧವೆ, ಅಮೋಘ ನಿಧಿ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮಾನವತೆಗೆ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಕಾಣಿಕೆ ಆಕೆ.’

‘ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಅಕ್ಕರೆಯ ಮುಟ್ಟುವ ತಟ್ಟುವ ಸಹಜಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳು’ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನೂ ಗಾಂಧೀಜಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದರು-

‘ಶರೀರ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದ್ದು ಶುದ್ಧಪ್ರೇಮವಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಶುದ್ಧಪ್ರೇಮ ವೆಂದರೇನೋ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ.’

ಶರೀರ ಸ್ಪರ್ಶ ಅಷ್ಟೇನೂ ನಿರಪಾಯದ್ದಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ‘ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೆಲವು ಪುರುಷರು ಕಾಮೋದ್ರೇಕ ಹೊಂದುವುದುಂಟು. ಹಾಗೇ ಪುರುಷರ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರು ಕಾಮೋದ್ರೇಕ ಹೊಂದುವುದುಂಟು.’

ಬಲವಾನಂದಿಯ ಗ್ರಾಮೋ ವಿದ್ವಾಂಸಮುಖಿ ಕರ್ಷತಿ-ಭಗವದ್ಗೀತೆ.

ಎಂಥ ಏವೇಕಿಗಳೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶರೀರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಪರಪುರುಷರನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ

ರನ್ನಾಗಿಸಿದುದು ಅವ್ಯವಹಾರಿಕವೆಂದರೆ ಅತ್ಯವಂಜನೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಸ್ವಲ್ಪ ಶೃತೆಯನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾರವೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

‘ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪ’ ಎನ್ನಕೂಡದಪ್ಪ !

‘ನಾವು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಾಯಿ ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಾಯ್ತನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಸೋಂಕು ಇರಲಾರದು ಎನ್ನುವ ಮಹಾಭ್ರಮೆ’

—ಹೀಗೆನ್ನುವುದೆ ಮಹಾಭ್ರಮೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಾಯ್ತನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಸೋಂಕಿನ ಪರಿಹಾರವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಗಂಡನ್ನು ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ, ಎಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕರೆಯುವಾಗಲೂ ಲೈಂಗಿಕ ಕುತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಉದ್ದೇಶವೇ ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡೂ ಅಸ್ವಲ್ಪಶ್ಯನೆ ! ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಭೀತಿಯೇ ? ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗಿಗೆ ಜಗತ್ತೆ ಹಳದಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆ ಇರಬಹುದು ! ವಸ್ತುತಃ ‘ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳು’ ಎನ್ನುವಾಗ ‘ಮಗಳು’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ‘ಬಾಮ್ಮ, ಬಾರಪ್ಪ, ಬಾಅಣ್ಣ’ ಎಂದಾಗೆಲ್ಲ ಈ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಅಣ್ಣಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದವು. ಕೇವಲ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರ ಗೌರವ ಸೂಚಕಗಳು.

‘ಹೆಣ್ಣು ತಾಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಪ್ರಬುದ್ಧ, ಗಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಶಿಶುವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತನಾದ ಅಬಲ’

—ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ‘ಗಂಡು ಅಪ್ಪನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಬುದ್ಧ, ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತಳಾದ ಅಬಲೆ’ ಎಂದೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ?

‘ಆರ್ಯರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಲೈಂಗಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಹೆಂಡತಿ. ಗಂಡಾದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಪಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವ ಗಂಡು’.

—ಈ ಮಾತು ಗಂಡುಗಳನ್ನು ಫಾದರ್ ಎಂದೂ ಜೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಿಸ್ತರ್ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವಲಾಪ ಮಾಡುವುದ್ದು.

‘ತಾಯಿಯ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೈರೋಹಿತನು ಮಗನಾದವನಿಂದ ‘ದೇ ತಾಯೇ, ನಾನು ಶಿಶುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸ್ತನಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತಿಳಿದುದೆ ನಿನ್ನ ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಮರ್ದನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅರಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂಬರ್ಥದ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಎಂಬ ತಾಯ್ಗೃಹತನ’

—ಈ ಮಾತು ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು, ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾಯನ್ನು ಸಂಯೋಧಿ ಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ ಅಂಶವೂ ಅಲ್ಲ. ‘ಅರಿಯದೆ’ ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ಅನುವಾದ, ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರ. ಆ ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ—

ಯದಾಪಿವೇಷ ಮಾತರಂ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರಮುದಿತೋ ಧಯನ್ |

ಏತತ್ತದಗ್ನೇ ಅನ್ಯಣೋ ಭವಾಮೃಹತೌ ಪಿತರೌ ||

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ‘ನಾನು ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದಾಗ ತಾಯನ್ನು ಪೀಡಿಸಿ ಸ್ತನಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆ ಋಣ ತೀರಲಿ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂಸೆ ಆದಂತಾಗದಿರಲಿ’. ಇಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಪಾಪದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೇ ಇಲ್ಲ. ‘ಈ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಾನು ಪರಲೋಕ ಕಾರಣ ನಾಗಿ ಅವರ ಋಣದಿಂದ ತಾನು ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಅಪರಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಹಿಂಸೆಗೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಸಿಗಲಿ ಎಂಬಾಸೆ ಇದೆ.

ಮನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ‘ಗಂಡಸು ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಗಾಗಲಿ ಸೋದರಿಯ, ಮಗಳ ಜೊತೆಗಾಗಲಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು’ ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲೈಂಗಿಕವಿಕಾರದ ಅಪಾಯ ಉಂಟು. ತಾಯ್ಗೃಹತನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಉಂಟಾದೀತು. ಇದು ಬೇರೆ. ಶಿಶುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟೆನ್ನಲಾದ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಬೇರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

‘ಅನಸೂಯೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಿಶುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಯೆ ನನ್ನಳಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ‘ವರ’ ಪ್ರಸಾದ ಪಡೆದುದು ತಾಯ್ಗಂಡತನ’

ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಶಕ್ತಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಆಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಮಕ್ಕಳ ‘ವರ’ ಪ್ರಸಾದ ತಾಯ್ಗಂಡತನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅತ್ರಿಮುನಿಯಿಂದಲೇ ಅವಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ವರ ನೀಡಿದ್ದರು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು.

ಹೆಣ್ಣು ಹೆರುವುದರಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವಳೆನ್ನಲು ‘ಸೂತ್ರಿ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅನೇಕ ಗುಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೆಸರನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದರಿಂದಲೇ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ‘ಭಾಮಿನೀ’ ಎಂದರೆ ಕೋಪಿಷ್ಠ, ‘ವಾಮನಾ’ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ವರ್ತನೆ ಮಾಡುವವಳು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಕೋಪದಿಂದ ಎಂದೋ ವಿರೋಧವರ್ತನೆಯಿಂದ ಎಂದೋ ಎಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ? ಪುರುಷನಿಗೂ ‘ಜನಕ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಆತನಿಗೆ ಎನ್ನಬಹುದು !

ಹೆಣ್ಣು ಹೆರುವುದರಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವಳೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಯುರ್ವೇದವೇ ಭೀಕರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಡನ್ನು ಕುರಿತು ವೈದ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿವೆಯೆ ಹೊರತು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇರುವುದಾದರೆ ಕೇವಲ ಹೆರುವವಳಿಗಾಗಿ ಹೊರತು ಹೆರಲಾಗದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗಾಗಲಿ ಮುದುಕಿಗಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ’

ಎನ್ನುವುದು ಭೀಕರ ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪ. ಗಂಡನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ, ಮುದುಕಿಗೆ ಬೇರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಬೇಕೆ ? ಅಲೋಪಥಿಯು ಲ್ಲಾದರೂ ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೊಂದು, ಮುದುಕನಿಗೊಂದು ಮುದುಕಿಗೊಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎಂದು ಭೇದವಿದೆಯೆ ? ಗಂಡನ್ನು

ಕುರಿತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೇವಲ ಗಂಡಿಗಲ್ಲ. ಗಂಡನ್ನು ಹೇಳುವ ಪುರುಷ ನರ ಮನುಷ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೇ ಲಿಂಗ ಭೇದ ವಿವಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೂ ಉಂಟು. ಹೆರುವುದು ಇಡೀ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿನದೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹೇಳಿದೆ.

ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮರ್ಹತಿ

‘ಹೆಣ್ಣು ಮೂಲಭಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮನು ಹೆತ್ತ ತಾಯನ್ನೂ ಹಡೆದ ಮಗಳನ್ನೂ ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದ ಸೋದರಿಯನ್ನೂ ನಂಬಲಾರ. ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮರ್ಹತಿ ಮನೆ ಮಾತು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ಎನ್ನುವ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಯೋನಿಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಶಾಕ್ತರಂತೆ ಅವಳ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿದ್ದಾನೆ.’

—ಇದು ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗಿರುವ ಭಯಂಕರ ಅಜ್ಞಾನ ದುರಾಗ್ರಹಗಳನ್ನೆ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮನುವಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮೂಲಭಯಳಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಗಂಡಿನ ಚಿತ್ತ ಸ್ಥೈರ್ಯ ವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆತ ನಂಬಲಾರ. ‘ಬಲವಾನಿದ್ರಿಯಗ್ರಾಪೋ ವಿಧ್ವಾಂಸ ಮಪಿ ಕರ್ಷತಿ’ ಎಂದು ಅವನೂ ಸಾರುತ್ತಾನೆ. (2-215) ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೇ ಅಂಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಇಡೀ ಮಾನವಜಾತಿಗೆ ಬಂದಿರುವಂಥದ್ದು. ಈ ನಗ್ನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಚ್ಚಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರವಲ್ಲ, ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟಂತೆ ಕುಣಿಯುವುದೂ ಅಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹಿತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಂತೆ ವರ್ತಿಸಲು ಯಾವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಮನುವಿನ ಸಮ್ಮತಿ ಇದೆ, ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅಂಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕೆಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಆತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ಯಾಸ್ತು ರಕ್ಷೇಯುಸ್ತಾಃ ಸುರಕ್ಷಿತಾಃ (9-12)

‘ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಆಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತಳು.’

ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ, ಆಕೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ—

ನ ಕಕ್ಷಿ ದೋಷಿತಃ ಶಕ್ತಃ ಪ್ರಸವ್ಯ ಪರಿರಕ್ಷಿತುಂ (9-10)

ಏಕೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ—

ಅರಕ್ಷಿತಾ ಗೃಹೇ ರುದ್ಧಾಃ ಪುರುಷೈರಾಪ್ತಕಾರಿಭಿಃ (9-12)

ಅಪ್ತಜನರ ಒಂದು ಪಡೆಯನ್ನೇ ಕಾಪಾಡಿಟ್ಟಿರೂ ಹೆಣ್ಣು ಜಾರದಿರುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳು, ಭ್ರಮೆ. ಅವಳನ್ನು 'ಉಪಾಯ'ದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಂತೆ—

ಅರ್ಥಸ್ಯ ಸುಗ್ರಹೇ ಚೈನಾಂ ವ್ರತೇ ಚೈವ ನಿಯೋಜಯೇತ್ (9-11)

ಪುರುಷನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಂದ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀ ರಕ್ಷಿಸಿಡಬೇಕು, ಸರಿಯಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಗೃಹಕೃತ್ಯ, ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸುವ ಹೊಣೆ ಬೀಳಬಾರದು, ಪುರುಷ ಆ ಹೊಣೆ ಹೊರಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀ ಅದನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆಕೆ ಗೃಹಿಣಿ, ಮನೆಯೊಡತಿ.

ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಂತೆ ಸಮಾನತೆ ಆಕೆಗೆ ಹಿತಕರವಲ್ಲ. ಪುರುಷನ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ದುಡಿಯಲಾರಳು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಸಾಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಗಿ, ಮುಂತಾದ ಕಷ್ಟಕರ ಕೆಲಸವಂತೂ ಆಕೆಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಲಾರದು. ಸೌಮ್ಯವಾದ ಇತರ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಗೃಹಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿ ವಿರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪುರುಷ, ಪುರುಷನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕರು, ಸಹಾಯಕರು. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬಂದರೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಾಶ. ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಲೆಂದೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಲಿಂಗ ಭೇದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಅವರ ಶರೀರ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀ ಅಬಲೆ, ನಿಜ, ದೈಹಿಕ ಬಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಸಹನೆ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂರ್ತಿ. ಸ್ತ್ರೀತಿ ಒಲವು ಅಕ್ಕರೆ ಸಹನೆ ಆಕೆಯ ಸ್ವಭಾವ.

ಹಿಂದೂ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ ಆಕೆಗೆ ಒಗ್ಗುಪಂಥದ್ದು. ಅಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಆಕೆಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹವಾಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಪಾಲು ಸಾರಕಾಗಬೇಕು. ಇಂಥ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನ ಪತ್ನಿ ತಾನೆಯದೆ ಅಭಿಮಾನಾಸ್ಪದ ಆಕೆಗೆ. ಈ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧಳಿಲ್ಲ. ಈ ಗುಣಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಳಿವಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಈ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಮಹಿಳೆಯರ ದೋಷಗಳೆಂದು ದರ್ಬಲ್ಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದುವೆ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ಈ ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು—

ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ರಮಂತೇ ತತ್ರದೇವತಾ; (3-56)

ನಾರೀಪೂಜೆ

ಈ 'ಪೂಜೆ' ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವೆನ್ನುವುದು ಮನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ಟೀಕಿಸಬೇಕೆನ್ನುವಂಥ ಆಗ್ರಹವೆ ಸರಿ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಜಿತ್ತನ್ನು ಕೊಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಪರಾಕ್ರಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ರಾಮ ಪೂಜಿಸಿದ. (ಯು. 91-29) ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮಂತ್ರಿಯೊಬ್ಬನ ಮಾತನ್ನು ರಾವಣ ಪೂಜಿಸಿದ (ಯು. 13-9) ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವ, ಗುರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಶಿಶುಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಪಂಚಾಂಗ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ —

ದೇವಾ ಯೇ ಗುರುಯೋಷಿತಶ್ಚ ಶಿಶುಮೋಲಂಕಾರಾವಸ್ತ್ರಾದಿಭಿಃ ಸಂಪೂಜ್ಯಾಃ

ಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದೆಂದೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಕ್ತರ ಯೋನಿ ಪೂಜೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲ ಈ ನಾರೀ ಪೂಜೆ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹೊರಗಿರಿಸಿ, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಭಗಿದು,

ಪ್ರಜೆಯ ಪೀಡಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನೇರಿಸುವುದೂ ಮನುವಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ಮನು
ವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಾರೀಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಗಳಲ್ಲಿರಿಸುವುದೆ ಹೊರತು ಬೇರೇನಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿ
ದರೆ ಮನೆಯ ಸರ್ವನಾಶ, ಮಾಟಕೃತ್ರಿಮಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ
ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ—

ಶೋಚಂತಿ ಜಾಮಯೋಯತ್ರ ವಿಸಶ್ಯತ್ಯಾಶು ತತ್ಕುಲಂ (3-57)

ಜಾಮಯೋ ಯಾನಿ ಗೇಹಾನಿ ಶಪಂತ್ಯಪ್ರತಿ ಪೂಜಿತಾಃ ।

ತಾನಿ ಕೃತ್ಯಾಹತಾನೀವ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಸಮಂತತಃ (3-58)

ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಿಸಿದ ಗಂಡು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಬಂಧುಬಳಗ
ವೆಲ್ಲವೂ 'ಪೂಜೆ' ಮಾಡಬೇಕಂತೆ, ಅದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಂತೆ—

ಪಿತೃಭಿರ್ಭ್ರಾತೃಭಿಶ್ಚೈತಾಃ ಪತಿಭಿರ್ದೇವರೈಸ್ತಥಾ ।

ಪೂಜ್ಯಾ ಭೂಷಯಿತವ್ಯಾಶ್ಚ ಬಹುಕಲ್ಯಾಣಮೀಪ್ಸುಭಿಃ (3-55)

ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಪತಿಯೂ ಬಂಧುಬಾಂಧವರೂ ಕೊಡುವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು
ಅಪರಾರೂ ಭೋಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ—

ಸ್ತ್ರೀಧನಾನಿ ತು ಯೇ ಮೋಹಾದುಪಜೀವಂತಿ ಬಾಂಧವಾಃ ।

ತೇ ಪಾಪಾ ಯಾಂತ್ಯಧೋಗತಿಂ (3-52)

ಸುವಾಸಿನಿಯರು, ಕುಮಾರಿಯರು, ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳನ್ನು ಅತಿಥಿ
ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿಗೆ ಉಣಿಸಿ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಬಳಿಕ ತಾನುಣಬೇಕು.
ತಾನೆ ಮೊದಲು ಉಂಡರೆ ಅವನು ಸಾಯುವಾಗ ಅವನ ಹೆಣವನ್ನು ನಾಯಿ
ಹದ್ದುಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಮನು -

ಸುವಾಸಿನೀಃ ಕುಮಾರೀಶ್ಚ ರೋಗಿಣೀ ಗರ್ಭಿಣೀಃ ಸ್ತ್ರೀಯಃ ।

ಅತಿಥಿಭ್ಯೋಽಗ್ರ ಏವೈತಾನ್ ಭೋಜಯೇದವಿಚಾರಯನ್ ॥

ಅದತ್ವಾ ತು ಯ ಏತೇಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವಂ ಭುಂಕ್ತೇ ವಿಚಕ್ಷಣಃ ।

ಸ ಭುಂಜಾನೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಶ್ವಗೃಧೈರ್ಜಗದ್ವಿಮಾತ್ಮನಃ

(3-115, 116)

ಕನ್ಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವರ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಮರಣ ಪರ್ಯಂತವೂ ಅವಳನ್ನು ತಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹೊರತು, ಅಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಕೂಡದು -

ಕಾಮಮಾ ಮರಣಾತ್ತಿಷ್ಠೇತ್ ಗೃಹೇ ಕನ್ಯರ್ತುಮತ್ಯಪಿ ।

ನ ಚೈವೈನಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛೇತ್ತು ಗುಣಹೀನಾಯ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ (9-89)

ತಂದೆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಆಕೆ ಋತುಮತಿಯಾದ ಮೂರುವರ್ಷದ ವರೆಗೂ ಯೋಗ್ಯ ವರನನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ, ಕನ್ಯೆ ತಾನೆ ಒಬ್ಬ ವರನನ್ನು-ಅನುರೂಪನಾದವನನ್ನೇ, ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಮನು -

ತ್ರಿಣಿ ವರ್ಷಾಣ್ಯುದೀಕ್ಷೇತ ಕುಮಾರ್ಯುತುಮತೀ ಸತೀ ।

ಊರ್ಧ್ವಂ ತು ಕಾಲಾದೇತಸ್ಮಾತ್ ವಿಂದೇತ ಸದೃಶಂ ಪತಿಂ

(9-90)

ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಮನು ಬಲವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅದೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ಯೆಯ ಮಾರಾಟವೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ನಾನುಶುಶ್ರುಮ ಜಾತ್ವೇತತ್ ಪೂರ್ವೇಷ್ಟಪಿ ಹಿ ಜನ್ಮಸು ।

ಶುಲ್ಕಸಂಜ್ಞೇನ ಮೂಲ್ಕೇನ ಛಿನ್ನಂ ದುಹಿತೈವಿಕ್ರಯಂ

(9-100)

ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವೂ ಮನುವಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ -

ಯಥೈವಾತ್ಮಾ ತಥಾಪುತ್ರಃ ಪುತ್ರೇಣ ದುಹಿತಾ ಸಮಾ । (9-130)

ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು 'ಮನೆ ಬೆಳಕು' ಎಂದು ಕರೆದವನು ಮನು -

ಪ್ರಜಾಹ್ನಾ ಗೃಹದೀಪ್ತಯಃ (9-26)

'ಭಾರ್ಯೆ' ಎಂದರೇನೆ ಪೋಷಣೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದವಳು. ನೂರು ಅಕ್ಕಿತ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಮಡದಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕೆಂತೆ—

'ಅಪ್ರಕಾರ್ಯಶತಂ ಕೃತ್ವಾ ಭರ್ತವ್ಯಾಃ'

ಸದಾ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷವಡಿಸಿ ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಡದಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಆದರಿದಾಗಬಹುದಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಪತಿಯ ದೊಣೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮನು. ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯನಾದ ವರನಿಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡದ ತಂದೆಯನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ -

ಕಾಲೇಽದಾತಾ ಪಿತಾ ವಾಚ್ಯೋ ವಾಚ್ಯಶ್ಚಾನುಪಯನ್ ಪತಿಃ

(9-4)

ಪತಿ ಎಂಥ ದುರ್ಬಲನಾದರೂ ಸರಿಯೆ. ಸತಿಯ ಶೀಲ ಕಾಪಾಡುವ ಹೊಣೆ ಹೊರಲೇಬೇಕು -

ಯತಂತೇ ರಕ್ಷಿತುಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ಭರ್ತಾರೋ ದುರ್ಬಲಾ ಅಪಿ

(9-6)

ಮನು ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಗಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಗೃಹಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಆಶಕ್ತವೆಂದೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದೂ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಬಾರದೆಂದೂ ಅಕೆಯನ್ನು ಮನೆಬೆಳಕೆಂದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ 'ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ' ಎನ್ನುವ ನಾರೀಪೂಜೆ ಎಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ,

'ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮರ್ಹತಿ' ಎಂದವನೇ 'ಆತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ಯಾಸ್ತು ರಕ್ಷೇಯಸ್ತಾಃ ಸುರಕ್ಷಿತಾಃ' ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ

ಯರು ಸುರಕ್ಷಿತರು ಎಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಿಷೇಧದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಜವಾಬುದಾರಿತನವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಪತಿ ಎಷ್ಟೇ ದುರ್ಬಲನಾದರೂ ಸತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಆತನದು. ಆದರೆ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವೇ ಅವನ ಪಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಹೊರತು ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಮನೆಯೊಡತಿಯದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಮನು. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಅದು ಶಿಲ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದಕ್ಕೇ ಅಪಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

‘ನಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮನುವಿನ ಪೂಜ್ಯಭಾವ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಸತ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಈ ಪಾಶವೀಯ ನಿಬಂಧನೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ—ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಅಸ್ತಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ಎರಡು ಗೂಳಿಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿ ಸಿಗಿಯಿಸಬೇಕು’

—ಈ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಏನೂ ಆಧಾರ ಸಿಗದು. ಮನು ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಸೌಮ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವವ. ಇಂಥ ಪಾಶವೀಯ ನಿಬಂಧನೆ ವಿಧಿಸಲಾರ, ವಿಧಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ.

ನಾರಿ ಕಿರುಬನ ಹೃದಯವವಳು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವೇದ ಇತಿಹಾಸಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ—

‘ಕಾಚಿತ್ಪಾತಯತೇ ನಾರೀ ಕಾಚಿದುದ್ಧರತೇ ಕುಲಂ’

ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಲವನ್ನೂ ಹೊಕ್ಕ ಕುಲವನ್ನೂ ಎರಡನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಎರಡನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕುಲನಾಶಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕುಲೋದ್ಧಾರಕರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕುಲನಾಶಕರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ ನೀಡಲು ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹೊರಟಿವೆ ಹೊರತು ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ.

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥನು ಕೋಪದ ಭರದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯನ್ನೆ ಬೈದು ಮರುಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ—‘ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದರೆ ವಂಚಕರು ಸ್ವಾರ್ಥಪರಾಯಣರು, ಅವರಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಭರತನ ತಾಯಿಯಂಥವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ (ಅಯೋ. 12-100) ಕೌಸಲ್ಯೆಯೂ ಸತಿ ಅಸತಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಸೀತೆಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. (ಅಯೋ. 39-22).

‘ಹೆಣ್ಣು ಸಾಯುವಾಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯೊ ಬಾಣಂತಿಯೊ ಆಗಿ ಸತ್ತರೆ ಅವಳು ಅಮಂಗಲಳು ಭಯಾನಕಳು. ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಣವನ್ನು ಕೆಲವರು ಹೊಳುವುದಿಲ್ಲ ಕಾಗ ಹದ್ದುಗಳಿಂದ ಕುಕ್ಕಿಸಿ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ’

—ಇದು ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪ. ಹೆಣ್ಣು ಸಾಯುವಾಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯೆ ಇರಲಿ ಬಾಣಂತಿಯೆ ಇರಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದಹನ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತದೆ ಶಾಸ್ತ್ರ. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸುಡದಿದ್ದರೇನೆ ಅಮಂಗಲ ಭಯಾನಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಗುಡಿಗೂ ಸಮಾನ. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನೂ ಭಯಾನಕನೆ.

‘ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಸುವುದಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪರಿ ಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾಮಪದಗಳಿವೆ ನೋಟ, ಪಾಠ, ನಾತ, ರುಚಿ; ಆದರೆ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ನಾಮ ಪದವಿಲ್ಲ. ಇರುವ ನಾಮ ಪದವಾದರೆ “ಮುಟ್ಟು” ಹೆಣ್ಣು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳಾಗುವ ದುರ್ದೈವದ್ದು ಈ ಖಾರಿದ್ರ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಇದೆ’

—ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟುವುದು ಎನ್ನಲು ‘ಸ್ಪರ್ಶ’ ಎಂಬ ನಾಮಪದವಿದೆ. ಇದು ಹೆಣ್ಣು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳಾಗುವ ದುರ್ದೈವದ್ದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ‘ಮುಟ್ಟು’ ಎಂಬ ನಾಮಪದ ಮುಟ್ಟುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಳದೆ ಮಾಸಿಕರಜವನ್ನೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆ ನಾಮಪದ ದುರ್ದೈವದ್ದು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ‘ಮಾಡುವು’ದಕ್ಕೆ ನಾಮಪದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇರುವ ನಾಮ ಪದವಾದರೆ ‘ಮಾಟ’ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಕ್ರಿಯೆಯದ್ದು ಎಂದೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ? ಅಥವಾ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ

ಕೋಮಲತೆಯದ್ದು ಎಂದೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ? ಒಂದು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾರ್ಥ ವಿರುವುದು ಭಾಷೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯ ಬಾರದು. ವಸ್ತುತಃ 'ನೋಟ' ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಮಪದವೆನ್ನೋಣ. ರುಚಿನಾತ ಪಾಠ ಇವೆಲ್ಲ ಚಪ್ಪರಿಸುವುದು ಮೂಸುವುದು ಕೇಳುವುದರ ನಾಮ ಪದಗಳೆ ? 'ಪಾಠ' ಎಂದರೆ 'ಕೇಳುವುದು' ಎಂದು ಅರ್ಥವೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ನೋಟ ಮುಟ್ಟು ಎಂಬ ನಾಮ ಪದಗಳಿವೆ ಹೊರತು ಚಪ್ಪರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾಮಪದ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾಮ ಪದವಿದೆ. ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಲು 'ಎಂಟೆರ್ಡ್' ಬೇಕು !

ಸೀತಾರಾಮರ ಪೀಳಿಗೆ

'ಭಾರತದ ಸೀತಾರಾಮರ ಪೀಳಿಗೆ ಸೀತಾರಾಮರು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲರಿಯದ ಪೀಳಿಗೆ. ನಮ್ಮ ತಂದತಾಯಂದಿರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಅರಿಯದವರು. ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿ ಭಯದಲ್ಲಿ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದವರು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅಂಬಾ ವ್ಯಾಸರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡು ಹೆತ್ತ ಬಿಳಿ ಪಾಂಡುವಿನಂತೆ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಅಂಬಿಕೆ ವ್ಯಾಸನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೆದರಿ ಹೆತ್ತ ಕುರುಡು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಂತೆ ಕುರುಡಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. 'ಭಾರತ'ವೆ ಭಾರತ.'

ಈ ಆರೋಪವೂ ಅನ್ಯಾಯದ್ದು. ನಾವು ಭಾರತೀಯರು ಪರಸ್ಪ್ರೀಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ 'ಪ್ರೇಮದಲ್ಲರಿಯದ' ಪೀಳಿಗೆಯವರೆ ಹೊರತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಹಧರ್ಮಿಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲ, ಪ್ರೇಮದಲ್ಲರಿಯದವರಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪರಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ, ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡು ಕುರುಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅದು ಯಾರ ತಪ್ಪು ? ಭಾರತದ ಸೀತಾರಾಮರ ಪೀಳಿಗೆ ಸ್ವದಾರನಿರತ ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥ ರಾಮ ಮತ್ತು ಪತಿಯೆ ದೈವವೆಂದ ಸೀತೆಯರ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದಿಂದುದಿಸಿದ ಮುದ್ದಾದ ಲವಕುಶರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಪೀಳಿಗೆ. ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಗುರುಹಿರಿಯರ

ಪ್ರೇಮಾಶೀರ್ವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುಲ ಸಂಪತ್ತು ವಿದ್ಯೆ ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪದ ಮಧುರದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟವರು, ನಮ್ಮ ಶಂದೇತಾಯಿಗಳು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಮವನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಂಧಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂತತಿ ಪಡೆದವರು.

ನಾವು ಮಾತ್ರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದ ಅಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನ ಭಯಗಳಿಂದಲೇ ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ದುರ್ಬಲ ಸಂತತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಿಂದಿನವರ ಅದರ್ಶವನ್ನು ಮರೆತು ಅವರನ್ನೇ ಹಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. 'ಭಾರತ' ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಂಡು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರ ಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ದತ್ತು ಪುತ್ರರಾಗಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮನು ಹೇಳಿದ ಕನ್ಯಾವರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನ ಕಾಮಕಲೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಪಾಂಡು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರಂತೆ ನಾವು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯರಾಶಿ ಗಳಿಸಿ ನಮಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಿಲ್ಲ ಬಹುದಾದ ಗಟ್ಟಿ ಮಾತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಕಿವಿ ನಮಗಿಲ್ಲವಾಗಿರುವುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ.

ಪವಿತ್ರವಾದ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತದಂಥ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಮನುಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಂಥ ಅಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಲಿ ಅದರ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಸತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಕೇವಲ ದ್ವೇಷಪೂರ್ಣವಾದ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಸಹೃದಯರು ಓದುತ್ತಿರುವುದೂ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ಇವರು ದ್ವೇಷಪೂರ್ವಕವಾದ 'ಪಾರಾಯಣ ಸೇವೆ' ಮಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ಪಠಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಸಂವೇದನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಲಾರೆನ್ಸನು ಹೇಳುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕ ತನ್ನ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಯೆಳೆ

ಯಲ್ಲೂ ಜೀವಂತನಾಗಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಮತ್ತು ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾಯಣ ರಾಮಭಕ್ತರೆದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿ ಎಂದು ಕರುಬುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಾವಣ ಭಕ್ತರಾದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸಂವೇದಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ಪದಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಾಗಲೆ ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಬರೆದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಭಾವೋದ್ದೇಗದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕಲ್ಲ.

ಈ ನಾಡಿನ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನವನ್ನೇ ರೂಪಿಸುತ್ತ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಏಕೈಕ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ ನಾಡ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾದ ರಾಮಾಯಣದ ಮೇಲೆ ಈ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆಪ್ತಿಪ್ಪಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣದ ನಾಯಕ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಬಂದಿರುವ ಸುಳ್ಳು ಅಪವಾದವನ್ನು ನಾವಿಂದು ತೊಡೆಯಬೇಕು. ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಈಗ ನಾವು ಓದಬೇಕು. ಅಕ್ಷರ ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ವಾಚನವಾಗಬೇಕು, ನಾವು ಹೇಳುವುದೇನಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾವ್ಯವೇ, ಆ ಕಾವ್ಯದ ಓದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಕೇಳುವ ಸಹೃದಯತೆ ಉಳ್ಳವರಿಗೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣ ಹೀಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ—

ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷ ರತಾನಾಂ ಚ ದಂಭಾಚಾರ ರತಾತ್ಮನಾಂ |

ಲೋಕವಂಚಕ ವೃತ್ತೀನಾಂ ನ ಬ್ರೂಯಾದಿದಮುತ್ತಮಂ ||

‘ಸೀತಾಯನ’

ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಒಂದು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವೆಂದು ನೋಡಬೇಕೆ, ಒಂದು ಕಾವ್ಯವೆಂದೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೊಸತಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಮ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಪುರುಷನೆ, ಕ್ರೂರ ಅನಾಗರಿಕ ಮನುಷ್ಯನೆ? ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೊಸತು. ಡಾ|| ಪೋಲಂಕಿ ರಾಮಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೀತಾಯಣ ರಾಮನನ್ನು ಕ್ರೂರ ಅನಾಗರಿಕ ಮಾನವನೆಂದಿದೆ. ಸೀತೆಯನ್ನೂ ನೀತಿ ಬಾಹಿರಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ನೀತಿಬಾಹಿರತೆ ಮಾನವೀಯತೆಯೆ ಎಂದೂ ವಾದಿಸಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತೀರ ಅಸಭ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ. ಮನುಸ್ತೃತಿಗೂ ಹೇಳವನಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಪದಗಳಿಗೂ ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಹಯವದನ ಪುರಾಣಕರು ಎಂ. ಎ. ವಿದ್ವಾನ್ ಅವರ ಸಮರ್ಥ ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ‘ಸೀತಾಯನ’ ಸೀತಾಯಣಕ್ಕೆ ನೇರವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರಿಯ ಕಾವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡರೂ ರಾಮಸೀತೆಯರು ಹೇಗೆ ಮಾನವೀಯತೆ ಶೀಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಖನಿಗಳೆಂದು ತೋರಿಸಿ ರಾಮಾಯಣದ ಘನತೆ ಔನ್ನತ್ಯಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಮನುಸ್ತೃತಿ ಹಾಗೂ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಪದಗಳಿಗೂ ಸಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮನ ಒಪ್ಪುವಂಥ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದೆ.

ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತೃಪ್ತಿ ತಂದು ಕೊಡಬಲ್ಲ, ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೇ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆ ಎನಿಸಬಲ್ಲ ಕೃತಿ ಸೀತಾಯನ ಎನ್ನ ಬಹುದು.

—ಪ್ರಕಾಶಕರು